

NEMZETI TECHNOLÓGIAI INKUBÁTOR
és MAGVETŐ TŐKE PROGRAM

Budapest, 2005. július 29.

**Magyar Innovációs Szövetség
INNOSTART Nemzeti Üzleti Innovációs Központ
Vállalkozói Inkubátorok Szövetsége**

„ÚTBAN A VERSENYKÉPESSÉG ÉS INNOVÁCIÓ FELÉ”

NEMZETI TECHNOLÓGIAI INKUBÁTOR és MAGVETŐ TŐKE PROGRAM

Témavezető:
Pakucs János

Közreműködők:
Annus István
Budavári László
Garab Kinga
Horváth Piroska
Kleinhencz Ferenc
Osman Péter
Papanek Gábor
Szilberek Judit
Tímár Lajos

Szerkesztette:
Papanek Gábor
Pakucs János

Budapest
2005

Tartalom

1.	Összefoglalás	4
2.	Bevezetés	10
2.1.	Az inkubáció és az inkubátor fogalma	10
2.2.	Az inkubáció hazai szükségességéről	11
3.	Az induló cégek helyzete gazdaságunkban	14
3.1.	A vállalkozás-alapítás nehézségei	14
3.2.	A high-tech cégek indulásának halmozott gondjai	17
4.	A nemzetközi inkubációs gyakorlat	18
4.1.	Az EU inkubátorok fő jellemzői	18
4.2.	A korai szakaszban lévő kkv-k közösségi finanszírozása	21
4.3.	Ausztria	22
4.4.	Dánia	23
4.5.	Finnország	24
4.6.	Franciaország	25
4.7.	Hollandia	26
4.8.	Írország	27
4.9.	Nagy-Britannia	27
4.10.	Németország	30
4.11.	Spanyolország	31
4.12.	Izrael	32
4.13.	Spin –off-ok az EU-ban	33
5.	A mai magyar inkubációs gyakorlat	36
5.1.	Inkubátoraink főbb jellemzői	36
5.2.	Finanszírozás, az alapítás és működés támogatása	38
5.3.	Az inkubációs szolgáltatások	39
5.4.	Az inkubátorházak bérlői	42
5.5.	A bérlők projektjeinek „magvető tőke” finanszírozása	44
5.6.	A hazai inkubáció SWOT analízise	45
6.	A Program javaslat	48
6.1.	Háttér és indokok	48
6.2.	Célkitűzés	49
6.3.	A Nemzeti Inkubációs Program fő elemei	50
6.4.	Közreműködő szervezetek	53
6.5.	Hatásindikátorok	53
6.6.	Pénzügyi terv a 2007-2013 időszakra szükséges forrásokra	54
6.7.	A Program humán-erőforrás fejlesztési oldala	54
6.8.	A Program várható eredményei	54
7.	A Program megvalósítását előkészítő munka	56
7.1.	Felkészülés az inkubátorok fejlesztésére	56
7.2.	A magvető tőke-alapok létrehozásának előkészítése	57
	Függelék: A Program témakörére vonatkozó friss EU-s irányelvek	60

1. Összefoglalás

Az innovációk, s az ezeket segítő új technológia-innovatív vállalkozások a korszerű gazdaság fejlődésének legfontosabb előmozdítói. Ugyanakkor a magyar gazdaságban a vállalkozás-indítás, vállalkozói hajlandóság terén valamennyi kutatás súlyos gondokat tárt fel. Legutóbb a tárgykör tanulmányozását céljának tekintő nemzetközi GEM (Global Entrepreneurship Monitor) konzorcium 2004-es magyarországi jelentése¹ emelte ki, hogy a hazai kkv-k nemzetközi összehasonlításban jelentős számuk ellenére „számos problémával küszködnek: dominálnak a túlaprózott túl kicsi mikro-vállalkozások, gyenge a versenyképesség, alacsony szintű a megújulási, innovációs hajlam.” (i.m. 5. oldal).

Az elmondottak miatt a gazdaságunk jövőjének kulcs-kérdése a hazai kkv szektor gyengeségéből, az innovációk lassú terjedéséből fakadó gondok megoldása. Ezért a Gazdasági és Kereskedelmi Minisztérium megbízásából a Magyar Innovációs Szövetség - az INNOSTART és a Vállalkozói Inkubátorok Szövetsége közreműködésével - javaslatot tesz arra, hogy a **2007-2013-as Nemzeti Fejlesztési tervben indítsunk központi programot az innovatív kezdő vállalatok szervezett társfinanszírozásának – az úgy nevezett inkubációnak – kormányzati segítésére**. Ezen, a jelenlegi támogatási politikából hiányzó nemzeti program javasolt feladata kettős:

- támogatnia kell azon (tetszőleges elnevezésű) intézmények **fejlesztését és működését**, amelyek innovatív vállalkozások alapításának, piacra lépésének elősegítésére ténylegesen inkubátor házat – innovációs parkot, üzleti és gazdasági szolgáltatásokat, tanácsadást, stb. nyújtó telepet – **létesítenek**, illetve **működtetnek**, továbbá
- **Magvető Tőke Alapo(ka)t** kell létrehoznia, amely(ek) tőke-rész nyújtásával segíti(k) az újonnan alapított innovatív vállalkozás(ok) induló tőke-szükségletének előteremtését.

1.1. A javaslatnak fontos kiindulópontját képezik egyes, a közelmúltban készült nagy nemzetközi vizsgálatok. Ezek– az EU versenyképességi lemaradásának okait elemezve, stb. - áttekintették a vállalkozások indulásának világszerte kialakult „szabályozási” háttér-feltételeit², s úgy találták, hogy **az USA szabályozása lényegesen kedvezőbb feltételeket nyújt a vállalkozások – s kiemelten a technológia-intenzív cégek alapításához és növekedéséhez - mint az EU, s a magyar feltételek az EU tagországok többségében kialakultnál is lényegesen rosszabbak**.

A következőkben a Világbank azon adatait idézzük, amelyek szerint³ az Egyesült Államoknak a **cégalapítással** kapcsolatos szabályozási gyakorlata (5 ügyintézés 5 nap alatt) is lényegesen rugalmasabb, mint az EU tagországoké, s a hazai helyzet az EU-ban kialakítottnál is lényegesen kedvezőtlenebb.

¹ Szerb L. (szerk.): Vállalkozásindítás, vállalkozói hajlandóság és a vállalkozási környezeti tényezők alakulása Magyarországon a 2000-es évek első felében. Pécsi Tudományegyetem. 2005.

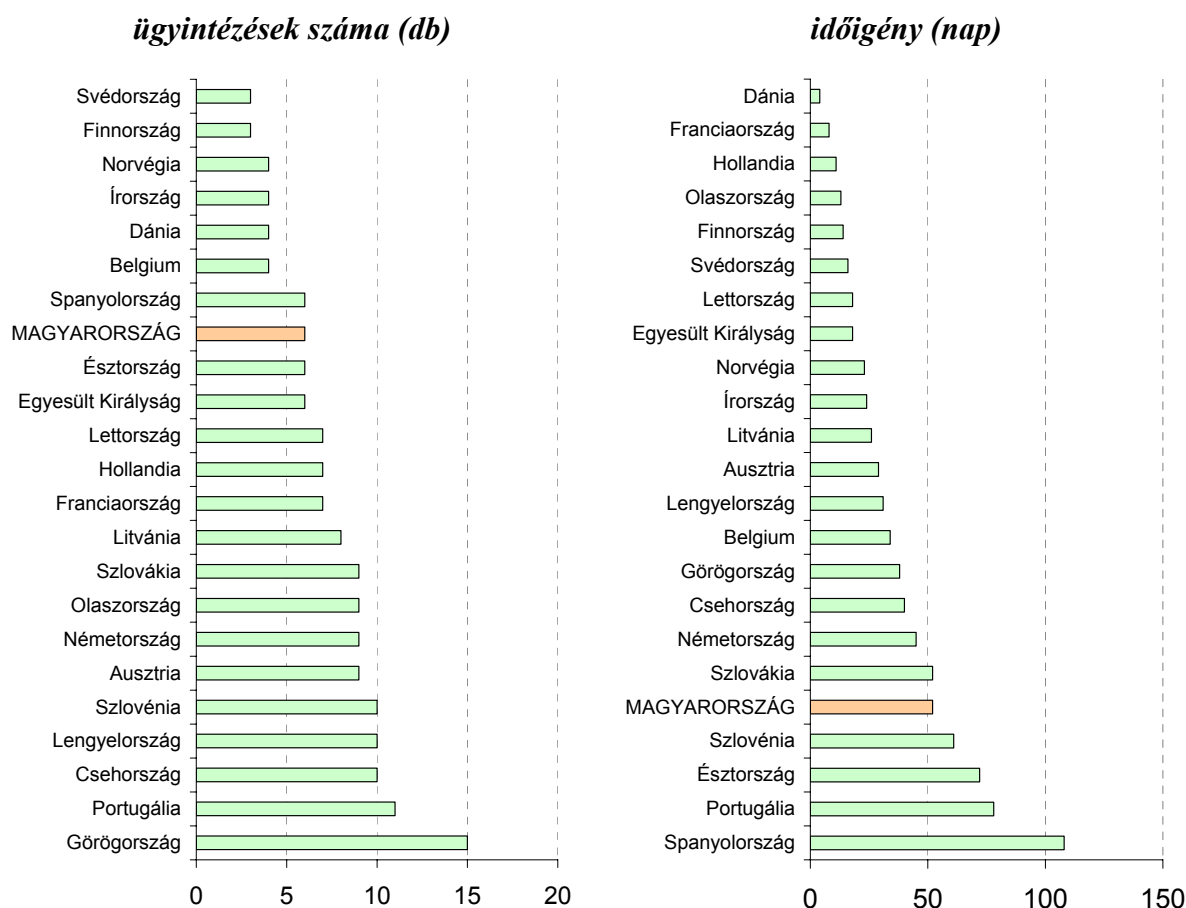
² EC: Benchmarking enterprise policy. Results from the 2004 scoreboard. Brussels. 2004.

World Bank: Doing Business in 2004. <http://rru.worldbank.org/DoingBusiness/>. Magyar nyelvű ismertetést közöl **Borsi Balázs**: A vállalkozási környezet és a hazai versenyképesség. Európai Tükör. Megjelenés alatt.

A már hivatkozott GEM jelentés (szerk.: **Szerb László**).

³ A vizsgálatok során egy-egy tipikus lépést választottak ki s ennek jellemzőit hasonlították össze.

A vállalkozás elindításához szükséges

Forrás: Borsi Balázs: A vállalkozási környezet és a hazai versenyképesség. Európai Tükör. Megjelenés alatt.

Az Még kedvezőtlenebb a helyzetkép az eljárások *költség-igénye* és az alapításhoz *előírt tőke nagysága* terén. Szinte meglepő (s a GEM jelentés szerint inkább a kényszerrel, mint az erős hajlandósággal magyarázható) tehát, hogy az EU elemzés átlagosnak mutatja a magyar lakosságnak az *önfoglalkoztatással* kapcsolatos „kedvét”.

Széles körben okoz gondokat az erőforrások megszerzése. Az ismert – s az EU által is idézett - vizsgálatok szerint a vállalatok, s különösen a technológia-intenzív cégek ma már a magyar **munkaerő** korábban hagyományosan jó *képzettségével* sem lehetnek elégedettek (gyakori az elégtelen írni-olvasni tudás, kevés a felsőfokú képzettséggel rendelkező műszaki, a továbbképzésekben résztvevő) stb. Az ország tőke-szegénységének ismeretében nem meglepő továbbá, hogy mind az EU adatbázis, mind a GEM jelentés egyaránt **kedvezőtleneknek mutatja gazdaságunk feltételeit az induló vállalatok finanszírozása szempontjából elsődleges fontosságú 3 F (founders, family, friends) körében is, s az első sikerek nyomán lehetéssé váló gyors bővüléshez a tőke-kiegészítést adó üzleti angyalok és a kockázati tőke terén is.**

De kedvezőtlenek a **tőke-átcsoportosítás** – pontosabban a gyakran ehhez (is) szükséges *vállalat-megszüntetés* – hazai feltételei is. Ehhez Írországban fél, a legtöbb európai országban mintegy egy év, a magyar gyakorlat szerint 2 év kell (s az USA-ban 3 év, amely az egy mutató, ahol az ország cégei kedvezőtlenebb helyzetben vannak, mint az EU-ban). S csak az amerikai cégek esetében kompenzálja ezt, hogy a fizetéseképtelen cégek felszámolásakor is visszakapják befektetéseik csaknem háromnegyedét, ami Európában ritka. A vállalat-megszüntetés ugyanis Magyarországon a fejlett országok gyakorlatában példátlanul drága, s a

fizetéseképtelen cégek felszámolásakor *visszaszerezhető tőke* is csak a követelésnek szinte példátlanul alacsony hányada.

1.2. A vázoltak miatt az európai országok többsége törekszik változatos eszköztárral - például inkubátor rendszerek létrehozásával, információ-adással, közvetlen konzultációs lehetőségek biztosításával, tanácsadással, képzéssel, pénzügyi ösztönzőkkel - segíteni az innovatív kezdő vállalkozásokat. Az inkubátor-házakkal kapcsolatos európai gyakorlatot jelen javaslat céljaira részletesebben is áttekintettük.

Főbb megállapításaink a következők:

- Az Európai Bizottság Vállalkozási Főigazgatóságának a felmérése⁴ szerint az EU szinte minden országában vannak inkubátorok. Az átlagos inkubátor Európában 8 éve működik. Átlagos alapterülete 5800 m² (medián: 3000 m²), ahol szintén átlagosan egyidejűleg 25 vállalkozásnak (medián: 18) ad helyet, s évente 40,9 új munkahelyet teremt. A bérlok tipikusan 3-5 évet töltenek az inkubátorban, s működésének időszaka alatt egy inkubátort átlagosan 53 vállalkozás hagy el sikeresen.
- Az inkubátor leginkább szakmai szolgáltatásokkal, a tőkéhez jutás segítségével, a vállalkozás-alapítás és az üzleti terv készítés támogatásával, a munkaerő tréningjével, tanácsadással nyújtanak segítséget bérloknak. Európában évente megközelítőleg 30 ezer bruttó új munkahelyet teremtenek, amennyiben pedig az indirekt hatásokat is figyelembe vesszük, akkor ez a mutató megközelíti a 50 ezret is.
- Az inkubátorok támogatása a legtöbb EU tagországban - így Finnországban, az Egyesült Királyságban és Írországban, Francia- és Németországban stb. igen határozott. A legtöbb inkubátor alapítási költségeinek nagy része állami forrásokból származik, a támogatás átlagosan 4 millió euró/ inkubátor. A működési költségeknek mintegy 37%-át (inkubátoronként évi átlag 50 ezer eurót) szintén az államok fedezik (s a bérleti díjak csak a költségvetés 40 %-át teszik ki). E - hosszú távú - állami támogatást az indokolja, hogy (bár a legtöbb inkubátor erősen függ a támogatásoktól) a befektetés sokkal **költséghatékonyabb módja** a munkahelyteremtésnek, mint más politikai eszközök. Az állami hatóságok egy munkahelyre jutó átlagos bruttó költsége évi 4400 euró, igen kedvező.

Ugyanakkor Magyarországon **nincs az innovatív kezdő vállalkozásokat – és az inkubációt - segítő komplex program**. Az első inkubátorokat ugyan már 1991-1993-ban átadták, mára pedig **közel 40 inkubátorház** és 10-12 u.n. innovációs park, innovációs központ **működik** (egyre javuló területi lefedettséggel). Méreteik azonban nemzetközi összehasonlításban kicsik, kihasználtságuk túl magas. Leggyakrabban az általános vállalkozási feladat ellátását biztosítják, az ingatlant a bérloknak piaci áron adják, **szolgáltatáskínálatukban kevés az innovatív elem**. Az ingatlan bérlet lehetőségei adottak, az informatikai hálózat azonban gyakran már csak részleges. Az adatbázis szolgáltatás, az oktatás, tanácsadás, partnerkeresés, pályázatfigyelés, a projekt-menedzsment támogatása lassan terjed. A technológia transzfer segítése ritka, a kutatási szolgáltatás kivételes. Hiányoznak a hálózati jellegű együttműködések és a külföldi kapcsolatrendszerek. Működésüket a bérleti díjakból fedezik, ezért inkubációt - források hiányában - lényegében nem végeznek. Az intézményekhez nem kapcsolódik sem a vállalkozás megindításához szükséges forrás (pre-seed), sem az indulási fázist finanszírozó magvető tőkeforrás. A bérlok többsége hagyományos tevékenységeket folytató mikro- vagy kisvállalkozás. Mintegy 20 %-uk már több mint 5 éve veszi igénybe a szolgáltatásokat. Innovációra csak töredékük törekszik.

⁴ EC: Final Report Benchmarking of Business Incubators. Brussels. 2002.

1.3. Mindez arra utal, hogy **az inkubációnak a fő nemzetközi versenytársainknál kialakultaknál jelentősen kedvezőtlenebb hazai feltételei erőteljesen rontják gazdaságunk versenyképességét.** Ezért a Magyar Innovációs Szövetség, az INNOSTART és a Vállalkozói Inkubátorok Szövetsége arra tesz javaslatot, hogy a 2007-2013-as Nemzeti Fejlesztési tervben indítsunk központi programot az innovatív kezdő vállalatok inkubációjának – kormányzati segítségével. A javasolt Nemzeti Technológiai Inkubációs Program fő elemei a következők:

A. Befektetés inkubátorok fejlesztésébe

a. Inkubátor infrastruktúra befektetések rész-finanszírozása

A program-elem az induló technológia-intenzív kezdő vállalkozások megfelelő (korszerű infrastruktúrával rendelkező, kedvező bérleti díjú) elhelyezését segíti elsődlegesen a meglévő inkubátorházak, innovációs parkok bővítésével.

A ma Magyarországon inkubációs feladatokat ellátó mintegy 40-50 intézményt maximum 10 továbbival kellene - mielőbb – kiegészíteni, s ezt nem tehetjük a piac feladatává. Alapvető tennivaló viszont a meglévő, infrastruktúrával meglehetősen rosszul ellátott „házak” korszerű (az inkubált cégek versenyképességének megteremtésére valóban lehetőségeket nyújtó) felszereltségének megteremtése. A feladat differenciált erőfeszítéseket igényel. Valamennyi intézményt képessé kell tenni az inkubáció **általános** feladatainak az ellátására, az info-kommunikációs infrastruktúrát ehhez is széles körben kell fejleszteni, gyakran indokolt a termeléshez szükséges műhely-berendezéseknek, minőség-ellenőrző, vagy kutatás-fejlesztési, műszereknek, a logisztikai lehetőségeknek stb. a kiegészítése. Egyes (többnyire a potenciális K+F centrumokban elhelyezkedő) egységek esetében azonban célszerű a technológia-intenzív cégek inkubációjához szükséges, egyes szakmák sajátos igényeinek kielégítésére is képes **specializált** inkubátorok infrastruktúrájának a kialakítása is.

A program által támogatandó tevékenységek az ingatlanvétel, az infrastruktúra kialakítás, kiemelten informatikai hálózat kiépítés, valamint az eszközvásárlás.

b. Inkubátor szolgáltatás-fejlesztés támogatása (Inkubátorok működésének támogatása)

A program-elem elsődlegesen a technológia intenzív vállalkozások által igényelt széleskörű szolgáltatási paletta kialakítását segíti. **A támogatott tevékenységek az elő inkubációs szolgáltatások** (vállalkozók képzése, alapítási és üzletviteli tanácsadás), **a kezdeti növekedés stádiumában nyújtott szolgáltatás** (csapatépítés, hazai és nemzetközi marketing, befektetési tanácsadás, üzleti angyal és kockázati tőke kapcsolatépítés, projekt kiválasztás, projekt menedzsment), **az inkubátoron kívüli innovációs ötletek, potenciális vállalkozók és induló innovatív vállalkozások (beleértve a spin-off vállalkozásokat is) felkutatása és támogatása (virtuális inkubáció), az innovációs menedzser alkalmazása, képzése, az innovációs marketing.**

B. Magvető Tőke Alap(ok) létrehozás

A programelem a hazai tőkepiac egy ma még hiányzó intézményét, az induló innovatív kkv-k társ-finanszírozását vállaló országos Magvető Tőke Alapot hozza létre (s ezzel a 3 F és az üzleti angyalok már említett hiányából fakadó gondokat mérsékli). A Tőke Alap **egyrészt** – a támogatott cégben szerzett tulajdonosi részesedés ellenében – nyújt tőke-kiegészítést (de esetenként tőke-juttatást is), **másrészt refinanszírozással csökkenti az induló innovatív vállalkozás hitelezésére vállalkozó bank átlagot meghaladó kockázatát.** Ilyen támogatásra ma Magyarországon egyetlen intézmény vagy személy sem vállalkozik.

A megszerzett vagyon az inkubáció sikere esetén haszonnal értékesíthető, az ügylet nagy kockázata miatt azonban az valószínűsíthető, hogy az Alap rendszeresen csak a teljes kihelyezett tőke egy részét tudja visszakapni. Így az Alap induló tőke-ellátását időszakonként (kétévenként) újból fel kell tölteni.

Tekintettel a helyi információk ismeretének fontosságára célszerű a magvető tőke szolgáltatás céljaira regionális hálózatot létrehozni. Alternatív megoldás létezik, kialakítható egy központi Alap regionális Irodákkal, illetve a regionális Alapok hálózata (akár a regionális programokba illesztetten). A szakképzett munkaerő szükségessége miatt indulásként 3 regionális egység létrehozását javasoljuk, s ezt ajánljuk a következő években további 4 egységgel kiegészíteni.

Megjegyezzük, hogy az EU az Alap(ok) létrehozatalakor hazai tőke-kiegészítést is előír. E kiegészítést az Innovációs Alap forrásaiból javasoljuk megteremteni.

Az Alap(ok) a ráfordítások társ-finanszírozásával már közvetlenül az innovációs projektek megvalósítóit támogatja/támogatják a sikeres projektek kidolgozásában, elindításában, továbbfejlesztésében. A támogatott tevékenységek az új termékek kifejlesztésére és piacra vitelére, az új technológiák és szervezési megoldások kidolgozására és bevezetésére, valamint az új piacok meghódítására hivatott projekt kidolgozása, indítása, fejlesztése.

C. A program humán erőforrás fejlesztési oldala

A program hatékony működtetésének elengedhetetlen feltétele az innovációs szakember képzés összehangolt és az igényekhez igazodó fejlesztése. E képzés megszervezése már folyik, részben az Innostartnál, részben a BME-n, valamint a Győri Egyetemen.

1.4. A Program forrás-igénye a következő:

Az inkubátor infrastruktúra befektetések rész-finanszírozása a 2007-2011 közötti években⁵ évről-évre 1-3 új inkubátornak a létesítéséhez és 10-12-nek a fejlesztéséhez nyújt kiegészítő tőkét. Az egy-egy fejlesztéshez a Regionális Innovációs Ügynökségek támogatásával elnyerhető egyszeri tőkejuttatás közép távra (2-3 évre), 30 - 200 millió Ft-között (kivételes esetben, speciális high-tech inkubátor esetén 500 millió forintig) – pályázati keretek között – igényelhető. A támogatási arány (a Programból nyújtott támogatása teljes befektetésösszegének százalékában): 50-90 %.

Az inkubátor szolgáltatás-fejlesztés támogatás csak a technológia-intenzív cégeknek nyújtott szolgáltatások esetén, a költségek 25-50 %-ára, ismétlődően, 3-5 évre, éves szinten 10 - 50 millió Ft között) nyerhető. Egy évben mintegy 50-70 inkubációs szolgáltatás segíthető (országos szinten). A támogatási arány: 75-50 %.

A Magvető Tőke Alap(ok) tőke szükséglete a Központi Régióban 1.000 millió forintra, a további régiókban 600-700 millió forintra becsülhető. Az Alap(ok) célszerű induló nagysága így 5.000 millió Ft. Az Alap(ok) a K+F, illetve az új termékek piacra bevezetés költségeinek 50-100 %-ára, ismétlődően (1-3 évre szólóan) nyújt(anak) támogatást. Az egy cégnek juttatott tőke-injekció az alapítás évében legfeljebb 50 millió Ft lehet, majd a további évek során kapott összegekkel együtt összesen 200 millió Ft-ig terjedhet. Támogatási arány: 50-85 % (de – tekintettel az induló vállalkozások tőkehiányára – többnyire a nagyobb arányú tőke-kiegészítés szükséges).

---

⁵ Az utolsó két évben, mivel az ekkor induló fejlesztések tervidőszak alatti megvalósítására már nincs esély, csak az innovációs projektek támogathatók.

Tekintettel arra, hogy a támogatások csak részben térülnek meg, szükséges, hogy az alap(ok) 2 évenként – az alapító tőke minimálisan 50 %-ával - feltöltésre kerüljön/kerüljenek.

Az összes forrás-szükséglet a fentiek alapján a következő:

A megvalósításhoz a 2007-2013-as időszakban szükséges források (millió forint)

Elem	Támogatott projektek száma évente	Támogatás		
		projektenként	egy évre	összesen
1.a.	10-15 inkubátor	30-200	1.000	5.000
1.b.	50-60 inkubátor szolgáltatás támogatás	10-50	1.200	8.400
<i>Össz.</i>			<i>2.200</i>	<i>13.400</i>

2. Magvető tőke alapok létrehozása (hét régió)	5.000	5.000
Magvető tőke alapok refinanszírozása	2.500	7.500
<i>Össz.</i>	<i>7.500</i>	<i>12.500</i>

Összességében a Nemzeti Inkubációs program a 2007-2013. közötti időszakban 25.900 millió forint teljes forrást igényel.

1.5. A Nemzeti Inkubációs Program 2007 évi elindítása jelentősen emelhetné a vállalkozásainknál alkalmazott technológiák színvonalát és termékeink versenyképességét. A 2011-2013-ra elvárt számszerű eredmények a következőkben foglalhatók össze:

- *létrejön 30-40 valóságos inkubátorként működő (átlagosan 3-4 innovációs menedzsert foglalkoztató, s 2013-ban már legalább 8-12 innovatív induló vállalkozásnak helyet adó) inkubátorház,*
- *feltárásra kerül legalább 2-3000 innovációs projekt,*
- *megszületik mintegy 3-400 új innovatív vállalkozás, amelyek közül 2013-ra 120 a versenyszférába kihelyezett, stabilan működő és nagy növekedési képességű vállalattá válik,*
- *a magánszféra – az állami tőke-kiegészítés vonzó hatására - 10-15 Milliárd forint privát tőkét fektet be innovatív vállalkozásokba,*
- *létrejön 2-3000 nagy hozzáadott értéket teremtő új munkahely.*

A mikro-szférában végbemenő e módosulások hatására 2013-ra a makro-gazdaságban évente a high-tech termelés mintegy 100 milliárd forintos bővülése, 50 milliárd forintot megközelítő többlet hozzáadott érték és 20-25 milliárd forintnyi többlet adó- és járulékbérvétel valószínűsíthető.

2. Bevezetés

A Gazdasági és Kereskedelmi Minisztérium megbízásából a Magyar Innovációs Szövetség, az INNOSTART és a Vállalkozói Inkubátorok Szövetsége közreműködésével javaslatot tesz arra, hogy a **2007-2013-as Nemzeti Fejlesztési tervben indítsunk központi programot az innovatív⁶ kezdő vállalatok** létesítésének, valamint **szervezett társfinanszírozásának – az úgy nevezett inkubációnak – kormányzati segítésére**. Ezen, a jelenlegi támogatási politikából hiányzó tevékenység megoldhatja azokat a problémákat, amelyek egyrészt a hazai kis-középvállalati szektor gyengeségéből, másrészt az innovációk lassú terjedéséből fakadnak.

2.1. Az inkubáció és az inkubátor fogalma

Az inkubátor(házak)ról, inkubációs szolgáltatásokról számos – egymástól lényegesen nem eltérő – hazai és nemzetközi meghatározás született. Jelen tanulmány az alábbi, a nemzetközi gyakorlatban elterjedt definíciót javasolja használni: „*A vállalkozói inkubátor(ház) olyan telepszerűen létesített ipari és szolgáltató létesítmények együttese, amely elsősorban az induló vállalkozások számára a kor színvonalán képes a korszerű termékek előállításához, a modern technológiák alkalmazásához nélkülözhetetlen feltételeket nyújtani*”.⁷ Feladata, hogy olyan erőforrásokkal lássa el a holdudvarába tartozó induló-, ill. kisvállalkozásokat, amelyek javítják sikerük esélyeit.

Már a bevezetőben hangsúlyozzuk ugyanakkor, hogy az inkubáció és az inkubátor – bár erre az idézet definíció nem utal – általában olyan non-profit tevékenység, illetve szervezet, amely feladatainak ellátása során nem képes önfinanszírozásra, azaz **közösségi támogatásra szorul**.

A vázolt feladatokat ellátó intézmények elnevezése igen változatos. Egyeseket inkubátorháznak, másokat innovációs központnak, vállalkozói központnak, technológiai központnak, vállalkozók házának hívnak, de mindegyik - a helyi sajátosságok által generált szükségesszerűségeknek megfelelően - alapvetően a mikro- és kisvállalkozások számára nyújt szolgáltatásokat. Az első ilyen intézményeket 1991-1993-ban adták át, mára pedig közel 40 inkubátorház működik hazánkban, egyre javuló területi lefedettséggel.

Az inkubátorház céljainak, feladatainak főbb jellemzői (elvárások):

- megkönnyíti a vállalkozások létrehozását és fejlődését,
- miután védett környezetet biztosít a kis és középvállalkozások számára, segíti beilleszkedésüket a helyi és regionális gazdaságba,
- technikai és szakmai háttérével felkaroló szerepet tölt be,
- javítja a kkv-k foglalkoztatási kapacitását,
- információ átadó-közvetítő szerepet tölt be,
- részt vesz a társadalmi-műszaki fejlődés elősegítésében,
- kulcsszerepet játszik az innováció és kisvállalkozások kapcsolatában,
- hídképző szerepet tölt be,
- hozzájárul helyi és regionális gazdaságfejlesztéshez,
- integráltan valósítja meg a vállalkozásfejlesztés, az innováció, a regionális fejlesztés, az európai uniós integráció és a munkaügy céljait,
- magasabb minőségben: technológiai, technikai szolgáltatást nyújtó, piacszervező, forrásközvetítő, ötletgondozó, üzleti együttműködő, innováció ösztönző intézmény.

⁶ **Innovatív cégeknek** - az OECD Oslo Manual (Paris, 1993) értelmében - az új termékeket piacra vivő, új technológiákat és szervezési megoldásokat bevezető, vagy új piacokat meghódító vállalatokat nevezzük.

⁷ Forrás: SEED-VISZ: Vállalkozói inkubátorok Magyarországon

A célok, feladatok eszközrendszere:

- Ingatlan (műhely, iroda, labor, raktár) kínálat - változtatható, bővíthető, a szabadpiacinál alacsonyabb áron, kedvezményrendszerrel kiegészítve,
- Kiegészítő, segítő szolgáltatások – felszerelések, eszközök és szolgáltatások használata
- Tanácsadás a vállalkozók számára – a menedzsment, jog, marketing, számvitel-könyvelés, kutatás-fejlesztés, a technológiai transzfer, innováció, iparjogvédelem területein, kapcsolattartás a tudományos környezettel
- Oktatások, tréningek, e-learning – közvetítő vagy közvetlen szereplőként
- A vállalkozók közötti cserekapcsolatok tere, integrálódás a klaszterekbe, a vállalkozások technikai és morális támogatása. Az inkubátorház oldja a vezetés elszigeteltségét a vállalkozás életének törékeny szakaszában, megerősíti az új vállalkozás hitelképességét.
- Információgyűjtés, -továbbítás, -közvetítés, -hasznosítás.

2.2. Az inkubáció hazai szükségességéről

A hazai kis-középvállalati szektor gyengesége közismert. A vállalkozás-indítás, vállalkozói hajlandóság tapasztalatainak tanulmányozását céljának tekintő nemzetközi GEM (Global Entrepreneurship Monitor) konzorcium 2004-es magyarországi jelentése⁸ az alábbi helyzetképet vázolta a tárgykorban: „Közismert tény, hogy Magyarországon 2004 végére a Statisztikai Hivatal által regisztrált vállalkozások száma majd 1,2 millió, a működő vállalkozások száma pedig több mint 900 ezerre rúgott. Az 1000 főre jutó cégek száma alapján az élbolyba tartozunk, majd 30 százalékkal meghaladva az Európai Unió átlagát. E kis- és középvállalati szektor jelentőségét nehéz lenne tagadni: ezek a cégek termelik a hazai GDP több mint 40 százalékát, és alkalmazzák a versenyszféra foglalkoztatottjainak majdnem kétharmadát. Természetesen köztudott azonban az is, hogy számosságuk ellenére a hazai kkv-k számos problémával küszködnek: dominálnak a túlaprózott túl kicsi mikro-vállalkozások, gyenge a versenyképesség, alacsony szintű a megújulási, innovációs hajlam.” (i.m. 5. oldal).

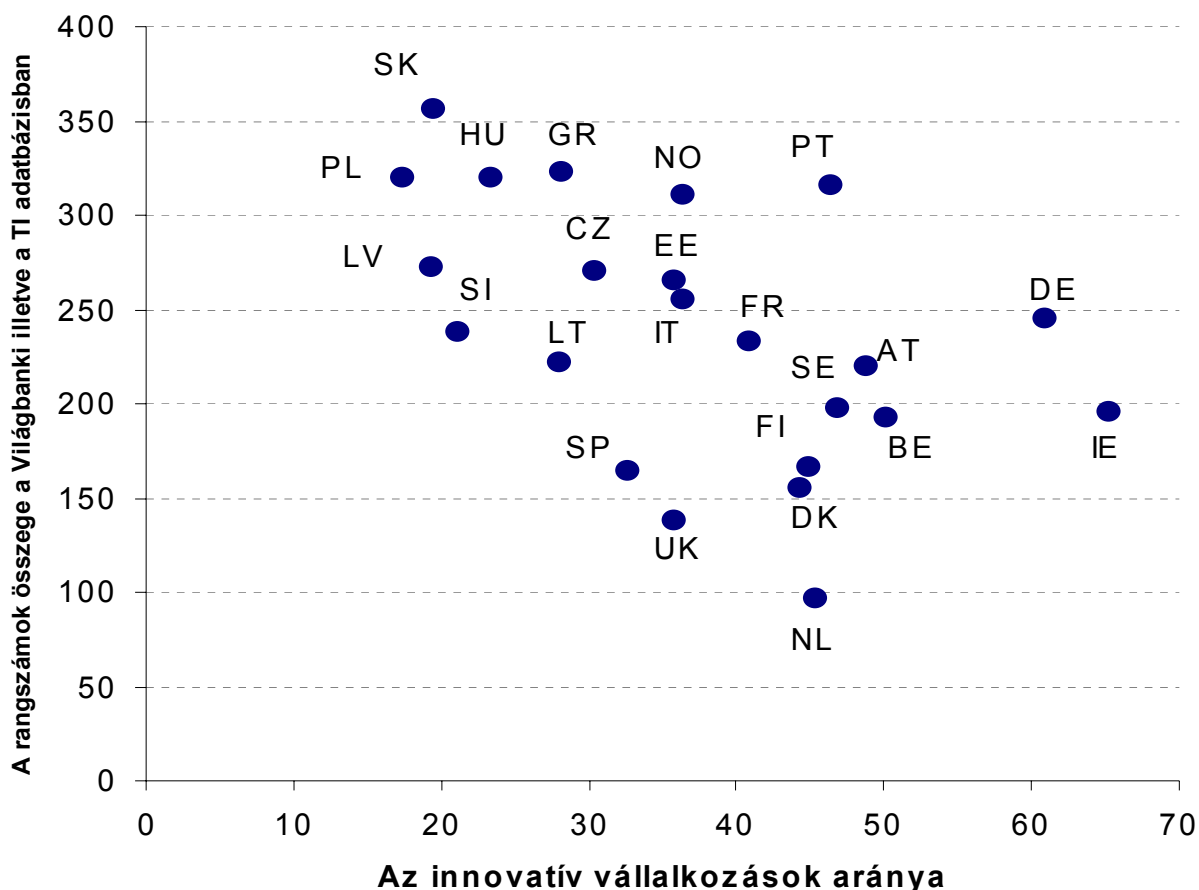
Különösen sok gond jelentkezik kis-közepes vállalataink korszerűsége, versenyképessége terén. A foglalkoztatás mintegy 40 százalékát, a GDP-nek több mint a felét és az export zömét adó külföldi tulajdonú nagyvállalataink körében („szigetein”) mind a tőke import, mind az innováció ma is jelentős, s továbbra is jelentős marad ugyan. Ennek következtében az elektronika és az elektromos ipar területén egyes innovatív vállalataink ma is a műszaki haladás élvonalát képviselik, s a következő években is versenyképesek lesznek. A szektorba egyes K+F intézményeink is megtalálták a helyüket (sőt, vannak példák a arra is, hogy nagy nemzetközi cégek ide telepítették kutatórészlegüket). A személygépkocsi iparban ugyancsak több cég őrzi (M. Porter értelmezése szerinti beruházás-orientált) vezető pozícióit. A foglalkoztatottak nagyobbik felének munkát adó hazai tulajdonú **kis-közepes** cégek korszerűsödése terén azonban csak a fentieknél borúsabb jövőkép vázolható. Az Unió által készített CIS-3 Közösségi Innovációs Felmérés (EC [2003]) szerint – amint ez az alábbi ábráról is leolvasható - **hazánkban ma a vállalatoknak csak harmad akkora hányada innovatív, mint a fejlett gazdaságokban**. S az ábra arra is rávilágít, hogy a gyenge innovációs kedv, illetve a kedvezőtlen vállalkozási feltételek közt viszonylag szoros a korreláció.

---

⁸ **Szerb** László (szerk.): Vállalkozásindítás, vállalkozói hajlandóság és a vállalkozási környezeti tényezők alakulása Magyarországon a 2000-es évek első felében. Pécsi Tudományegyetem. 2005.

A már említett GEM jelentés azt is megállapítja azonban, hogy gazdaságunkban a nemzetközi szinten kialakultnál nagyobb különbségek alakultak ki a nagy- és a kis-közepes vállalatoknak a K+F eredményekhez való hozzáférési lehetőségei terén (i. m. 109. oldal), s hangsúlyozza a szellemi jogok korlátozott érvényesítési lehetőségeinek az innovációs törekvéseket visszafogó hatásait is.

A vállalkozások intézményi feltételrendszere és innovációs hajlandósága közti kapcsolat⁹

Forrás: Borsi B. kalkulációja az Eurostat CIS-3 felmérés, illetve a World Bank Database 2004 adataiból

Mivel a versenyképesség fokozása, s az ezt segítő új technológia-innovatív vállalkozások a korszerű gazdaság fejlődésének legfontosabb előmozdítói, javasoljuk, hogy a Nemzeti Fejlesztési Terv:

- támogassa azon (tetszőleges elnevezésű) intézmények fejlesztését és működését, amelyek innovatív vállalkozások alapításának, piacra lépésének elősegítésére ténylegesen inkubátort – innovációs parkot, üzleti és gazdasági szolgáltatásokat, tanácsadást nyújtó telepet, innovációs központot, stb. – **létesítenek**.

⁹ A Világbank és a TI a vállalkozási feltételek kedvező-kedvezőtlen jellege szerint rangsorba helyezi a vizsgált országokat (ahol a magas rangszám kedvezőtlen helyezést jelent). Az ábra e rangszámok összegeit jelzi.

- hozzon létre **Magvető Tőke Alapot**, amely tőke-rész nyújtásával segíti az újonnan alapított innovatív vállalkozás(ok) induló tőke-szükségletének előteremtését.

A tanulmány a nemzetközi gyakorlat és a hazai helyzet elemzése alapján fogalmazza meg a javaslatot. A végső változat széles szakértői bázis közreműködése, és 2005. június 29.-én a budaörsi CHIC-ben tartott szakmai vita segítségével került kidolgozásra.

3. Az induló cégek helyzete gazdaságunkban

Az elmúlt évtizedekben – elsőként talán Coase-nak a jogi intézmények gazdasági szerepével kapcsolatos nagy hatású eszméi,¹⁰ majd Galbraith elit-felfogása, vagy Olson lobbi-elemzései nyomán – széles körben elfogadottá vált az intézmények fejlettsége, illetve a piac hatékony működése közti kapcsolatok fontosságára vonatkozó felfogásmód.¹¹ Az egyes igen nagy USA cégek hamis mérlegei hatására 2002-ben kialakult tőzsdei válság azután váratlan nyomatókat is adott e nézeteknek.¹² Napjainkban így széles elméleti és gyakorlati alapokkal rendelkezik az a feltételezés, hogy **az átalakuló "kelet-európai" országokban a gazdálkodás kereteit megszabó – kiemelten a tulajdonhoz és a szerződésekhez fűződő – jogszabályok tartalma és érvényesülésük módja szintén a fejlődés meghatározó „tényezői”.**

3.1. A vállalkozás-alapítás nehézségei

A közelmúltban több nagy nemzetközi vizsgálat is áttekintette például – az EU versenyképességi lemaradásának okait elemezve¹³ stb. - a vállalkozások indulásának világszerte kialakult „szabályozási” háttér-feltételeket.¹⁴ Eredményeik empirikusan igazolták, hogy **az USA szabályozása lényegesen kedvezőbb feltételeket nyújt a vállalkozások – kiemelten a technológia-intenzív cégek alapításához és növekedéséhez - mint az EU, s a magyar feltételek az EU tagországok többségében kialakultnál is lényegesen rosszabbak.** S az elemzések arra következtettek, hogy jelentős mértékben ez indokolja a versenyképesség terén meglévő különbségeket, **azaz versenyképességünk e feltételek javításával (is) jelentősen erősíthető lenne.**

A Világbank adatai szerint¹⁵ **cégalapítás** során az EU-ban a legtöbb adminisztratív eljárásra (15-re) egy görög, a legkevesebbre egy svéd illetve finn vállalkozónak (3) van szüksége. Magyarország 6 eljárással az EU középmezőnyében található. Ugyanakkor Magyarországon egy vállalkozás elindításának időigénye több mint 50 nap, ennél csak egy szlovén (61 nap), észt (72), portugál (78), illetve spanyol (108) vállalkozás elindítása időigényesebb. Az Egyesült Államok szabályozási gyakorlata (5 ügyintézés 5 nap alatt) lényegesen rugalmasabb, mint az EU tagországoké. Még kedvezőtlenebb a helyzetkép az eljárások **költség-igénye** és az alapításhoz **előírt tőke nagysága** terén. Szinte meglepő (s a GEM jelentés szerint inkább a kényszerrel, mint az erős hajlandósággal magyarázható) tehát, hogy az EU elemzés átlagosnak mutatja a magyar lakosságnak az **önfoglalkoztatással** kapcsolatos „kedvét”.

¹⁰ R.H. Coase 1937-ben és 1960-ban írt, s Nobel-díjjal elismert tanulmányai a szerző *The Firm, the Market, and the Law*. (U. of Chicago Press. 1988. Magyarul: A vállalat, a piac és a jog. Nemzeti Tankönyvkiadó. 2003.) kötetében is olvashatók.

¹¹ North, D.: *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge U.P. 1990.

¹² A bajok az Enron többmilliárd dolláros könyvelési csalásának nyilvánosságra kerülésével kezdődtek (HVG, 2001. november 24. 34 –36. oldal). Nagy visszhangot váltott ki az USA legnagyobb brókerházának, a Meryll Lynch-nek az elítélése a befektetői banki, illetve a befektetési tanácsadói funkciók összefonódása miatt (HVG, 2002. június 1. 35 – 36. oldal). Kiegészítette mindezt a WorldCom szintén homályos háttérű esete, az USA vállalati történetének legnagyobb csődje (HVG, 2002. július 27. 11. oldal), stb.

¹³ Erről lásd például: EC: Facing the Challenge. (Kok report). Luxembourg. 2004.

<http://magyarorszag2015.uw.hu/kok%20report%202004-1866-EN-complet.pdf>

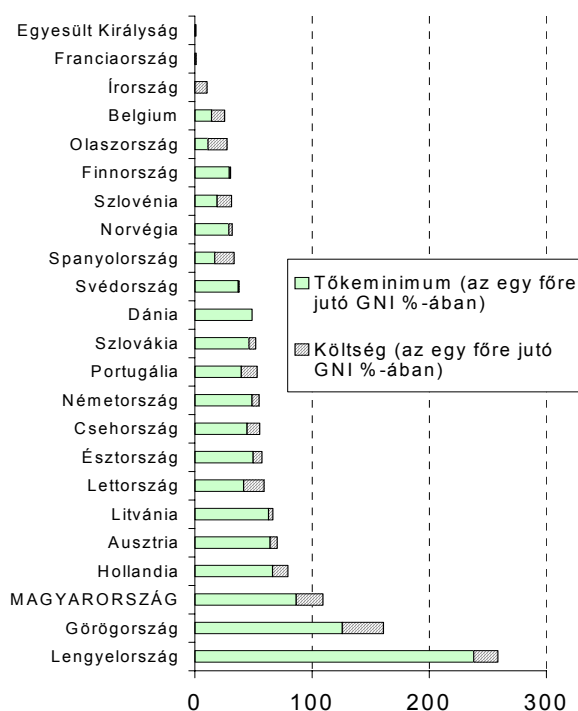
¹⁴ EC: Benchmarking enterprise policy. Results from the 2004 scoreboard. Brussels. 2004.

World Bank: *Doing Business in 2004*. <http://rru.worldbank.org/DoingBusiness/>. Magyar nyelvű ismertetést közöl Borsi Balázs: A vállalkozási környezet és a hazai versenyképesség. Európai Tükör. Megjelenés alatt.

Szerb László (szerk.): *GEM. Vállalkozásindítás, vállalkozói hajlandóság és a vállalkozási környezeti tényezők alakulása Magyarországon a 2000-es évek első felében*. Pécsi Tudományegyetem. 2005.

¹⁵ A vizsgálatok során egy-egy tipikus lépést választottak ki s ennek jellemzőit hasonlították össze.

**A vállalkozás-alapításhoz szükséges
tőkeminimum és költség (az egy főre jutó GNI %-ában)**

Forrás: Borsi Balázs: A vállalkozási környezet és a hazai versenyképesség. Európai Tükör. Megjelenés alatt.

Széles körben okoz gondokat az erőforrások megszerzése. Az ismert – s az EU által is idézett - vizsgálatok szerint a vállalatok, s különösen a technológia-intenzív cégek ma már a magyar **munkaerő** korábban hagyományosan jó **képzettségével** sem lehetnek elégedettek (gyakori az elégtelen írni-olvasni tudás, kevés a felsőfokú képzettséggel rendelkező műszaki, a továbbképzésekben résztvevő, kifejezetten kevés a megfelelően képzett, nyelveket beszélő, iparjogvédelmi, kockázatelemzési, minőségirányítási, stb. ismeretekkel rendelkező menedzser) stb.¹⁶ S mindezt a hazai bér-járulékok nemzetközi összehasonlításban közismerten magas szintje is tetézi.

Az ország tőke-szegénységének ismeretében nem meglepő, hogy mind az EU adatbázis, mind a GEM jelentés egyaránt **kedvezőtleneknek mutatja gazdaságunk tőkepiaci feltételeit az induló vállalatok finanszírozása szempontjából elsődleges fontosságú 3 F (founders, family, friends) körében is, s az első sikerek nyomán lehetségessé váló gyors bővüléshez a tőke-kiegészítést adó üzleti angyalok és a kockázati tőke terén is.** A Világbank adatbázis kiemelt hangsúllyal a **hitelzés** gondjait említi. Rámutat, hogy a hitelfelvételhez szükséges **fedezet** megszerzésének költsége az európai országok zömében – s az egy főre eső GNI arányában – kisebb 5%-nál. Az Egyesült Államok mutatója (0,1%) az európai élbolyéhoz hasonló. Magyarország 14% körüli mutatója csak három (kisebb) EU tagországnál rosszabb. A **jelzálog-hitelzés szabályozása** terén ugyancsak jelentős a lemaradásunk. Még problematikusabb, gazdaságunkban kifejezetten tragikus a fontos jogszabályok hiányát jelző **hitelinformációs index**, illetve a csupán az adósságok csekély töredékére kiterjedő **adósság nyilvántartás** (amelyek az USA-ban ezúttal is az európai

¹⁶ OECD: *Learning for Tomorrow's World – First Results from PISA 2003*. (Program for International Student Assessment). Paris. 2004. www.oecd.org/pisa

Nyitrai Ferencné: *Az oktatás szerepe a gazdaság és a társadalom fejlődésében*. KSH. 2001.

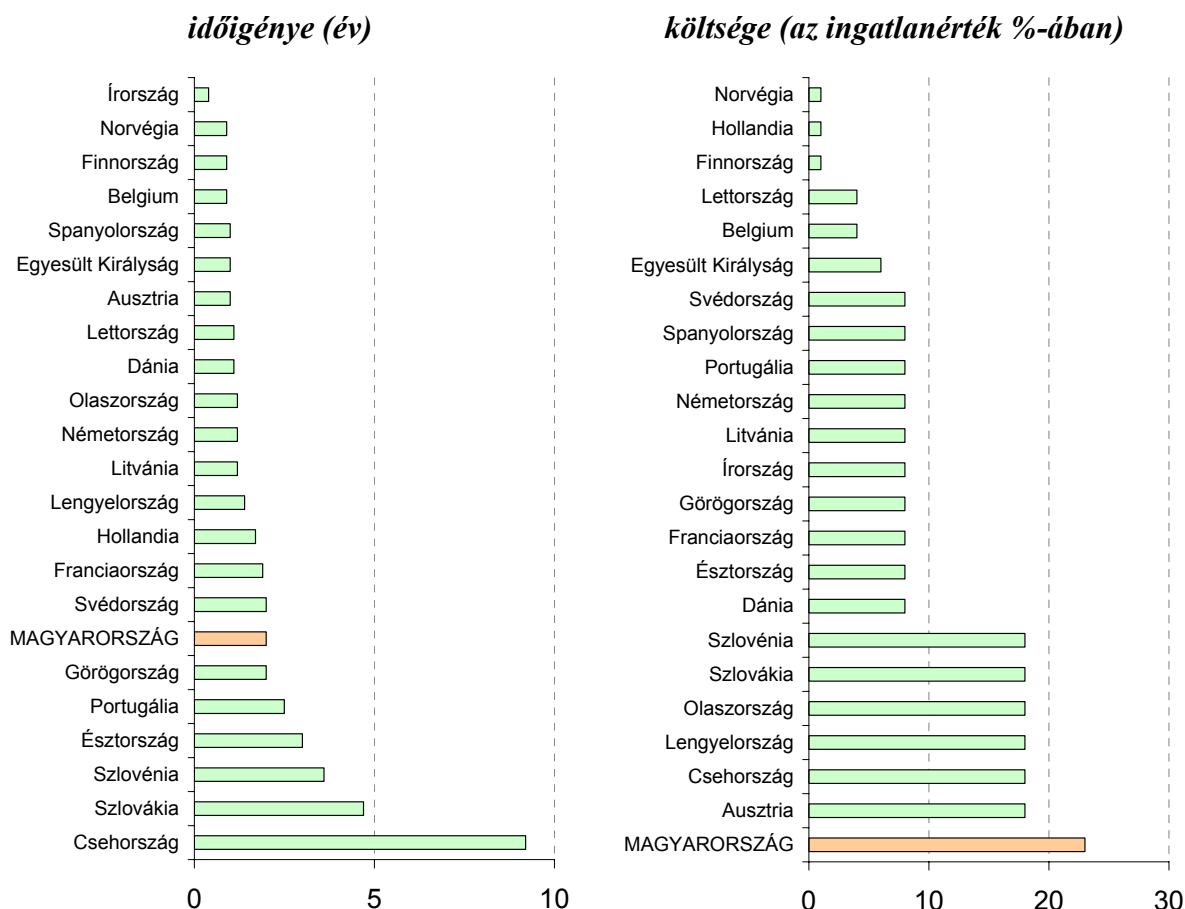
EC: *Benchmarking enterprise policy. Results from the 2004 scoreboard*. Brussels. 2004.

élvonalhoz hasonlóak). *A kutatás-fejlesztési infrastruktúra gyengesége* (a nemzetközileg alacsony kormányzati K+F ráfordítás, a könyvtárak szegénysége, a túlzott pályázati bürokrácia, a fejlesztési tanácsadás nehéz elérhetősége stb.), valamint *a túladdóztatás* és az *adósság-behajítás* buktatói pedig szintén tovább súlyosbítják a kezdő vállalkozások pénzügyi nehézségeit.

A cég-indításhoz elnyerhető állami támogatás is szerény volt. Egyes vállalkozások részt vehettek a GVOP pályázatain, további lehetőségeket nyújtott a Tech-start alap, egy-egy ágazatba külföldi segítség is érkezett – de a vázolt összképen nem tudtak változtatni. Remélhető, hogy a most bevezetésre kerülő „innocsekk” némiképp szintén növeli a mozgásteret, de átfogó megoldást ez sem tud kínálni.

A **befektető-védelemmel** kapcsolatban a Világbank elsősorban a részvényesi jogosítványok (s a corporate governance) különböző szempontjaira koncentrál. Mivel Magyarországon a kedvezményezett tulajdonosi státusz közzététele és a belső audit nem kötelező, ezért az átlátható részvénytársasági működés indexe átlag alatti. De kedvezőtlenek a **tőke-átcsoportosítás** – pontosabban a gyakran ehhez (is) szükséges *vállalat-megszüntetés* – hazai feltételei is. Ehhez Írországból fél, a legtöbb európai országban mintegy egy év, a magyar gyakorlat szerint 2 év kell (s az USA-ban 3 év, amely az egy mutató, ahol az ország cégei kedvezőtlenebb helyzetben vannak, mint az EU-ban). S csak az amerikai cégek esetében kompenzálja ezt, hogy a fizetéseképtelen cégek felszámolásakor is visszakapják befektetéseik csaknem háromnegyedét, ami Európában ritka. A vállalat-megszüntetés ugyanis Magyarországon (amint ezt az alábbi ábra mutatja) a fejlett országok gyakorlatában

A vállalkozás megszüntetésének

Forrás: Borsi Balázs: A vállalkozási környezet és a hazai versenyképesség. Európai Tükör. Megjelenés alatt.

példátlanul drága, s a fizetéseképtelen cégek felszámolásakor *visszaszerezhető tőke* is csak a követelésnek szinte példátlanul alacsony hányada.

Az inkubátorok feladata, hogy a vázolt nehézségek leküzdésében segítsék az új vállalkozásokat.

3.2. A high-tech cégek indulásának halmazott gondjai

A XX. századra a gazdasági növekedés-fejlődés fő hajtóerői alapvetően változtak, az extenzív bővülés hagyományos két forrása, a tőke és a munka egyre kevésbé járult hozzá az előrehaladáshoz. A „műszaki” fejlődés, konkrétan az innováció – azaz „egy ötlet átalakulása vagy a piacon bevezetett új, illetve korszerűsített terméké, vagy az iparban és kereskedelembe felhasznált új, illetve továbbfejlesztett műveletté, vagy valamely újfajta társadalmi szolgáltatássá”¹⁷ - viszont a gazdasági dinamizmus fő motorjává vált.

Az innovációk bevezetésére vállalkozó cégek, s különösen a gyorsan fejlődő - technológia-intenzív, high-tech – ágak induló innovatív vállalatai azonban világszerte az átlagosnál több nehézséggel küzdenek. Gyakran az alkalmazni kívánt munkaerővel kapcsolatos igényeik is magasak, sokszor tőke-igényük is átlagon felüli. A fentiekben is többször vezet problémákra, hogy alapításuk indítéka széles körben valamely új találmány, s a (gyakran inkább műszaki, mint gazdasági ismeretekkel rendelkező) alapítónak fontos érdeke e szellemi tulajdon – többnyire nem egyszerű – védelme. Ezért az innovatív, **technológia-intenzív cégek alapításának, indulásának kiemelt támogatása indokolt**. Kiemelkedően fontos lenne egy speciális típusuknak, az u. n. spin-offok – az egyetemek, állami kutató intézetek mellett a felhalmozott tudás hasznosítására kiépített kis cégek - fejlődésének hangsúlyozott segítése. A nemzetközi tapasztalatok szerint e vállalatok különösen hatékonyan segíthetik ugyanis a gazdaságok korszerűsödését, dinamizmusuk gyorsulását.

---

¹⁷ OECD: *Frascati Manual*. Paris. 1993. Magyarul: Frascati Kézikönyv. OMFB. 1996. 19. oldal

4. A nemzetközi inkubációs gyakorlat

A gazdaságilag fejlett országokban elterjedt gyakorlat a vállalkozás-alapítás és az új vállalkozások támogatása. Az alábbiakban elsőként az Európai Unióban működő inkubátorok általános jellemzését, s a korai szakaszban lévő technológia-orientált kkv-k finanszírozását segítő közösségi programok leírását adjuk. Majd az egyes tag- országokban – illetve az e téren példamutatónak ítélt Izraelben - alkalmazott inkubációs technikák jellegzetességei kerülnek (a teljesség igénye nélkül) bemutatásra. Ezt követően induló vállalkozások egy új típusának, a spin-offoknak az európai elterjedését mutatjuk be.

Itt jegyezzük meg, hogy a start-up cégek kormányzati segítése egyes, az EU-hoz 2004-ben csatlakozott országokban is meghonosodott már. Az Észt Start-Up Alap (SUA)¹⁸ jól működik az „eminens” Észtországban, van hasonló intézmény például Lettországon is, de a NADSME¹⁹. (Szlovák Nemzeti Ügynökség a Kis- és Középvállalkozások Fejlesztésére) létrejött már a számunkra fontosabb Szlovákiában is

4.1. Az EU inkubátorok fő jellemzői

Az alábbi áttekintés az Európai Bizottság Vállalkozási Főigazgatóságának (DG Enterprise) megbízásából 2002-ben készült „Üzleti inkubátorok összehasonlító felmérése” című (Benchmarking of Business Incubator)²⁰ tanulmány alapján készült. Az egyes országok inkubátorainak a feltérképezését az adott tagország egy-egy inkubátora vezette. A munka az akkori 15 tagország összes inkubátorának a felmérését célozta, de végül is csak lényegesen kisebb körből sikerült az információk összegyűjtése (mivel sok inkubátor nem adott választ stb.).

A felmérés szerint az átlagos inkubátor 8 éve működik, átlagosan 5800 m² nagyságú (medián: 3000 m²), egyidejűleg 25 vállalkozásnak (medián: 18) ad helyet, a bérlok tipikusan 3-5 évet maradnak, így az inkubátor már 53 sikeres vállalkozást bocsátott „szárnyra”. Ez azt jelenti, hogy egy inkubátorból évente átlagosan 6,6 vállalkozás kerül ki, s mivel egy bérlo vállalkozásra 6,2 alkalmazott jut, így egy tipikus inkubátor 40,9 új munkahelyet teremt évente. Ez megközelítőleg évi bruttó 30 ezer új munkahelyet jelent. Amennyiben pedig az indirekt hatásokat is figyelembe vesszük, akkor ez a mutató megközelíti az évi nettó 40 ezer új munkahelyet.²¹ Az állami hatóságok egy munkahelyre jutó átlagos bruttó költsége évi 4400 euró, így a tanulmány megállapíthatta, hogy: „A hosszú távú állami támogatás alapja, hogy egy vállalkozói inkubátor működésébe való befektetés sokkal **költséghatékonyabb módja** a munkahelyteremtésnek, mint más politikai eszközök.”

A legtöbb inkubátor alapítási költségeinek nagy része – átlagosan csaknem a fele - állami forrásokból származik (4 millió euró/incubátor). A működési költségek átlagosan 40%-át az inkubátorok a bérleti díjból finanszírozzák, míg a fennmaradó részt különböző (elsősorban állami) támogatásokból teremtik elő, s a működési költségeknek (inkubátoronként évi átlag 50 ezer eurónak) mintegy 37%-át szintén az állam fedezi.

¹⁸ Start-up Fund in Estonia (currently called Start-up Aid Programme) run by Enterprise Estonia

¹⁹ www.nadsme.sk

²⁰ European Commission Enterprise Directorate-General: Final Report Benchmarking of Business Incubators, 2002

²¹ „Az indirekt munkahelyteremtést vizsgálva megállapítható, hogy az inkubátorban lévő vállalkozások átlagos kiadása 220 ezer euró/vállalkozás, melyet a helyi árakra és szolgáltatásokra fordítanak. Ezeket a helyi beszállítóktól szerzik be, és ezzel tudjuk mérni a beszállítói kapcsolatú munkahely teremtési hatásokat. Minden inkubátorvállalkozás további 0,4 munkahelyet teremt indirekten a helyi beszállítói láncokon keresztül.”

Az alábbi táblázat a felmérésnek az inkubátorok jellemzőire vonatkozó fő számszerű eredményeit foglalja össze.

Az „átlagos” európai inkubátor fő jellemzői

	Átlag	Mutató terjedelem	Benchmark
Alapítás és működés			
Átlagos tőkebefektetési költség	3,7 M EUR	1,5 M EUR – 22 M EUR	NA
Átlagos működési költség	480.000,-EUR / év	50.000,- EUR- 1,8 Mió EUR	NA
Állami szubvenció %-os aránya	37 %	0 % - 100 %	25 %
Inkubátor mérete	5.860 m ² (átlag) 3.000 m ² (medián)	90 m ² – 41.000 m ²	2.000 m ² – 4.000 m ²
Inkubátor bérlőinek száma	25 cég (átlag), 18 (medián)	1-120 cég	20-30
Inkubátor funkciók	Átlag	Skála	Benchmark
Inkubátor kihasználtsági rátája	85 %	9 % - 100 %	85 %
Bérleti időtartam	35 hónap	6 hónaptól nincsen meghatározva	3 év
Menedzserek száma	2.3	1 – 9	2 minimum
Munkatársak és a bérlők aránya	1:14	1:2 – 1:64	1:10 – 1:20
Menedzserek ügyfél-tanácsadással töltött ideje %-ban	39 %	5 %- 80 %	50 %
Szolgáltatások és hatások értékelése	Átlag	Skála	Benchmark
Bérlő cégek túlélési rátája	85 %	65 % - 100 %	85 %
Átlagos növekedés a bérlő cégek bevételeiben	20 % / év (2001)	5 % - 100 %	25 %
Egy bérlő cégre jutó átlagos munkahely	6.2 munkahely / cég	1 – 120	NA
Egy inkubátorra jutó új munkahelyek száma évente	41	7 – 197	NA
Egy munkahelyre jutó bruttó költség	4.400 EUR	124 EUR – 29.600 EUR	4.000 EUR – 8.000 EUR

Ugyanakkor a felmérés szerint - amint a következő táblázat is mutatja - az inkubátorok egyrészt a különféle pénzügyi támogatás-szerzés és a tőkebevonás, másrészt a vállalkozás-alapítás és az üzleti terv készítés segítségével nyújtanak leginkább segítséget bérlőiknek.

A leggyakoribb inkubációs szolgáltatások

Szakmai szolgáltatások	Rangsorolás
Hozzájutás a támogatásokhoz, a seed és a kockázati tőke alapokhoz	1
Üzleti tervezés, vállalkozás megalakítása	2
Elő-inkubálási szolgáltatások	3
Tréningek a vállalkozási képességek fejlesztésére	4
Segítség a banki finanszírozás növelésében	5
Tanácsadás az új termékek és szolgáltatások fejlesztésében	6
Egyéb szakmai szolgáltatások	7
Tanácsadás a humán-menedzsment területén	8

Amint ezt az EU benchmarking felmérése és a következőkben bemutatásra kerülő ország-elemzések egybehangzóan tanúsítják, az állam a legtöbb EU országban mind az inkubátorok finanszírozásában, mind a magvetőtőke biztosítás területén igen nagy szerepet játszik. Az egyes országok állami támogatási programjai az alábbiak szerint jellemezhetők:

Egyes EU tagországok főbb start-up támogatásai

ország	inkubátor	magvető tőke	adókedvezmény	Egyéb támogatás
Ausztria	Kplus program, A+B program	AWS seed program	K+F adókedvezmények (Frascati kézikönyv)	Smart program
Dánia	Technológiai Inkubátor Program	Dán Növekedési Alap, Technológiai Inkubátorok	150% K+F adókedvezmény	kockázatmegosztás
Finn-ország	YRKE, TE-Keskus	Magvető tőke program (Finn Ipari Beruházás)	Nem alkalmaznak K+F adókedvezményt	Tőkekölcson, TULI LIKSA INTRO
Francia-ország	Inkubátor program	Magvetőtőke program	Kezdő vállalkozók adókedvezmény (K+F intenzív)	Üzleti angyalok adókedvezménye
Írország	Regionális Üzleti Inkubátor Program	Enterprise Ireland 5 tőkealapja	K+F adókedvezmény	
Nagy-Britannia	Fizikai szerkezet, inkubációs tevékenység	Regionális Kockázati tőke Alap, Felsőoktatási Alap	K+F adókedvezmények, licenzhez kapcsolódó adókedvezmények	New enabling scholarship, High-tech Alap
Németország	Inkubátort használó technológia-orientált vállalkozások támogatása	High-Tech, KfW, ERP-EIF, EXIST SEED	Nem alkalmaznak K+F adókedvezményeket	Helyi önkormányzatoktól lízingelt helyiségek (inkubátor)
Izrael	Inkubátorprogram	(költségek 85% finanszírozása)		

A nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy az inkubáció általában nem nyereséges, ugyanakkor fontos a gazdaság fejlődése/fejlesztése számára. Ezért a bemutatott országok mindegyikében **központi állami programok** működnek támogatására. E programok nem csak az **inkubátorok létrehozásának és működésének** a támogatására terjednek ki, hanem egyidejűleg a szolgáltatásokat igénybe vevő **innovatív vállalkozásokat** is segítik. Az anyagi jellegű - vissza nem térítendő, vagy magvetőtőke típusú - támogatások a felhasználásukat segítő egyéb intézkedésekkel (pl. képzéssel) is kiegészülnek.

4.2. A korai szakaszban lévő kkv-k közösségi finanszírozása

Az EU „A kis- és középvállalkozások hozzáférése a finanszírozási eszközökhöz” (*Európai Bizottság, 2003*)²² c. dokumentuma részletesen foglalkozik azokkal az intézkedésekkel és programokkal, amelyek elősegítik a kkv-k pénzügyi helyzetének megerősítését. Kiemelten épít a 2001-2005-re szóló „Többéves Vállalat és Vállalkozási Program” (a továbbiakban MAP)²³ pénzügyi intézkedéseire. A kockázati tőke fejlődését ösztönző közösségi szintű programjai közül a következőket lehet kiemelni:

- az Európai Befektetési Alap (European Investment Fund, EIF) által kezelt programok (European Technology Facility - ETF Start Up;
- EU MAP 2001-2005 (pl. Kezdőtőke Program, **Magvető Tőke Akció Program**),
- pályázati támogatások a Strukturális Alapokon keresztül,
- I-TEC (Innovation and Technology Equity Capital) programok.

A dokumentum kiemeli, hogy a vállalkozások fejlődése szempontjából kiemelt szerepe van a különböző finanszírozási eszközökhöz való hozzáférés támogatásának, elősegítésének. Állami támogatásoknak csak ott van helye, ahol a piacon hiány mutatkozik, tehát ahol a piaci szereplők nem tudják, vagy nem akarják azt az adott feladatot ellátni. Ilyen terület – többek között – az induló, technológia-orientált vállalkozások finanszírozása is, amelyet a piaci szereplők a magas kockázat miatt nem, vagy legalábbis nem a jelentkező igényeknek megfelelő mértékben kívánnak felvállalni.

Az EU pénzügyi intézményei (pl. Európai Befektetési Bank Csoport (EIB), Európai Befektetési Alap (EIF)) révén a szolgáltatások széles skálájával (pl. hitelgarancia nyújtással, globális kölcsönök biztosításával, sajáttőke-típusú finanszírozás támogatásával) járul hozzá a kis- és középvállalkozásoknak a különböző finanszírozási eszközökhöz való hozzáférésehez. Az EIF – többek között – olyan kockázati tőke-alapokba fektet be, melyek tőke-kihelyezéseik során azokat a vállalkozásokat finanszírozzák, amelyek fejlődési stádiumuk alapítási-, kezdeti- vagy fejlődési stádiumában vannak. Az ún. **„early stage” finanszírozás** aránya az EIF portfólióján belül 45%-t tesz ki, miközben ezen szegmens aránya az összes európai kockázati tőke-befektetések között csak 10%-t ér el. (*Európai Bizottság, 2003*)

Az EU több országában²⁴ is találhatunk gyakorlati példákat arra, hogy az ún. közvetítő szervezetek közreműködésével és segítségével is eredményesen lehet kezelni seed capital és egyéb kockázati tőke-

²² Access to finance of small and medium-sized enterprises COM(2003) 713

²³ Az EU Tanácsa 2000. december 20-án határozatot (Council Decision 2000/819/EC) hozott a 2001-2005-re szóló Többéves Vállalat és Vállalkozási Program (Multiannual Programme for Enterprise and Entrepreneurship and in Particular for SMEs 2001-2005) elindításáról.

²⁴ A bemutatásra kerülő német példa mellett pl. Írországbán a **Dublin BIC** játszik jelentős szerepet pénzügyi támogatásával és gazdasági, illetve egyéb tanácsadási szolgáltatásaival különböző kockázati tőke-alapok létrehozásában és kezelésében (pl. Dublin Seed Capital Fund). (Részletesebben lásd pl.: www.dbic.ie.)

alapokat és ezek a szervezetek szolgáltatásaikkal eredményesen tudják segíteni az innovatív kis- és középvállalkozások fejlődését. Az alábbiak egy német példát – a **SEED Capital Brandenburg GmbH** esetét – mutatják be.

A BC Brandenburg Capital GmbH (BC GmbH), mint a Brandenburgi Befektetési Bank (Investitionsbank des Landes Brandenburg) és a tbg²⁵ leányvállalata, saját leányvállalatain keresztül több kockázati tőke-alapot kezel, melyeknek a segítségével a kockázati tőke széles spektrumát kínálja a tőkét kereső innovatív kis- és középvállalkozások részére. A fiatal, növekedésorientált, innovatív vállalkozások finanszírozását a Seed Capital Brandenburg GmbH (SCB GmbH) végzi. A brandenburgi tartomány kezdeményezésére alapították 1993 végén. Legnagyobb tulajdonosa a BC GmbH, de mellette a BIC Frankfurt (Oder) GmbH²⁶ is jelentős (19%-os) tulajdonrészrel rendelkezik. A cég által az egyes portfóliócégekbe befektethető összeg nagyságrendje 0,1-1 millió EUR, a megcélzott befektetési területek pedig a következők: anyagvizsgálat és mérés-technika, energia és környezetvédelem, légközlekedés-technika, új anyagok, közlekedéstechnika stb.

Az SCB GmbH befektetései során minősített kisebbségi tulajdon megszerzésére törekszik és elsősorban a fejlődésük kezdeti szakaszában levő vállalkozásokba fektet be (seed capital és start-up finanszírozást végez). Portfólióvállalatainál úgy próbálja csökkenteni a kockázatokat – a gazdasági környezet változásainak kedvezőtlen hatásait, pl. a tőzsdei exit lehetőségek beszűkülését - hogy kihasználja a BC Csoporthoz tartozásból származó előnyöket. Így a cégek számára az egyik exit-lehetőség, hogy a BC-Csoport olyan kockázati tőke-alapokat is menedzsel, amelyek az érettebb, életciklusuk későbbi stádiumában levő vállalkozásokba fektetnek be, így finanszírozói lehetnek az SCB GmbH által pénzügyileg megerősített, menedzsmentjében és szakmai területen is továbbfejlesztett vállalkozásoknak.²⁷ További előnyként jelentkezik a BIC Frankfurt (Oder) GmbH-val való szoros együttműködés, amely az Üzleti és Innovációs Központ anyagi szerepvállalásán túl szakmai együttműködésben is megvalósul. A BIC Frankfurt (Oder) GmbH által üzemeltetett Technológiai Centrumban van az SCB GmbH székhelye, az Üzleti és Innovációs Központ vezetője tagja az SCB GmbH tulajdonosainak képviselőiből álló Tanácsadó és Irányító Testületnek. A BIC Frankfurt (Oder) GmbH része az Üzleti és Innovációs Központok (BICs) nemzetközi hálózatának (EBN), szolgáltatásaival (pl. tanácsadás, technológiai centrum üzemeltetése, partnerkövetítés, partnereinek keresztül: befektetési lehetőségek nyújtása, támogatási programok, pályázati lehetőségek közvetítése) és nemzetközi kapcsolatrendszerével hatékonyan tudja segíteni az innovatív kis- és középvállalkozások fejlődését.

4.3. Ausztria²⁸

Ausztriában a regionális innovációs stratégia végrehajtásának jól definiálható „hardver” és „szoftver” elemei vannak. A hardver elemek a Technológiai központok, az Impulzusközpontok és az Inkubátor központok. A legfrissebb (2005-ös) adatok szerint Ausztriában jelenleg 103 központ működik. A központok létrehozása a városi és tartományi önkormányzatok, a szövetségi minisztériumok és az ERDF közreműködésével történt. Fontos küldetésük a regionális innovációs impulzusok közvetítése, új, technológia orientált vállalkozások alapításának támogatása és elősegítése.

A jelenleg működő 65 **Technológiai Központ** célja a tudományos eredmények gyakorlati hasznosításának elősegítése. A központokban elsősorban olyan fiatal vállalkozások telepednek le, amelyek technológiailag új termékeket és eljárásokat fejlesztenek ki és értékesítenek a piacon. A 15 Impulzus Központ regionális gazdaságfejlesztési feladatokat lát el, az itt lévő vállalkozások új termékek, eljárások, szolgáltatások fejlesztésével, gyártásával és értékesítésével foglalkoznak.

²⁵ tbG: Technologie-Beteiligungs-Gesellschaft mbH

²⁶ Business Innovation Centre Frankfurt (Oder) GmbH – Üzleti és Innovációs Központ – Frankfurt (Oder) Kft.

²⁷ Erre konkrét példával szolgál egy mérés-technikával foglalkozó kft., amely az SCB Kft.-vel való sikeres együttműködést követően befektető partnerre talált a BC-Csoport egy másik leányvállalatában, a BC-Venture Kft.-ben, amelyik elsősorban **fejlesztési tőke (development capital)** finanszírozást nyújt partnerei számára.

²⁸ Annual Innovation Policy report for Austria, 2004.

A 23 Inkubátor Központba elsősorban gyártó és termelés orientált szolgáltató vállalkozások települnek be. A központok hálózatba kapcsolódnak a VTO²⁹ (Verband der Technologiezentren Österreichs) keretein belül.

A Központok átlagos alapterülete 4000 m² és 87%-os kihasználtság mellett működnek. Egy központban egyszerre átlagosan 19 cég működik megközelítőleg 90 alkalmazottal.

Az innovációs stratégia végrehajtásának szoftver elemei a **Kompetencia központok**, az A+B központok és a Start Smart program. A Kplus³⁰ program támogatásával napjainkig 18 kompetencia központ jött létre. A program időben és térben korlátozottan, 7 éves időtartamra ad támogatást a pályázaton kiválasztott, az előírt minőségi kritériumoknak megfelelt központoknak. A Kplus program meghatározó finanszírozó és végrehajtó intézménye az állami tulajdonban lévő TIG³¹ (Technologie Impulse G.m.b.H).

A 18 **kompetencia központ** alapításának összköltségvetése 230 millió euró, ebből 137 millió euró (60%) az állami és közhasznú szervezetek részesedése. A központok finanszírozásában a TIG forrás 35 %, tartományi (régiós) forrás 25 % és a partner vállalkozások forrása 40 %.

Az A+B program egy **impulzusprogram**, célja az akadémiai spin-off projektek támogatása az egyetemeken meglévő innovatív ötletek felkutatásával. Az A+B központok feladata az akadémiai spin-off cégek alapításának ösztönzése, a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazásának elősegítése, a technológia transzfer támogatása. Jelenleg 6 A+B központ³² működik, további 2 központ előkészítés alatt áll. A 6 központ alapításának összköltségvetése 33 millió euró, melynek 80%-a, 25 millió euró származott állami és közhasznú szervezetektől. A központok alapításában és az első 5 év finanszírozásában a TIG forrás 45 %, tartományi (régiós) forrás 35 % és saját forrás 20 %.

A Smart Program³³ Burgenland tartomány kis- és középvállalkozásainak nyújt támogatást az innovatív ötletek megvalósítására és piaci bevezetésére. A kapott támogatást üzleti terv készítésére, üzleti menedzsment és marketing képzésre, személyes üzleti tanácsadásra és forrásközvetítésre lehet felhasználni.

Az állami tulajdonban lévő AWS (Austria Wirtschaftsservice GmbH) high-tech vállalkozások létrehozására és tevékenységük megkezdésére nyújt magvetőtőkét maximum 730 ezer euró erejéig. 1969. óta 34 millió eurót fektetett be.

A K+F (gazdaságilag hasznos találmány) tevékenységet végző vállalatok számára 25-35% közötti adókedvezményt biztosítanak. A Frascati Kézikönyvben írottaknak megfelelően további 10% illetve 3%-os prémium adókedvezmény érhető el a K+F kiadások után. Találmányok és szabadalmak utáni adókedvezmény bevezetését is tervezik.

4.4. Dánia³⁴

Dániában állami támogatással 7, regionálisan működő, az egyetemekkel és kutatóintézetekkel szoros kapcsolatban álló technológiai inkubátort hoztak létre.

²⁹ www.vto.at, www.innovationszentren-austria.at

³⁰ www.kplus.at

³¹ www.tig.org.at

³² www.aplusb.at

³³ www.startsmart.at

³⁴ Annual Innovation Policy Report for Denmark, 2004.

Az inkubátorok a tanácsadási és adminisztratív szolgáltatásokat (helység bérbeadást és tréningeket), valamint állami magvetőtőkéket nyújtanak a vállalkozások számára.

Az **inkubátorok** egyetemek és kutatóintézetek mellett működnek állami tulajdonban, de megfogalmazott cél a magántőke bevonása is. 1998-2000 között 42 millió euró, 2001-2003 között 48 millió euró, 2004-2008. között pedig 25 millió euró támogatást kaptak/kapnak. 2000-ben és 2004-ben is kiterjesztették az inkubátorok állami társfinanszírozását. A cél, hogy 2008. után az inkubátorok önfenntartóvá váljanak. A támogatás utolsó két éve alatt a támogatás összege fokozatosan csökken.

Számos intézkedés született a kkv-k **magvető tőkéhez** való hozzájutásának elősegítésére. A Technológiai Inkubátorok mellett a Dán Növekedési Alap³⁵ (Vaekstfonden) is támogatja a kutatási fejlesztési projekteket és a nemzetközi piacra lépést, kölcsönt nyújt fejlesztésekre és támogatja az „elő-projekteket”. 1992-es létrehozása óta 2 milliárd dán koronát (268 millió eurót) fektetett be közel 800 vállalkozásba. Emellett számos magán fejlesztési társaság (kölcsönökkel kapcsolatos) kockázata kerül megosztásra az állammal annak érdekében, hogy elkerüljék a kkv befektetésekből származó esetleges veszteségeket.

A kormány a dán egyetemekkel együtt végzett kutatási projektek során felmerülő kutatási költségek után 150%-os adókedvezményt nyújt (100% a kutatási költségek után + 50% a fizetések utáni járadékokra). Az intézkedést eredetileg a 2002-2003 időszakra tervezték, azonban 2006-ig meghosszabbították (22 millió eurót irányoztak elő).

4.5. Finnország³⁶

A finn **inkubátor programok** a 80-as évek végén a regionális technológiai parkok és egyetemek közreműködésével alakultak ki. A legjelentősebbek a Helsink-i régióban megvalósuló SPINNO program (üzleti inkubátor program az egyetemi technológiai orientált vállalkozások támogatására), valamint a nagyobb városokban (Tampere, Turku, Jyväskylä) működő technológia központok. Legtöbbjük célja, hogy a magán és állami támogatások és beruházások egymást kiegészítve valósuljanak meg.

A **Sitra**³⁷ (Finn Kutatási és Fejlesztési Alap) - a Kereskedelmi és Gazdasági Minisztériummal, a TE-keskus³⁸-sal (Munkaerő és Gazdasági Fejlesztés Központok) és a Tekes³⁹-sel (Nemzeti Technológiai Ügynökség) együttműködve - a finn tudományos és üzleti parkok megerősítését tűzte ki céljául. A vállalkozások a TE-keskus programjában inkubátor szolgáltatások finanszírozására pályázhatnak. A támogatás eszközvásárlásra (15%), bérleti díjra, irodai szolgáltatásokra, külső tanácsadásra (45%, de minimis), valamint a fizetések támogatására (45%, de minimis) terjed ki. A 12-24 hónapra igénybe vehető támogatásokra a pályázatok gyakran az inkubátor segítségével kerülnek összeállításra.

Az inkubátorok fejlesztésére létrehozott YRKE nemzeti program (2004), három fő területre fókuszál: új szolgáltatások, hosszú távú támogatás biztosítása az inkubátorok számára és a know-how promóciója.

---

³⁵ www.vaekstfonden.dk

³⁶ Annual Innovation Policy Report for Finland, 2004

³⁷ www.sitra.fi

³⁸ www.te-keskus.fi

³⁹ www.tekes.hu

A program célja, hogy egységes tudományos és üzleti park modell kerüljön bevezetésre az ország egész területén, valamint hogy az új innovatív vállalkozások száma megduplázódjon. A programban az állami finanszírozást magántőke bevonásával kell kiegészíteni.

A Helsinki régióban működő Otaniemi Tudományos Park, mint kezdő vállalkozásokat létrehozó inkubátor és gyorsító működik. A Helsinki régió és különösen az új technológia orientált vállalkozások létrehozását elsegítő Otaniemi Hálózat fontos szerepet játszott egy világszínvonalú klaszter létrehozásában. A SPINNIO fejlesztési program, az Otaniemi Tudományos Park inkubátor egységei és az Innopoli, mint üzleti generátor összekötőként, hídként működnek a tudományos tudás és az üzleti élet között.

A korai stádiumban lévő vállalkozások számára az állami tulajdonban lévő Finn Ipari Beruházási szervezet nyújt Magvető-tőke finanszírozást. A magvető-tőke program 5 éve alatt (2004-2009) 50 millió eurót terveznek befektetni. Ahhoz, hogy egy vállalkozás a szervezettől magvető tőkét kapjon, egy hivatalosan elismert helyi befektető társfinanszírozása is szükséges. A befektetés a beruházás maximum 50%-ig terjed. A Sitra elő-magvetőtőke szolgáltatásokat is nyújt a technológiaorientált vállalkozásoknak.

A Tekes a kezdő vállalkozások létrehozásával kapcsolatos költségeket (kisebb eszközbeszerzés, fizetés, bérleti díj, stb.) finanszírozza, hogy ez által az új technológia orientált vállalkozások gazdasági kockázatát megossza. A támogatás a költségek legfeljebb 80%-a, max. 100 ezer euró lehet. A hitel futamideje 10 év, amiből maximum 5 év lehet törlesztésmentes. A Tekes keretein belüli TULI program a kutatás alapú üzleti ötletek értékelésével foglalkozik. A támogatás előzetes piackutatásra, üzleti koncepció kialakítására és szabadalomkutatásra fordítható. Nagysága esetenként maximum 10 ezer euró. A Tekes és a Sitra által biztosított LIKSA program az üzleti ötletek kifejlesztésére, üzleti terv elkészítésére nyújt támogatást. A támogatás előfeltétele a projekt megvalósítása érdekében előirányzott teljes munkaidejű munka. Maximális összege 40 ezer euró, s az ötlet legfeljebb négy hónapos promóciójára, valamint (75%-ban) szakértői szolgáltatások költségeire fordítható. A támogatás fejében a Sitra opciót kap a licenc bevételek, vagy a tulajdonrész 10%-ára. A vállalkozás a támogatás felének visszafizetésével érvénytelenítheti az opciót. A hatékony prezentáció elősegítésében nyújthat segítséget a Sitra INTRO programja, amely „piactérként működik” a befektetők és a vállalkozók között.

A Finn Kormány (Svédországhoz, Németországhoz és Olaszországhoz hasonlóan) nem alkalmaz K+F adókedvezményeket.

4.6. Franciaország⁴⁰

A francia inkubátorok létesítését az állami kutatás és a vállalkozások közötti kapcsolatok elősegítése érdekében az 1999-es innovációs és kutatási törvény rendelte el. Ennek nyomán a kutatásért felelős minisztérium pályázatot hirdetett inkubátorok létrehozására és magvető tőke alapok kialakítására. A működő 150-175 inkubátor közül megközelítőleg 50 működik ténylegesen inkubátorként. Terület biztosításával és a humán erőforrásokat támogató különféle szolgáltatásokkal (tanácsadással, tréningekkel, a pénzügyi háttér megteremtésével) tudnak segítséget nyújtani a kkv-knak, feladatuk továbbá a projektek kiválasztása, értékelése, megvalósíthatóságának tanulmányozása. Az inkubálási időszak átlagosan 24 hó. Az inkubátor elhagyása után a vállalkozások átlagosan 80%-a marad fenn.

---

⁴⁰ J. Astoin, A. Jacubiec: Innovation in France – national policy and public support, 2005. július 14.

Az **inkubátorok** alapítói általában kutatóintézetek és egyetemek. Működésük során - mivel a gazdaságot támogató nemzeti infrastruktúra kiterjesztései – nem cél az önfinanszírozás. 1999-ben három éves perióduson keresztül 31 inkubátort támogattak 24,6 millió euróval. A 31 inkubátorból 2003-ban 29 működött 964 működő projekttel, 519 vállalattal. A technológia transzfer előmozdítására a 2002-2004-es időszakban állami kutató inkubátorok létrehozását is célul tűzték ki. 2004 végén a program keretein belül 30 kiválasztott és működő inkubátor volt, ahol 655 vállalkozás jött létre, 2500 munkahely keletkezett és 1254 projekt valósult meg. A program egyetlen kevésbé sikeres eleme, hogy a kockázati tőke társaságokkal nem alakult ki szoros együttműködés. A kedvező eredmények (a várakozásoknál 13%-kal több projekt) hatására 2006-ig meghosszabbították a programot 20 millió eurós költségvetéssel.

A programban résztvevő inkubátorokat az ELAN⁴¹ (Üzleti Inkubátorok Nemzeti Szövetsége) tömöríti, amely elősegíti a tagok közötti információáramlást, a legjobb gyakorlatok megismerését és ösztönzi a nemzetközi együttműködést. Az inkubátorok szorosan együttműködnek a tudásbázisokkal, az egyetemekkel, kutató intézetekkel és technopoliszokkal (egyes esetekben helyileg is egy technopoliszon belül helyezkednek el), valamint a magvetőtőke alapokkal is.

A **magvetőtőke alapok** támogatására 1999-ben 22,8 millió eurós programot dolgoztak ki. Öt technológia orientált, nemzeti hatáskörrel bíró specializált (multimédia, energia, környezet, bio mérnöki, telekommunikációs) alapot, valamint hét regionális magvetőtőke alapot hoztak létre. A 136 millió euró tőkebefektetésből 92 nemzeti, 44 regionális forrásból származik.

Kezdő (kevesebb, mint 8 éve működő) vállalkozások részére nyújtott adókedvezmények (2004. óta): a kutatással foglalkozó munkavállalók után a munkáltatói járulékot nem kell fizetni (kutatási adóhitel), az első három nyereséges évig teljes adómentesség, 50%-os adómentesség a következő két évre. A kedvezmények a de minimis elv alapján 3 évre 100,000 ezer eurót tehetnek ki. A lehetőségeket 2004 folyamán 900 cég vette igénybe 35 millió euró értékben. Ezen túl az üzleti anyagoknak is adókedvezményt nyújtanak 10 évre a vállalkozásból származó nyereség után.

4.7. Hollandia

A **Twente-i Egyetem TOP** (Temporary Entrepreneurial Places) **programját** 1984-ben azzal a céllal hozta létre, hogy ösztönözze az egyetem hallgatóit saját, tudás-intenzív vállalataik létrehozatalára. Az elmúlt 20 évben a program 500 új vállalkozás beindításához nyújtott segítséget, melyek jelenleg kb. 3200 embert foglalkoztatnak.

Ahhoz, hogy részt vehessenek a programban, a tervezett vállalkozásoknak a céltudatos üzleti terven túlmenően olyan ötlettel kell rendelkezniük, amely összhangban van az Egyetem valamely kutatócsoportjának érdeklődésével. Az új vállalat egy, az egyetem területén lévő inkubátorban tölti az első évét. Ez kitűnő hozzáférést biztosít az egyetem tudástárához. A Program - a TOP program indulásakor, az egyetem és a kormány forrásaiból létrehozott forgóalpnak köszönhetően - különböző egyéb szolgáltatásokat (laboratóriumi eszközöket, tudományos és üzleti mentorokat, az üzleti terv összeállításához tréningeket, valamint 12000 eurós kamatmentes személyi kölcsönt) is juttat a kedvezményezetteknek. Néhány év után az összeget vissza kell fizetni, tekintet nélkül arra, hogy létrehozták-e a vállalatot, vagy sem.

---

⁴¹ www.pepinieres-elan.org

A TOP program legalább 50%-ban a Twente-i Egyetemtől kapta forrásait, de más intézményektől, például (1984 és 1989 között) a Holland Gazdasági Minisztériumtól, (1989-től 2001-ig) az Európai Szociális Alapból, majd (2003 és 2004 között) az Európai Regionális Fejlesztési Alapból is kapott pénzügyi támogatást. 2002-ben azonban a Twente-i Egyetem volt az egyetlen finanszírozó.

4.8. Írország⁴²

A 2000-2006-os ír Nemzeti Fejlesztési Terv a Kutatás, Technológiafejlesztés és Innovációs intézkedése keretében támogatást nyújt a Technológiai Intézetek mellett működő regionális üzleti inkubátoroknak.

Az **Enterprise Ireland⁴³ Inkubátor Programja** az egyetemi inkubáció támogatása érdekében az infrastruktúra fejlesztését támogatja. Ennek keretében a Technológiai Intézetekben regionális inkubátorok, valamint Kutatási és Fejlesztési Területek létrehozását is támogatják (összesen 13 működik az ország területén). 2002-ben a korábbi támogatások kiegészítéseként négy újabb, a Technológiai Intézetekhez köthető technológiai inkubátort támogattak (8,5 millió euró összegben). Így 2004-re szinte valamennyi Technológiai Intézet rendelkezett már inkubátorral.

Az Enterprise Ireland a kezdő vállalkozások számára új üzleti lehetőségek feltérképezésére, üzleti tervvel megalapozott, új, magas potenciállal rendelkező kezdő vállalkozások létrehozására nyújt tanácsadást, illetve két év alatt maximum 65 ezer euró támogatást. A, megvalósíthatósági tanulmányok készítésére, tanácsadásra, piackutatásra és munkaerőképzésre egyaránt felhasználható támogatás legfeljebb a költségek 50%-át fedezheti.

1994-ben egy hatéves Magvető és Kockázati Tőke Program keretében (44 millió euró EU támogatással) 15 alap 110 millió eurót fektetett be 120 vállalkozásba. A 2001-2006-os időszakra a kormány 96 millió euróval támogatja a programot. 2002-ben az Enterprise Ireland magánbefektetők bevonásával 5 új tőkealapot hozott létre a korai fejlettségi stádiumban lévő vállalkozások finanszírozására. Az Enterprise Ireland közreműködése nélkül csekély számú magvetőtőke beruházás valósult volna meg.

A kutatási és fejlesztési kiadások 20%-a után adókedvezményt lehet igényelni, ami kiegészül a 12,5%-os általános adómentességgel, összességében tehát a 2004-es intézkedéseknek megfelelően 32,5%-os kedvezmény vehető igénybe. A szabadalmak utáni bevételekkel kapcsolatosan is lehet adókedvezményt érvényesíteni.

4.9. Nagy-Britannia

Nagy-Britanniában a kormány általában közvetve, a regionális ügynökségeken keresztül, különböző programok révén támogatja az **inkubátorokat**. Az ügynökségek a támogatásokat saját preferenciáik szerint osztják fel. Az állami támogatás elsősorban az inkubátorok fejlesztésére irányul. A közelmúltban a kormány 3 éves 4 millió fontos (5,9 millió euró) programot indított, ennek keretében hitelt nyújtanak inkubátor helyek finanszírozására (nem csak technológiaorientált) kis- és középvállalkozásoknak (75 millió font/ 120 millió euró).

---

⁴² Annual Innovation Policy Report for Ireland, 2004.

⁴³ www.enterprise-ireland.com

A UKBI⁴⁴ (Nagy Britanniai Üzleti Inkubátorok szervezete) felmérése szerint az inkubátorok átlagosan 3,600 m² területűek, és több mint felük szektorspecifikusan szerveződnek. Menedzsmentjük az épületet üzemelteti, és a bérlőknek nyújt szolgáltatásokat. A vállalkozások átlagosan 29 hónapot töltenek az inkubátorban.

A brit kormány az utóbbi években számos erőfeszítést tett a **kockázati és magvető tőke** finanszírozás lehetőségeinek a bővítésére. Valamennyi régióban Regionális Kockázati Tőke Társaságokat hoztak létre. Ezek célja a növekedési potenciállal bíró kkv-k (az 500 ezer font/750 ezer euró alatti befektetések) támogatása, illetve a kkv-k alaphoz való hozzáférés elősegítése. A brit High-tech Alap (126 millió font/199 millió euró) pedig olyan kockázati tőke alapokba fektet, amelyek korai fejlettségi stádiumban lévő vállalkozásokkal foglalkoznak. A kormány további 50 millió fontot (80 millió eurót) különített el a korai növekedési stádiumban lévő vállalkozások számára. Ezen felül a Felsőoktatási Alap számos feladata mellett az ötletek megvalósítására magvető tőkét is biztosít.

Az újonnan indított program (New enabling scholarship) a közvetett finanszírozásra ad példát. Ennek keretében potenciális vagy már tevékeny vállalkozók vállalkozási tréningen vesznek részt. Amennyiben sikeresen elvégzik a tréninget, magvetőtőkéhez jutnak a vállalkozás beindításához (az összeg nem túl magas, kb. 5000 font/7350 euró vállalkozásonként). A program eredményeként évente megközelítőleg 140 vállalkozás jön létre.

A kezdő vállalkozások adómentességet élveznek, és kedvezményesen adóznak a licencvásárlók is. Emellett a vállalkozások kutatási és fejlesztési adókedvezményeket is kaphatnak.

Fontos még megemlíteni a Business Link⁴⁵ nevű államilag finanszírozott szervezetet, melynek szolgáltatásai az inkubált vállalkozások számára is elérhetőek. Ezen on-line üzleti tanácsadó hálózat és az Inkubátor kezdeményezések egy olyan átfogó inkubációs program kidolgozását indították el, amelyben egyaránt segítik az elő-inkubációs, az inkubációs és a korai növekedési szakaszban szükséges tőkéhez jutását. A program költsége – akár teljes, akár részmunkaidős - szakemberek alkalmazása esetén legalább évi 250 ezer font (370 ezer euró), de akár évi 750 ezer font (1100 ezer euró) fölé is felmehet. Ebből a költségszintből következik, hogy csak akkor lehetséges mindez, ha:

- az ügyfelek nagyon szigorú szűréseken mennek át (a követelmény a nagyon magas a növekedési potenciál),
- a program kiterjed az inkubátorházakon kívüli vállalkozásokra is,
- az inkubátor 100%-ban államilag támogatott.

West Midlands-ben a Warwick Tudományos Park⁴⁶ által üzemeltetett inkubátorok kétféle segítséget nyújthatnak. A start-up vállalkozások támogatást kaphatnak vagy a West Midlands Mustard zászlaja alatt futó Tem Start nagy növekedésű pre-inkubációs start-up programokból és magvetőtőke alaptól, vagy befektetésre felkészítő szolgáltatásokat vehetnek igénybe a Coventry és Warwickshire Business Link és Birmingham Solihull Business Link révén. Ez a segítség az Advantage West Midlandtól, a Mustardtól, az ERDF-től, a két Business Linkstől és magától a Warwick Tudományos Parktól származik. A két programot három éven át kb. 3,5 millió font (5,2 millió euró) körüli összegből finanszírozták. Ebből közel 1 M font a pre-seed alap, amiből legfeljebb 50 ezer fontot (75 ezer euró) fektethetnek be cégenként a befektetési szolgáltatási stratégia részeként az ügyfelek számára.

Az **Advantage West Midlands** egyike a 9 regionális fejlesztési ügynökségnek, melyeket az angol kormány 1999 óta hozott létre azzal a céllal, hogy koordinálják a régió fejlesztését.

⁴⁴ www.ukbi.co.uk

⁴⁵ www.businesslink.gov.uk

⁴⁶ David N. E. Rowe: Financing of UK Incubators and Incubation Programmes

Ezek keretén belül az Advantage West Midlands célja, hogy kidolgozza a régió fenntartható gazdasági fejlődésének menetrendjét (programját). Ebben a regionális katalizátor szerepben az Advantage West Midlands megkönnyíti a vállalatok pénzügyi forrásokhoz jutását.

A program megvalósításáig a legfontosabb pénzügyi kezdeményezések a régióban a következők:

- SMART – Small Firm Merit Award for Research and Technology, egy, az angol kormány által támogatott program, amely lehetővé teszi a kis-és közép vállalatoknak, valamint egyéni vállalkozóknak, hogy új technológiákat kutassanak, fejlesszenek ki és szerezzenek meg. A juttatások az előkészítő fázisban nyújtanak segítséget innovációk és találmányok megvalósításához, és termékek fejlesztéséhez. A következő tevékenységeket támogatja:
  - o Technológiai elemzések – max. 2.500 fontot folyósít magánszemélyeknek és kis-és közép vállalatoknak (kevesebb, mint 250 foglalkoztatott) hozzájárulva a legjobb gyakorlatok szakértői elemzéséhez
  - o Technológiai tanulmányok – max. 5.000 fontot biztosít magánszemélyeknek, valamint kis-és közép vállalatoknak, (kevesebb, mint 250 foglalkoztatott) hogy segítsen az olyan technológiai lehetőségek felkutatásában, melyek innovatív termékekhez és eljárásokhoz vezetnek.
  - o Mikro projektek – max. 10.000 font áll magánszemélyek és 10 embernél kevesebbet foglalkoztató mikro-vállalatok rendelkezésére, hogy elősegítse technikai újdonságokat magában foglaló különféle termékek alacsony költségű prototípusainak kifejlesztését
  - o Megvalósíthatósági tanulmányok – magánszemélyek és 50-nél kevesebb embert foglalkoztató kisvállalkozások, melyek éves forgalma nem haladja meg a 7 millió eurót, benyújthatnak javaslatokat projektek támogatására, hogy felmérhessék egy ötlet technikai vagy kereskedelmi megvalósíthatóságát.
  - o Fejlesztési programok – 250-nél kevesebb dolgozót foglalkoztató önálló vállalkozásoknak, melyek éves forgalma nem haladja meg a 40 millió eurót. A támogatás ebben az esetben projekt elszámolható költségeinek 30%-a lehet, maximum 150.000font. A fejlesztési projektek támogatási igénye min. 60.000 font kell, hogy legyen, valamint 6 hónaptól 3 éves periódusra kell tervezni, hogy támogatásra jogosult legyen
  - o Kivételes fejlesztési projektek – Néhány kisszámú, az ipari szektorban nemzeti jelentőséggel bíró kivételes fejlesztési projekt a projekt elszámolható költségeit változó százalékban (maximum 30%) támogató nagyobb összegű támogatást is igényelhet.
- SPINNER TÁMOGATÁSOK – Ezek a támogatások 2 részre oszthatóak:
  - 1. Útkereső - a vállalat megalakulása előtti formáció támogatása,
  - 2. Gyorsító - a vállalat megalakulása utáni formáció finanszírozása.
- ADVANTAGE NÖVEKEDÉSI ALAP – Kockázati tőke alap olyan kis-és közepes vállalatoknak, melyek korábban nem részesültek tőketámogatásban. Ez az új, 20 millió fontos alap az egész Nyugat – Közép angliai területen tevékenykedő kis-és középvállalkozásoknak nyújt támogatást, kezdésnek 250.000 fontot, összesen pedig 500.000fontot.

A **Finance Wales** 2000-ben jött létre a Wales-i Fejlesztési Ügynökség leányvállalataként. A program két lényeges és összekapcsolódó, a walesi kis-és középvállalkozások fejlődése szempontjából kritikusnak ítélt hiányosságot céloz meg: a finanszírozás meglétét és vezetői jártasságok megszerzését. Ezek a hiányosságok leginkább azért léteznek, mert sok start-up és kis-és közepes vállalkozás nem igényel elég pénzügyi támogatást ahhoz, hogy ösztönözze a privát szektor beruházóit, akik egyre inkább a nagy, és azonnali hasznot hozó lehetőségeket keresik. A Finance Wales más pénzügyi forrásokat kiegészítve kereskedelmi alapú pénzügyi megoldásokat ajánl. Nem támogatást ad a kis-és közepes vállalatoknak, hanem pénzügyi és vezetési megoldásokat kínál, melyek arra lettek kialakítva, hogy kielégítsék a vállalkozások eltérő igényeit. A pénzügyi megoldások széles skálája az 1.000 fontos kölcsönöktől a 750.000 fontos részvénybefektetéseken át egészen a legfeljebb 175.000 fontos mezzanine támogatásokig terjed. (A mezzanine befektetés a kockázati tőke egy formája, amely kombinálja a hagyományos banki kölcsönt és a részvényalapú támogatást).

A Wales Spin-out Program egy fontos innovációs alap, amelyet a Finance Wales 13 különböző walesi felsőoktatási intézménnyel partnerségben nyújt. Amellett, hogy kölcsönöket ajánl max. 25.000 font

értékben, szakemberek széles skálája révén tanácsadást szolgáltat olyan akadémikusoknak és diákoknak, akik saját vállalkozás létrehozása útján, a kereskedelem területén kívánják kamatoztatni megszerzett ismereteiket és tudásukat. Az új vállalatok beindulásuk korai szakaszában igénybe vehetik a felsőoktatási intézmények területén lévő inkubátor-házakat. A Wales Spin-out Program piackutatással és személyre szabott tanácsadással is segít. A Finance Wales által támogatott spin-out vállalatok száma 2001 és 2002 között 13-ról 29-re nőtt.

Az **ISIS Innovation Kft.** az Oxford Egyetem technológia-transzferrel foglalkozó vállalata, amely az egyetem tulajdonában lévő, annak kutatói által folytatott kutatások piacra vitelével foglalkozik. Az Egyetem felajánlja szellemi értékeit az ISIS-nek, amely értékeli, védi, és piacra viszi azokat. Az ISIS felkutatja az egyetemi kutatók eredményeiben rejlő piaci lehetőségeket, a kutatókat kereskedelmi/pénzügyi tanácsokkal látja el, finanszírozza a szabadalmi és a jogi költségeket, megegyezéseket hoz létre a hasznosításról és a spin-out vállalati szerződésekről.

Az ISIS egyik legfőbb tevékenysége spin-out vállalatok létrehozása. 1997 óta az Isis Innnovation felelős az Oxford Egyetem kutatásain nyugvó és annak tulajdonában lévő spin-out vállalatok létrehozásáért. Átlagosan kéthavonta hoz létre egy ilyen vállalkozást. A már meglévő vállalatok együttes értéke elérte a 2 milliárd fontot. Ezek a spin-out vállalatok nagyban hozzájárulnak a térség gazdasági fejlődéséhez, és számos új munkahelyet hoznak létre a régióban.

A brit kormány úgy ítéli meg, hogy a magvető tőke alapok több területen is segíthetik a start-up cégek piacra jutását: szellemi tőke juttatás vagy növelés révén finanszírozhatja a vezetői ismeretek megszerzését; támogathatja a további kutatás-fejlesztési tevékenységeket; a prototípusok kifejlesztését, az üzleti tervek elkészítését; fedezhet egyes jogi eljárási díjakat stb. Az 1999-es év során ezért az Oxford Egyetemen hozták létre a Kormány **Egyetemi Challenge Seed Alap** Programja (USCF) által létrehozott 15 magvető alap egyikét. Az USCF célja, hogy - egy hiányzó pénzügyi támogatási űrt betöltve - eljuttassa az egyetemi kutatási eredményeket addig a pontig, ahol kereskedelmi hasznosságuk már jól láthatóvá válik és a felhasználásukat biztosító első lépésekre kerülhet sor.

Az Egyesült Királyságban az USCF részére nyújtott nemzeti támogatások elérték a 40 millió fontot. Ezt az összeget 15 Egyetemi Challenge Seed Fund között osztották szét, amelyeket önálló egyetemek kaptak meg. Az alap 25%-át minden egyetemnek saját forrásaiból kellett fedeznie. Az USCF program azért jött létre, hogy lehetővé tegye az egyetemek számára a magvető alapokhoz való hozzáférést annak érdekében, hogy a jó kutatási eredményeket jó üzletté alakítsák. A korai finanszírozás a támogatási folyamat legkockázatosabb fázisa. Az alapok célja az önellátóvá válás. Kezelőjük az egyetem, mely az összeget egy elkülönített számlán vezeti. Az Oxford Egyetem egy Befektetési Felügyelő Bizottságot bízott meg azzal, hogy tájékoztatást nyújtson a kezelőnek minden, az UFCS-sel kapcsolatos ügyről. Ez a bizottság meghatározott időközönként összeül, hogy felülvizsgálja az alap működését, és megvitassa az ISIS Innovation által benyújtott befektetési javaslatokat.

4.10. Németország

Németországban nem csak szövetségi, hanem tartományi szinten is támogatják az innovációt - és az innovációs központokat. Az inkubátorok és technológia központok támogatása a legtöbb tartomány akciótervében szerepel.

A német szövetségi kormány high-tech tervezetének (Innovationen und Zukunftstechnologien in Mittelstand – High-Tech Masterplan)⁴⁷ keretében 2004-ben - az ERP-EIF⁴⁸ (az Európai

⁴⁷ www.bmbf.de/pub/inno-masterplan.pdf

⁴⁸ www.eif.org/dachfonds

Újjáépítési Program és az Európai Beruházási Alap) forrásaiból - 500 millió eurós alapot hozott létre. 2005-ben évi 120 millió eurót kíván elkülöníteni a központokat és inkubátorokat használó újonnan létrejött technológia orientált kis- és közvállalkozások támogatására. A támogatás az **inkubátorok és központok** által kínált szolgáltatásokra, a bérleti díjra, tanácsadásra, kapcsolatépítésre, egyetemekkel és kutatóintézetekkel való együttműködésre terjedhet ki. Ezen túlmenően ez év nyarán 142 millió euró tőkével High-Tech Start-up Alapot hoz létre, amely a kezdő vállalkozásoknak magvetőtőkét nyújt. Az alap magán és állami tőkéből jön létre (Szövetségi Kormány 120 millió euró, KfW – állami tulajdonú bank 11 millió euró, BASF, Siemens, Deutsche Telecom). A kormány elképzelése, hogy 2020-ra az alap 260 millió euróra növekedjen.

A KfW Mittelstandbank⁴⁹ által menedzselt Start-up Alap (a korábbi BTU - Technológiai Részvételi Program - utódja) fiatal technológiaorientált vállalkozásoknak nyújt 5 évre tőkebefektetést (1-5 millió eurót). A KfW befektetéssel párhuzamosan magántőke bevonása is szükséges. Az alap rendelkezésére 250 millió euró áll. Egy modulja újonnan létrehozott vállalkozásokba fektet be.

2005 januárjától az EXIST program⁵⁰ SEED al-programját valamennyi tartományra kiterjesztették. A támogatást kutatásokat végző spin-off-ok vehetik igénybe.

Bár a BDI (elsősorban nagyobb gyártó vállalkozásokat magába foglaló szervezet) erősen lobbizik 25%-os kutatási bónusz (adókedvezmény) bevezetéséért, a német kormány nem alkalmaz K+F adókedvezményeket, hanem - piaci hibák kiküszöbölését megcélózva - más intézkedésekkel, pl. garanciák nyújtásával, közvetlen támogatással, K+F együttműködések finanszírozásával igyekszik a kkv-k helyzetét javítani.

4.11. Spanyolország

A **NEOTEC kezdeményezést** a spanyol Tudomány és Technológiai Minisztériumhoz tartozó CDTI – Centro para el Desarrollo Tecnológico Industrial (Ipari Technológiai Fejlesztési Központ) – hirdette meg és célja új, technológia-alapú cégek létrehozása és megerősítése. A támogatásokat háromlépcsős folyamatban lehet igénybe venni:

- Potenciális projektek feltárása (az 'ötlet' szakasz). Ez a szakasz egyetemek és kutatási központok innovatív vállalkozási projektjeinek a keletkezését segíti. Előzetes értékelést nyújt a potenciális vállalkozónak projektjéről (újdonság-értékéről, megvalósíthatóságáról, az ipari és szellemi tulajdonjogokról stb.), valamint útmutatást ad vállalkozása megalapításához. Támogatja a piacteremtő sajtó és Internet reklámkampány szervezését is.
- A vállalkozás létrehozása ('vállalkozás alapítás' szakasz). Ennek a szakasznak a célja az új cég elindításának finanszírozása. Max. 300.000 euróig kamatmentes kölcsönök vehetők igénybe (a kedvezményezettnek legkevesebb 30%-kal kell hogy hozzájárulnia a teljes összeghez, de hitelgarancia nem szükséges). A kölcsön két részletben kerül kifizetésre: 60% a szerződés aláírásakor, majd 40 % amikor a projekt lezárul. A visszafizetést akkor kell elkezdeni, amikor a vállalkozás pozitív cash-flow eredményt ér el – s az éves törlesztés a cash-flow max. 20%-a.

⁴⁹ www.kfw-mittelstandsbank.de

⁵⁰ www.exist.de

- Kockázati tőke bevonása ('kockázati tőke' szakasz). Ez a szakasz a kockázati tőke szervezetek új cégekbe történő befektetéseivel segíti e cégek gyors növekedését. Azon kockázati tőke társaságokat juttatja kölcsönhöz, amelyek hajlandók megosztani az új technológia-alapú cégekkel kapcsolatos kockázatokat. A befektetés nem haladhatja meg vállalkozásokként az 500.000 eurót (de egyes kevésbé fejlett régiókban a határ elérheti az 1.000.000 eurót is).

A NEOTEC kezdeményezésén belül a projektjavaslatok precíz kiértékelésére lehetőséget teremtő 'technológia besoroló' rendszert is kialakítottak. Ehhez egy a technológia vállalkezási projektek adatait rögzítő, a különböző szektorok, technológiák és országok közötti összehasonlításra lehetőséget teremtő adatbázist hoztak létre. Mindezen felül egy NEOTEC hálózat is kialakításra került, melynek célja, hogy összehozza a szereplőket, akik különféle releváns szerepekkel támogatják az új, technológia-alapú cégek létrejöttét. 2002-ben 132 pályázatot nyújtottak be a programhoz, melyek közül 32 nyert el támogatást kb. 8 millió euró értékben.

4.12. Izrael

Az Izraeli Technológia Inkubátor Program⁵¹ olyan nemzeti program, amely szervesen illeszkedik a nemzetközi ipari K+F (pl.: EU 5-6. Keretprogram) és az egyéb izraeli nemzeti programokhoz.

A Program keretében 24 **inkubátor** működik országszerte. Az inkubátorok független, önállóan működő non-profit szervezetek, melyekben a gyakorlott vezetők mellett működő igazgató tanács és a kuratórium tagjai az ipar területéről kerülnek ki, s neves képviselők önkéntesen, díjazás nélkül végzik a projekt kiválasztás és a monitoring feladatait. Olyan technológián alapuló K+F projekteket választanak ki, melyek célja exportképes termékek fejlesztése. Kedvezményes áron kínálnak megfelelő helyet a vállalkozásoknak, K+F tevékenységüket 85-100%-os mértékben támogatják, valamint a hiányzó 15% megszerzéséhez is segítséget nyújtanak. Ezen felül különféle adminisztratív és egyéb szakértői, vállalatvezetési szolgáltatást biztosítanak számukra. A vállalkozások két évet töltenek az inkubátorban, a kitűzött cél, hogy kikerülésük után képesek legyenek akár további állami támogatással, akár magántőke bevonásával tovább folytatni tevékenységüket.

Az inkubátorokban egyidejűleg általában 10-15 vállalkozás működik. Az inkubátorból kikerült működőképés vállalkozások jelentős hányadának (2004-es adatok szerint az összes inkubált vállalkozás 45%-ának) sikerült magánbefektetőket bevonni. 2004. júniusáig összesen 806 projekt valósult meg. A program az inkubátorok működését évi 180 ezer dollárral (140 ezer euró), a projekteket pedig költségeik 85%-ig, maximum 150 ezer dollár (117 ezer euró) erejéig támogatja. A támogatás kiterjed az inkubátor vezetésére, az adminisztratív költségek fedezésére, a projektek kiválasztására, a piacra vitelre és a marketing költségeire is. A vállalkozások számos egyéb a vállalatvezetéshez nélkülözhetetlen szolgáltatást is kapnak.

A program 1991 óta működik, és a kezdeti 1,8 millió dolláros (1,4 millió euró) költségvetése 2002-ra elérte a 35 millió dollárt (27 millió euró). 2001-re az állami befektetések összege megközelítette a 300 millió dollárt (230 millió euró), míg a magán befektetések 2004-re meghaladták a 770 millió dollárt (600 millió euró). A magánbefektetések aránya 1998-tól folyamatosan meghaladja az állami befektetések arányát.

---

⁵¹ www.incubators.org.il

Az állami befektetések a royalty-k eladásából térülnek meg (illetve egyes privatizált inkubátorok a sikeres vállalkozások után visszafizetik a támogatást).

4.13. Spin –off-ok az EU-ban

A spin-offok egyetem, állami kutatóintézet, vagy ezek alkalmazottjai által az anya-intézményben felhalmozott tudás üzleti hasznosítására létrehozott kis vállalatok. Mivel Európában e szervezetek alapítását és kezdeti növekedését is széles körben támogatják, a következőkben bemutatjuk az EU országok spin-off programjainak tapasztalatait. Az Európai Bizottság Vállalkozási Főigazgatósága 2002-ben az EU-15 tagországaiban több mint 300 egyetemi spin-off programot azonosított.⁵²

Spin-off programok az EU-15 területén

Ország	Programok	
	száma	megoszlása
Ausztria	7	2%
Belgium	17	6%
Dánia	10	3%
Finnország	18	6%
Franciaország	36	12%
Németország	44	14%
Görögország	4	1%
Írország	13	4%
Olaszország	9	3%
Hollandia	7	2%
Portugália	5	2%
Spanyolország	21	7%
Svédország	30	10%
Egyesült Királyság	87	28%
Összesen, EU-15	308	100%

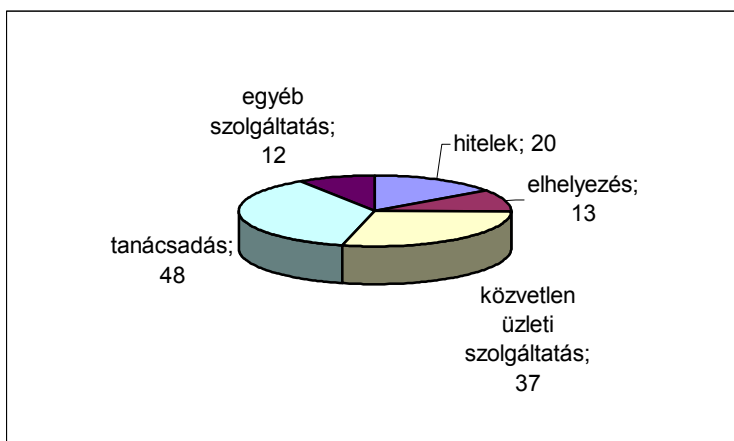
A programok áttekintése alapján a szakértők négy modellt azonosítottak (megállapítva, hogy Európában általában a hálózati vagy a fokozatos modell a legelterjedtebb):

- *Fentről lefelé irányuló modell.* Ebben a kormányzati támogatás ügynökségeken keresztül (pl. a finn TEKES esetében a SPINNO-program) sikeresen hozza létre alacsonyszintű, vagy egyáltalán nem létező alapokon az országos programokat.
- *Hálózati modell.* Ebben az esetben a privát-alapítású egyetemi inkubátor, az üzleti támogató ügynökség és a pénzügyi befektetők kerülnek össze (pl. a Chalmers University, Svédország esetében). Ez a modell leginkább az élénk gazdasággal bíró régiókban sikeres.
- *Fokozatos modell.* A dinamikus régiók olykor időben tagolt módon építik fel a spin-off támogatás olyan elemeit, mint az inkubátorok, a pénzalapok. (Lausanne Egyetem, Svájc)
- *Technopolisz modell.* Ilyen például a Katalán Egyetem INNOVA modellje, amikor az egyetemi életet minden aspektusában vállalkozói kultúrára állítják át. Ez a modell akkor sikeres, ha az innovációnak és a változtatásnak erős alapjai vannak az egyetemi kultúrában.

A közelebbről megvizsgált 55 spin-off program általában 2-3 szolgáltatás-fajtát is kínált. A szolgáltatás-kínálat részben üzleti, részben támogatási alapon történt.

⁵² University spin-outs in Europe — Overview and good practice, European Commission, DG Enterprise, 2002

A spin-off programok szolgáltatás-kínálata

A menedzselt projektek nem csupán a spin-off vállalkozásokat, hanem pl. egyetemi transzfer iroda licenc-projektjeit is magukban foglalják. Az 55 program közül csupán 5 foglalkozott kizárólagosan spin-off-okkal, 33 program egyetemi-ipari kapcsolatok menedzselését is felvállalta, s 24 program induló kisvállalkozói programokat is kínált. A megvizsgált programok átlagköltsége 6,16 millió euró volt. 37 program közül 27 kapott közforrású támogatást, s e köztámogatás átlagosan a programok kiadásainak 67 %-át fedezte, 14 program rendelkezett privát bevétellel, s e bevételek aránya teljes bevételükben átlagosan 42 %-ot tettek ki. A megvizsgált 55 programnak csaknem fele tőkebefektetésre is módot adott. Egy-egy tőke-kiegészítés összege 2000 eurótól 1,5 millió euróig terjedt. 13 programnak volt dedikált befektetési alapja, 1 és 50 millió euró között. A dedikált alapokkal rendelkező programok hatékonyabbak. Az alábbi táblázat a spin-off programok inkubációs finanszírozásának fő jellemzőit adja meg.

A spin-off programok finanszírozásának módja

	<i>Köz-</i>	<i>Magán-</i>	<i>Kapcsolódó intézmény</i>	<i>Önfinanszírozás (royalty)</i>	<i>Befektető alapok részvétele</i>
	<i>finanszírozás</i>				
Megjegyzés		Kockázati tőke, nagyvállalat, üzleti angyal	Tudományos park, egyetem	A programok 2 %-a önfenn tartó	Az EU programok 1/3-a esetében lehetséges
Előny	Tőkéhez jutás, bevétel	Többféle forrás	Megbízható, létező kapcsolat	Megbízható forrás	Nagy profit lehetősége
Hátrány	Korlátozások, a megfelelés többlet-költségei	Függetlenség korlátos, üzleti nyomás erős	Sok kötelezettség, korlát	Ösztönzők kiigazítása	Nagy kockázat
Javaslat a legjobb gyakorlat-ra	„Okos” pénzt (smart money) kell használni	Többféle partnerségre kell törekedni, befektetőket kell vonzani	A kapcsolatban a világos viszonyokra törekedjünk, őrizzük meg a függetlenséget	Egyenlítsük ki a vegyes érdekeltségeket	Legyünk realizistikusak az időtáv és a profit tervezésében, megfelelő nagyságú és likviditású alapra törekedjünk, biztosítsuk a független döntést

Néhány program példát ad az európai jó gyakorlat megvalósítására is:

- *Intézményes függetlenség.* A Fraunhofer Gesellschaft Partner Centre külön céget hozott létre Ventrateg néven spin-off-jai menedzselésére.
- *Rendszerszerűség (szisztematizáció).* A leggyakrabban az egyetemtől elkülönített inkubátort hoznak létre, általában technológiai parkhoz, vagy tudományos parkhoz kötötten. Ez elsősorban az Egyesült Királyságban gyakori megoldás.
- *A hálózat fontossága.* Svédországban van több példa az egyetemek körül kialakult informális hálózatokra.

- *Több intézményes spin-off program.* Egy-egy tudásközpont spin-off irodájára támaszkodva a régió több egyeteme kapcsolódik be a programba. Ilyen a francia inkubátor program, a német EXIST program, az osztrák A + B program, a wales-i spin-off program Nagy-Britanniában.
- *Szellemi tulajdon jogi struktúrája* országról országra változhat. Azokban az országokban, ahol a szellemi tulajdon jog a kutatóhoz kapcsolódik, nagyobb az ösztönzés a kutatónak, hogy eredményeit értékesítse, ám az egyetem érdekeltsége csökken a spin-off bátorításában. Az egyetemi érdekeltség növelésére Dániában, Norvégiában és Svédországban úgy módosították a törvényt, hogy elsősorban az egyetemé a szellemi tulajdon. Így az egyetem érdekeltőbb, de ez a kutatóinak elvándorlását hozhatja. A kiegyensúlyozás érdekében Németországban a professzoré a szellemi tulajdon jog, ha az alkotásban köztámogatás nem játszott szerepet.
- *Pénzügyi és stratégiai tervezés.* A jó gyakorlatot általában az jelenti, ha a program önfenntartó és non-profit jellegű.

5. A mai magyar inkubációs gyakorlat⁵³

5.1. Inkubátoraink főbb jellemzői

A hazai inkubátorok 2/3-a a tisztán non-profit szektorhoz, további 5 % az egyéb költségvetési szervezet kategóriába tartozik. Ez azonban **többféle jogi kereten belül** is megvalósítható. A VISZ adatai alapján a hazai inkubátorházak hatféle jogi formában működnek, ezek: egyéb költségvetési szerv, alapítvány, közalapítvány, Kht., Kft. és Rt. Számos olyan inkubátorház is működik azonban, amelynek nincs önálló jogi státusza. Ilyen például a Budapesti Poliház, továbbá a Lenti, Zalaszentgróti, Szentesi, Hódmezővásárhelyi, Mórahalmi inkubátorház.

Az egyes inkubátorházak jogi formájának megválasztása részben a helyi intézményi körülményektől, hagyományoktól függött. Másrészt az adózási szabályok is befolyásolták ezt a döntést, hiszen van, ahol élni kívánnak a non-profit szervezatként bejegyzett intézménynek járó kedvezményekkel (bár ezek a kedvezmények egyre kisebb mértékben érvényesülnek). Harmadrészt az adományozók (donorok) vélt vagy valódi értékítélete is befolyásolta a jogi forma megválasztását. A jelenlegi támogatási rendszereket tekintve több olyan forrás is van, amelynél profit-orientáltként bejegyzett szervezet nehezebben jut vissza nem térítendő támogatáshoz. Végül azonban az inkubátorházak számára a mindennapi működésben a megválasztott jogi forma nem jelent számottevő előnyt vagy hátrányt.

Az inkubáció tevékenységei szerint az inkubátorok két típusát szokás megkülönböztetni. A mai hazai gyakorlatban az **általános** inkubátor (amely a végzett tevékenységtől többnyire függetlenül, az induló vagy kezdeti szakaszban lévő vállalkozások számára biztosít működési lehetőséget, nyújt inkubációs szolgáltatást) a leginkább elterjedt. A **technológiai** inkubáció inkább csak szándékában, néhány helyen kísérleteiben lelhető fel.

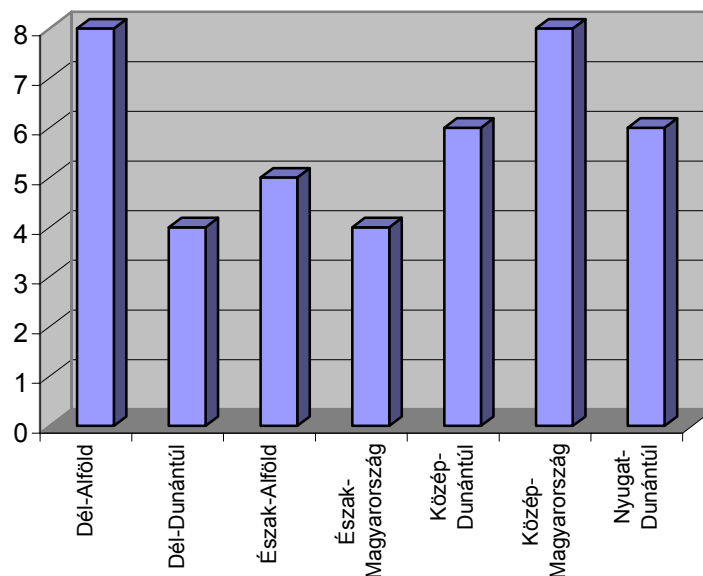
Elhelyezkedésük tekintetében a hazai inkubátorok igen változatos képet mutatnak. E nézőpontból – az utóbbi években inkubátorokra kiírt pályázatok elvárásait tekintve véve – azt is érdemes vizsgálni, hogy az inkubátor **ipari parkon belül**, vagy **azon kívül** működik-e. Logikus lenne, ha egy kkv az inkubátorban történt megerősödést követően (esetleg előre tervezett módon) az ipari parkba költözve folytatná tevékenységét. Ez azonban ritkán valósul meg, elsősorban azért, mert Magyarországon az inkubátorok kialakulása (1991-) közel fél évtizeddel megelőzte az első ipari parkok létrejöttét (1996-). További ok, hogy alapvetően hiányoznak az együttműködésüket elősegítő ösztönzők is. Természetesen a jelenleg elérhető pályázati ösztönzők már azon irányba terelik az inkubátorok létesítését, hogy azok ipari park keretei között, annak területén működjenek. De abból nem származtatható hátrány, hogy több település az ipari parkokról szóló törvény megalkotását megelőzve megkezdte a vállalkozásfejlesztési lehetőség kialakítását.

Az elhelyezkedés vizsgálatának másik aspektusa lehet, hogy a jelenleg ismert, működő inkubátorházak milyen országos lefedettséget mutatnak. Tekintettel arra, hogy az inkubátorházak létesítése eddig központi tervezési szándéktól függetlenül, helyi kezdeményezések alapján történt, véletlenszerű, hogy a meglévők hol működnek (vagy hol terveznek újat létesíteni). Az indulás éveiben (1990-93) az alkalmassá tehető, felszabadult, hasznosításra váró épületek lettek (lehetek) hatással a létesítés helyére. Így számos inkubátor katonai- és munkásór objektumok felújításával jött létre (Ózd, Nyíregyháza, Székesfehérvár, Kecskemét, Szolnok). A későbbi években az MVA országos hálózata működésbe állítása is orientálta a helyszíneket (amely helyszínek „kombinálódtak” az előzőekben említett felszabadult területekkel). Ma is a „helyi vállalkozásfejlesztési alapítványok” kezelnek számos inkubátorházat (Nyíregyháza, Zalaegerszeg, Lenti, Zalaszentgrót, Komárom).

⁵³ A hazai inkubátorokra vonatkozó információk többsége a VISZ adatbázisából származik.

Az 1. sz. melléklet a Vállalkozói Inkubátorok Szövetsége által ismert – magukat inkubátornak valló – szervezetek **földrajzi** elhelyezkedését mutatja be egy olyan térképen, melyen feltüntetésre került a 165 ipari park is. A térképen stilizált üzemépület jelzi az ipari parkot, az adott településen lévők számát is mutatva, a színes körök az inkubátorok jelei. A tervezettként feltüntetett inkubátorok az elmúlt 3 évben folyamatosan figyelemmel kísért létesíteni tervezett helyeket jelöli meg (a szándék komolyságát nem minősítve). Az adatok alapján az inkubátor-szolgáltatásokat nyújtó szervezetek számának régiós megoszlása a következő⁵⁴:

**Az általunk ismert inkubátorok száma régióként
(függetlenül attól, hogy ismerjük-e pontos adatait)**

Az egyre erőteljesebben preferált „ipari park + inkubátorszolgáltatás” elve alapján érdemes megnézni az ipari parkok, illetve az inkubátorok helyének egyezését is. A térképen jól látható, hogy az inkubátorok nagy többsége olyan településeken jött létre, ahol egyébként ipari park is van, közülük azonban csak 5 olyan inkubátor van, mely parkon belül működik. A parkok és inkubátorok közelsége azonban csak „földrajzi”, a valóságban alig vannak kapcsolatban egymással. Igaz, a parkok egy részének nincs – s véleményünk szerint a jövőben sem lesz – inkubációs szolgáltatásra igénye (pl. a többségében multinacionális cégeket tömörítő parkok). A közelség esetleges magyarázata lehet az adott település gazdaságfejlesztő tevékenységének tudatossága, amelyhez célszerű együttműködést javasolni. A VISZ adatai szerint csak az inkubátorok 16 %-a működik ipari parkon belül.

A **23 adatszolgáltató** által működtetett inkubátorok fontosabb adatait az alábbi táblázat foglalja össze. A kiadható terület adatai a bérleti használatra adható teljes méretet jelöli, ezen kívül minden inkubátor rendelkezik közös használatú – bérleti működést segítő – helyiségekkel (oktató, tárgyaló, konferenciaterem). A kiadható összes helyiségszám 1063 (ez már tartalmaz oktatótermet is), melynek közel 56 %-a iroda, 20 %-a műhely, 11,5 %-a raktár. Három olyan inkubátor is van, ahol nincs közös használatú tárgyaló, sem konferenciaterem.

⁵⁴ Teljes körű felmérés nem készülhetett, a válaszadásra felkértek közül 21-en szolgáltatott adatot, így nagyjából az inkubátorok felének adataival rendelkezünk.

A hazai inkubátorok legfontosabb jellemzői⁵⁵

	összesen	minimum	maximum	átlag
Kiadható m2	42.256	130	5729	1837
Bérlők száma	520	4	51	23
Ezen belül 1-3 éve bérlők száma	310			
1-2 éve működők száma	134			
Bérlők által foglalkoztatottak száma	2418	3		
Ellátó szervezet létszáma	159	1	21	7

A bérlők számában nagy a szórás, a legkisebb bérlőszám 4 (ez alapvetően nem is inkubátorként, hanem az MVA hálózat tagjaként tevékenykedik, de nyújt ilyen szolgáltatást is). A legmagasabb bérlőszám 51. A fenti táblázatban megjelentettük az 1-3 éve inkubátorban működők számát (akik valamilyen támogató kedvezményben részesülnek), számuk 310, ez az összes bérlők 60 %-a. Másik jellemző adat a „kezdő” vállalkozások száma (tehát akik legfeljebb 2 éves működéssel rendelkeznek), számuk 134, arányuk 26 %. Ebből az adatból elsősorban az a következtetés vonható le, hogy az induló vállalkozások kisebb hányada kezdi inkubátorban a működését, oda működése 1-2. évében lép be jellemzően. A bérlők által foglalkoztatott létszám 2418 fő, ami országos átlagban 4-5 fő jelent, jelentős azonban a szórás is (pl. Mórahalom 8 bérlője csak 18 főt foglalkoztat, Szolnok 37 bérlője viszont 550 főt).

Legalább öt adatszolgáltató az ellátó szervezet létszámánál a technikai személyzettel együtt jelenítette meg a létszámot, ezen értékeket figyelembe véve a menedzsment létszám 1-10 fő közé tehető, jellemzően 3-5 fő. Tájékoztató adat lehet, hogy a válaszadóknál foglalkoztatottak közül 79 főnek felsőfokú végzettsége van, további 14 fő most szerzi diplomáját.

5.2. Finanszírozás, az alapítás és működés támogatása

Az inkubátorház létesítés hazai kezdeményezése először nyugati példákat követett, később egyes alapítók a már korábban megvalósult magyarországi minták alapján is így döntöttek. Az új intézmények általában a helyi önkormányzatok és a helyi vállalkozásfejlesztési alapítványok segítségével jöttek létre. Az önkormányzatok leggyakrabban ingatlannal - többnyire tartós, ingyenes bérleti lehetőséggel - járultak hozzá a működéshez. Több településen megüresedett, volt laktanyákat, vagy korábban pártiskolaként működő ingatlanokat használtak fel erre a célra.

Az alapítások, bővítések és felújítások finanszírozásában kiemelt szerepe van az Európai Unió különböző alapjainak, továbbá a hazai területfejlesztési és gazdaságfejlesztési alapoknak. Több esetben nyugat-európai önkormányzati vagy regionális intézményi szereplőktől is kaptunk támogatást. Így flamand, illetve angol (támogatók segítettek az inkubátorházak létrehozásában, vagy fejlesztésében (Kaposváron, Nyíregyházán, illetve Kecskeméten és Székesfehérváron). Ezek a külföldi támogatók némely esetben anyagi, és minden esetben szakmai segítséget is nyújtottak.

A hazai – döntően pályázati - támogatások szinte kizárólag alapításra, illetve működés közbeni technikai fejlesztésekre, épületkorszerűsítésekre, bővítésekre irányultak. **A működés támogatásának nincs kialakult rendszere**, a működtető szervezetek menedzsmentje annak költségeit részben (átlagosan kb. 70%-ban) „piaci” úton - bérleti díjából és a nyújtott szolgáltatások bevételeiből - teremti elő. A fennmaradó részre a pályázatok, támogatások biztosítanak lehetőséget, ezek azonban előre nem (vagy nagyon nehezen) tervezhetők.

⁵⁵ A felmérés teljes adatkörére vonatkozó összesített táblázat, valamint az adatok régiónkénti csoportosítása a mellékelt [statisztika0603.xls](#) file-ban található.

A technikai, infrastrukturális fejlesztésekre 2001-ben írtak ki jelentősebb értékben pályázatot, ebben az évben 10 inkubátorház összesen 70 mFt-os vissza nem térítendő támogatásban részesült (az elnyerhető összeg nagyságát befolyásolta, hogy ugyanennyi önrészt kellett biztosítani, pedig a pályázók döntően saját tőkével nem rendelkező non-profit szervezetek voltak). A működés finanszírozásában is új elemet jelenthet továbbá az INNOCSEKK pályázat megjelenése, ennek azonban még nincsenek tapasztalatai. Így az inkubátorházak (vagy az ilyen típusú szolgáltatást végző intézmények) „piaci” gazdálkodásra kényszerülnek, nem érdekeltek a technológiai inkubáció erősítésében, ötletgondozásban, az innovatív tevékenységek felkutatásában és támogatásában. Első sorban ez magyarázza, hogy egyetlen specializált technológiai inkubátorunk sincs.

5.3. Az inkubációs szolgáltatások

Az inkubátorház által kínált szolgáltatások igen változatosak. Általában minden inkubátorház rendelkezik azokkal az alapszolgáltatásokkal (titkárság, levélkézbesítés, fax, gépelés, karbantartás, stb.), amelyekre a vállalkozásoknak mindig és rendszeresen szüksége van. Más, támogató jellegű szolgáltatások is gyakoriak, egyedi megoldások is lehetnek, ilyenek például: tanácsadás, üzleti tervek, tanulmányok készítése, könyvelés, jogi és pénzügyi, műszaki és technológiai tanácsadás, képzés, stb. Az következő oldalakon levő táblázat – egy, az elmúlt napokban végzett rapid, összesen **25 válaszadóra kiterjedő** felmérés eredményeként – régióként megoszlásban mutatja a jelzett szolgáltatást nyújtó inkubátorházaknak a számát.

Az alapszolgáltatások közül iroda bérletet mindenki tud biztosítani, érthető módon kevesebb az üzlethelyiségek száma, sajnálatosan kevés (4) a laborok száma. A válaszadók közül 8 helyen nincs önálló tárgyaló, de kevés az oktatóteremmel vagy konferenciateremmel rendelkező inkubátor is. Az információtechnikai és kommunikációs szolgáltatások esetében viszonylag jónak mondható az ellátottság (az internet és a kiépített telefonvonal hiánya nem jellemző). A táblázat további részeiben – a 3 legáltalánosabb tanácsadást leszámítva – alacsonyabb értékek jelentkeznek, azaz a szolgáltatások széleskörűsége – sajnos – nem jellemző.

Az újonnan létesülő, vagy meglévő, komoly fejlesztés előtt álló házak (Sopron, Nyíregyháza, Győr, Budaörs (CHIC), Székesfehérvár, Kecskemét, Szolnok, Békéscsaba) fejlesztéseikbe esetenként már „beépítik” a majdani technológiai inkubáció lehetőségeit. Néhány jellemző tervezési, működési alapelv: légkondicionált épület, magas színvonalú infrastruktúra (így korszerű telekommunikációs hálózat), energiatakarékos működtetés, kényelmi funkciók, sok zöld terület. Az ilyen elvek mentén történő tervezés törekszik továbbá a majdani működés különleges – de még nem szakma-specifikus – feltételeinek a megteremtésére, létre hozza a speciális helyiségek (pl. laboratóriumok, oktatóközpont, konferenciaterem, apartmanok) kialakításának a lehetőségeit, módot nyújt a szükséges technikai háttérreszközök (pl. mérőeszközök, adattároló kapacitás, audiovizuális berendezések) beépítésére, céljának tekinti a káros környezeti hatások csökkentését.

A technológiai inkubátorok kialakításának első előfeltétele a vállalkozók specializációs igényeinek a felkutatása. Ez a betelepülők orientálásával is történhet. A soproni technológiai inkubátorház például közzétette, hogy készséggel fogad indulócégeket az informatika, szoftverfejlesztés, a mikroelektronika, a távközlési és adatátviteli technológia, a környezetvédelem, a faipari és bútorigipari gyártáshoz kapcsolódó kutatás, fejlesztés és az egészségügyi termékek gyártása, forgalmazása területéről.

A bérlőiknek a jelzett szolgáltatást nyújtó inkubátorok száma⁵⁶

			Közép-Magyarorsz.	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
ALAPSZOLGÁLTATÁSOK	Helyiségbérlet	Iroda bérlet	3	4	5	2	4	4	3	25
		Műhely bérlet	2	3	3	1	2	3	3	17
		Raktár bérlet	1	3	1	1	1	2	2	11
		Üzlethelyiség bérlet	1	0	2	1	1	3	1	9
		Labor bérlet	2	2	0	0	0	0	0	4
	Helyiség használat	Konferenciaterem	1	1	2	2	1	3	1	11
		Tárgyalóterem	3	2	4	1	1	4	2	17
		Oktatóterem	3	1	3	1	2	3	2	15
		Kiállítások	1	1	3	0	1	3	0	9
		Számítógépes októterem	2	0	1	1	1	1	0	6
	IT szolgáltatások	Irodai telefonvonal	4	5	3	2	2	4	2	22
		Irodákban kiépített Internet elérési lehetőség	5	6	2	2	2	3	2	22
		Egyéb internet	1	1	2	0	1	2	1	8
		Saját szervergép	3	2	1	1	0	2	2	11
		Fax küldése	3	3	3	1	2	4	2	18
		Fax fogadása	3	3	3	1	1	4	2	17
		Recepció	4	4	1	1	1	1	1	13
		Üzenettovábbítás	2	0	2	1	2	4	1	12
KIEGÉSZÍTŐ SZOLGÁLTATÁSOK	Irodai szolgáltatások	Érkező levelek fogadása	3	2	2	1	2	4	1	15
		Kimenő postázás	0	1	0	1	1	3	0	6
		Gépelés	0	1	2	1	1	3	1	9
		Adatbázis szolgáltatás	3	4	3	1	1	1	1	14
		Adatarchiválás	1	0	0	0	1	1	0	3
		Könyvtár	1	1	3	0	2	0	0	7
		F/F fénymásolás (A/4)	3	3	5	2	2	4	2	21
		F/F nyomtatás (A/4)	3	3	3	2	1	3	2	17
		Színes fénymásolás (A/4)	2	4	3	0	2	2	1	14
		Színes nyomtatás (A/4)	2	1	2	1	1	1	1	9
		Iratfűzés	3	1	2	1	2	1	1	11
		Hőkötés	0	1	0	1	1	1	0	4
		Laminálás (A/4)	1	1	0	1	1	0	0	4
		Szkennelés (A/4)	2	2	1	1	2	2	1	11

⁵⁶ A táblázatban felsorolt 67 féle szolgáltatás csoportosítása önkényes, elnevezésük sem jelent feltétlenül minőséget. Cél lehet egy egységes szolgáltatás mátrix kidolgozása.)

			Közép-Magyarorsz.	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
Eszközök használata	Számítógép kölcsönzés, használat	0	0	2	0	1	1	2	6	
	Videokamera kölcsönzés	0	1	0	0	0	0	1	2	
	Dig. videokamera kölcs.	0	1	0	1	1	0	1	4	
	Fényképezőgép kölcsönzés	0	0	0	0	0	1	0	1	
	Dig. fényképezőgép kölcs.	1	1	1	1	1	1	1	7	
	Diktafon kölcsönzés	0	0	1	0	0	2	0	3	
	Digitális diktafon kölcsönzés	0	1	1	0	0	0	0	2	
	Videólejátszó kölcsönzés	1	1	2	2	1	0	1	8	
	DVD lejátszó kölcsönzés	0	0	1	1	0	1	0	3	
	DVD felvevő kölcsönzés	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Projektor	2	1	4	2	2	3	0	14	
	Laptop kölcsönzés	2	1	1	1	2	2	0	9	
EMELT SZINTŰ SZOLGÁLTATÁSOK	Együttműködés	Pályázatfigyelés	3	1	4	1	2	4	2	17
		Pályázatkészítés	3	1	2	1	2	2	2	13
		Partnerkeresési szolgáltatás	3	1	3	0	1	2	1	11
		Üzleti találkozók	4	3	3	1	1	5	0	17
		Technológiai transzfer	2	2	1	0	1	2	1	9
		Oktatás	4	1	3	0	1	3	0	12
		Honlapkészítés	2	2	1	0	1	2	2	10
		Könyvelés	3	1	0	1	2	4	1	12
	Tanácsadás	vállalkozás indítás	5	4	5	0	2	5	2	23
		üzleti tervezés	5	4	4	0	2	5	2	22
		technológiai	2	2	1	0	1	2	1	9
		szabadalmi	1	0	1	0	0	2	1	5
		pénzügyi, számviteli	5	4	4	0	2	5	1	21
		Jogi	3	2	3	0	2	3	1	14
		Marketing	3	3	4	0	2	4	1	17
		Biztosítás	1	0	0	0	1	1	0	3
		nemzetközi kereskedelem	2	0	1	0	1	1	1	6
		kockázati tőke	1	0	2	0	0	0	0	3
		befektetési	2	1	1	0	1	2	1	8
		Innováció	1	2	2	0	2	3	1	11
EGYÉB	étterem/büfé	3	1	1	0	0	2	1	8	
	Értékmegőrző szekrény	0	1	0	0	0	0	0	1	
	Külsős bérlői jogviszony	1	1	0	0	0	1	0	3	

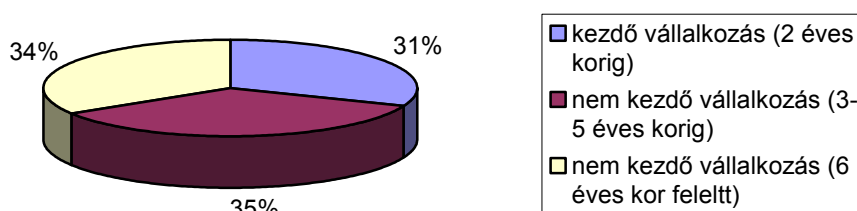
A vállalkozói igények alaposabb megismerését követően lehet célzottabbá, egyértelművé tenni a technológiai inkubáció szakmai elemeit. Várható, hogy első lépésekként a sok területen használható elemek kerülnek bevezetésre. Ilyenek a bármilyen szakterületet kiszolgáló marketing eszközök technikai, technológiai, szakértői támogatása, például kép- és hangstúdiók, portálfejlesztő rendszerek, felszerelten kiadható tervező szobák (műszaki,- építészeti tervezés), arculattervezési technikák, kommunikációs eszközök, illetve a vállalati (vállalkozói) működést segítő korszerű eszközök, például gyorsnyomdák, vállalatirányítási szoftverek, menedzsment képzés, -tréning, nyelvtanulást, -gyakorlást segítő technikák, klubok. Jelenleg Székesfehérváron és Budaörsön folyik egy-egy ilyen fejlesztés előkészítése.

A felsorolt (várhatóan tovább bővülő) alap- és általános feltételek megléte mellett a szakmacsoportok számára hasznos konkrét elemek megszerzése is szükséges.

5.4. Az inkubátorházak bérlői

Az inkubátorházak bérlőinek egyik „beszédese” vizsgálata arra terjed ki, hogy a cégek **életkoruk** mely szakaszában járnak. Három csoport került meghatározásra, úgy mint kezdő vállalkozás, mely két évnél nem idősebb, és nem kezdő vállalkozás, azon belül is 3-5 éves és 6 év feletti életkor szerint.

A bérlők megoszlása „életkoruk” szerint

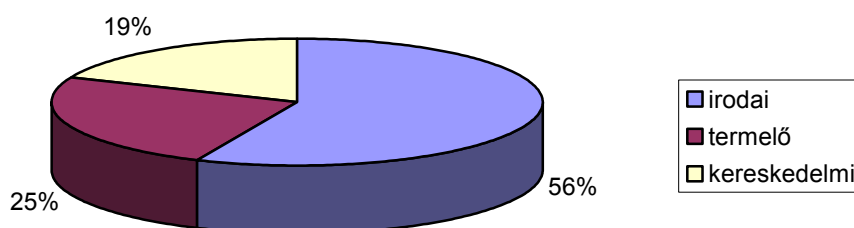

A fentebbi diagramm jól mutatja, hogy az inkubátorházakban – bár preferált bérlőik a kezdő vállalkozások - valójában dupla annyi „nem kezdő”, azaz két évnél régebben alakult vállalkozás működik, mint ahány kezdő. Kétségtelen ugyan, hogy e statisztikai elemzés nem vizsgálja azt a lehetőséget, hogy a két évnél idősebb vállalkozások kezdőként kerültek-e az inkubátorházba, és az ott eltöltött idő alatt váltak „nem kezdővé”, vagy már eleve „nem kezdőként” költöztek be. Mindenképpen üzenet értékű azonban, hogy a hat éves kor feletti cégek részesedése nagyon magas, holott ők már elvileg nem lennének jogosultak az inkubáció védettségére. Egyértelmű magyarázata ennek az inkubátorházak fenntartóinak életbennmaradási kényszere, a működési támogatás hiánya, és az a tény, hogy több bevétel származik a nem kedvezményezett bérleti díjakból, mely könnyíti a működés nehézségein.

A bérlőket statisztikai besorolás szerint csoportosítva a várt eredményt kapjuk: az inkubációt meghatározó mértékben a kkv-k (76 %-ban a mikro-, s további 17 %-ban a kis-vállalkozások) igénylik. Itt is szem előtt kell azonban tartanunk azt a lehetőséget, hogy az inkubátorházak fizikai kínálata (helyiségek nagysága, bővülés lehetősége) korlátozza a nagyobb cégek betelepülési, esetleg bennmaradási esélyeit.

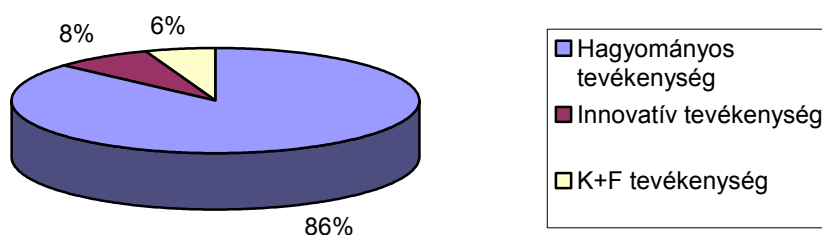
Az inkubátorok fontos jellemzője az is, hogy épületeik többségében több az irodaként használható helyiség, s kevés a nagyobb alapterületű, nagyobb belmagasságú épületrész. Különösen érvényes ez a nem újonnan épített, hanem megüresedett épületek átalakítása révén megvalósult inkubátorokban. Az irodák magasabb száma azonban nem jelenti feltétlenül azt, hogy a bérlők többsége csak adminisztrációval járó feladatot lát el, mivel számos esetben máshol rendelkeznek raktárral, műhellyel. Kereskedelmi tevékenységük esetén is inkább a nagykereskedelem a jellemző.

A bérlő vállalkozások csoportosítása végzett tevékenységeik szerint

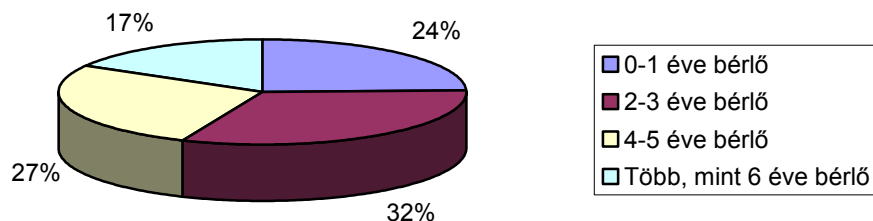
A tevékenységek innovatív jellegének megítélésében azzal számolunk, hogy a válaszadók többsége még K+F-ben, de legalábbis a szűkebb értelemben vett innovációban gondolkodik, az innováció szélesebb értelmezése még nem általános (azaz: valószínűleg a „hagyományos” tevékenységet végzők között is vannak számosan, akik tevékenysége „innováció-közeli”).

A bérlő vállalkozások csoportosítása tevékenységeik innovatív jellege szerint

A bentlakás átlagos, jellegzetes hosszát vizsgálva a jellemző hosszúságú bérleti időszak a 2-3 év. Érdekes azonban megvizsgálni a 4 éven túl maradó bérlők inspirációt is, azzal együtt, hogy az inkubátorházak életben maradásához sok esetben szükséges, hogy a nagyobb, jól fizető bérlőket hosszú távon is benntartsák. Természetesen más indokok is közrejátszanak a maradásban, hiszen egy előírás szerint kialakított pékség, sütőde, büfé, élelmiszeripari tevékenység „elköltöztetése” többbe kerül, mint a maradás plusz költsége.

A bérlő vállalkozások csoportosítása az inkubátorházban eltöltött idő alapján

5.5. A bérlők projektjeinek „magvető tőke” finanszírozása

A „seed capital” (vagy más néven „magvető tőke”) finanszírozás - a tervezett vállalkozás legkorábbi, rendszerint még előkészítő szakaszában nyújtott finanszírozás tőkeszükséglete még viszonylag alacsony a kockázati-tőke finanszírozás későbbi szakaszaihoz képest. Mivel a vállalkozás életciklusának korai szakaszában még nem rendelkezik számottevő – üzleti szempontból is értékelhető – múlttal (sőt némely esetben a vállalkozás megalapítása is csak a befektető belépésével egyidejűleg történik meg), így a kockázati-tőke finanszírozás egyéb ügylettípusainál jellemző részletes vállalat-értékelés és –átvilágítás (due diligence) nem minden esetben valósítható meg. Ez azonban a befektetők számára tovább növeli a kockázati tőkefinanszírozásra egyébként is jellemző magas kockázatot.

A vállalkozás finanszírozásának kezdeti szakaszában a befektetők részéről – a fejlesztéshez és a továbblépéshez szükséges tőke biztosításán túl – általában aktív szerepvállalásra van szükség a cég szervezeti struktúrájának kialakításában és menedzsmentjében is. Mindezek a befektetőkkel szemben is speciális (többlet) igényeket támasztanak, melyeknek nem mindegyik – a kockázati-tőke piacon tevékenykedő – befektető akar vagy tud megfelelni.

Bár a hazai kockázati-tőke finanszírozás – az 1980-as évek végi magyarországi megjelenése óta – jelentős fejlődésen ment keresztül, e piac szereplői **nem tudják teljes mértékben kielégíteni a keresleti oldalon megjelenő vállalkozások pénzügyi igényeit**. Annak ellenére sem, hogy a rendelkezésre álló adatok (pl. a kockázati-tőke piac szereplőit tömörítő szakmai szervezet, a Magyar Kockázati- és Magántőke Egyesület (MKME) felmérései szerint a kockázati-tőke alapok és társaságok számára a jelenleg kihelyezett összegeknél jelentősen nagyobb összegek állnak rendelkezésre, melyek egy részére nem találtak megfelelő kihelyezési célpontot. Az MKME becslése szerint jelenleg a magyar kockázati- és magántőke piacon mintegy négymilliárd euró tőke van jelen, ebből bő másfél milliárdot már befektettek, a többi még keresi a jó befektetési lehetőségeket. Ebből az látszik, hogy tőke van, csak egyelőre kevés a jól előkészített és jól átgondolt befektetési lehetőség. Ha azonban megvizsgáljuk az MKME tagjait, akkor azt tapasztaljuk, hogy **a hazai piacon kifejezetten a seed capital finanszírozásra létrehozott befektető céget nem találunk**. Több olyan piaci szereplő⁵⁷ (magán és állami alap, illetve társaság) van, amelyik early stage stádiumban levő befektetési célvállalatokat is keres portfóliójába, de ezek a befektetők is elsősorban a már érettebb, piaci múlttal rendelkező cégek iránt érdeklődnek.

⁵⁷ Pl. 3TS Venture Partners, Covent, Euroventures Capital Kft., FastVentures Kft., Primus Capital Partners LLC, Kisvállalkozás-fejlesztő Pénzügyi Rt., Regionális Fejlesztési Holding Rt.

Az MKME által végzett felmérések adataiból megállapítható, hogy az ezredforduló évétől kezdődően jelentősen növekedett Magyarországon az 1 millió EUR alatti befektetések száma, ami az early stage befektetések számának növekedését jelentette. Ezek a befektetések azonban nem a magvető tőke (seed capital) befektetések körébe tartoztak, mivel a piaci szereplők – hasonlóan a külföldi példákhoz – elsősorban a már fejlettebb, kisebb (és/vagy más típusú) kockázatot jelentő cégekbe fektettek be.

A fejlődésük kezdeti stádiumában levő cégek finanszírozási igényeinek kielégítését segíthetik (segíthetnék) elő az ún. „üzleti angyalok”, azok a magánbefektetők, akik pénzüket és piaci tapasztalatukat, kapcsolatrendszerüket a gyors és nagy növekedési lehetőség előtt álló, kezdő, innovatív tevékenységet folytató cégek finanszírozására, fejlesztésére fordítják. Jelenleg azonban formális **üzleti angyal hálózatról Magyarországon nem beszélhetünk**. Történtek ugyan kezdeti lépések az üzleti angyalok bevonására az innovatív kkv-k finanszírozása területén, tevékenységük ismertebbé tételére (pl. az Innostart létrehozott 2000 nyarán egy ún. Üzleti Angyal Klubot), de az előrehaladás lassú.

Az okok sokrétűek. Az Internet boom kipukkadását követően a piaci feltételek is jelentősen megváltoztak, nehezebbé vált a tőzsdén keresztül történő értékesítés. A meglevő befektetések nem minden esetben hozták az előzetesen elvárt eredményeket. A gazdasági feltételek sem voltak minden esetben kedvezőek a kezdő, innovatív kkv befektetésekhez. Az 1998-ban megalkotott és jelenleg is hatályos, a kockázati-tőke befektetésekről, a kockázati-tőke társaságokról, valamint a kockázati-tőke alapokról szóló 1998. évi XXXIV. törvény sem tudta – jelentős részben a törvényben szereplő túlzottan szigorú és túlszabályozott feltételek miatt – betölteni a neki szánt piacélénkítő szerepet. (A törvény módosításának tárgyalása jelenleg is zajlik, amelynek előkészítésébe a kormányzat a piac szereplőit is igyekezett bevonni.) Így a tőketulajdonosok úgy döntöttek, hogy inkább a kevésbé kockázatos befektetések felé fordulnak.

Az Innostart Alapítvány szintén nem tudja közvetlen tőke juttatásával segíteni az innovatív kis- és középvállalkozásokat. Részt vesz ugyan olyan jelentős nemzetközi szakmai projektekben (pl. Gate2Growth projekt – www.gate2growth.com), melyek keretében közvetett módon segíteni tudja e cégek tőkéhez jutását (az utóbbi regionális projekt célja a helyi vállalkozások és a regionális befektetők közti kapcsolatépítés elősegítése a honlap többnyelvűvé tételével és az adott országnak, régióknak megfelelő tartalommal való feltöltésével). Mindezt a vállalkozások magas színvonalú szakmai felkészítésével, szakmai tanácsadás nyújtásával, valamint befektető-keresési adatbázisának felhasználásával valósul meg. A kedvezőtlen trend megfordításához azonban ez nem elég.

A vázolt tényezők, adatok és tapasztalatok alapján az állapítható meg, hogy Magyarországon fontos lenne az innovatív kkv-k finanszírozásának előmozdítása, az ún. magvető tőke finanszírozás feltételrendszerének kialakítása és e finanszírozás szélesebb körben való bevezetése. Jelentősebb eredmények eléréséhez elkerülhetetlen egyrészt az állami szerepvállalás erősítése mind a finanszírozási források (részbeni) megteremtése terén, mind a különböző finanszírozási forrásokhoz való hozzáféréshez szükséges keretfeltételek kialakításánál.

5.6. A hazai inkubáció SWOT analízise

Úgy véljük, alábbi elemzésünk is segítheti a hazai helyzet áttekintését.

a/ Erősségek

LÉTEZŐ, MŰKÖDŐ KÖZPONTOK

- Bár nem minden esetben egyértelműen megfogalmazott célokkal, s nem feltétlenül azonos vagy hasonló módszerekkel, de közel 40 hazai inkubátorház, innovációs központ működik; minden régióban legalább 3-6 helyen. A régebben működő, „tapasztaltabb” házak (Ózd, Sátoraljaújhely, Nyíregyháza,

Székesfehérvár, Kecskemét, Innostart, Győr, Békéscsaba) fennmaradása, fejlődése és ennek húzóereje a rendszernek kétségtelen erőssége.

ELHIVATOTT MENEDZSMENT

- A régebben működő inkubátorok gyakorlatilag állandó (vagy alig változó) összetételű menedzsmenttel végzik tevékenységüket. A jelenlegi hazai támogatási viszonyok mellett ezek elhivatottsága szinte nélkülözhetetlen.

BŐVÜLŐ SZOLGÁLTATÁSOK

- Az inkubátorházak folyamatosan figyelemmel kísérik a (növekvő) vállalkozói igényeket, s szolgáltatásaikat nagyobb számban és javuló minőségben nyújtják. Ehhez 2001-ben központi fejlesztési lehetőségek is adóttak voltak, napjainkban az innovációs alap régiós keretében lehet hasonló célokra pályázni.

MAGAS KIHASZNÁLTÁSÁG

- A magas kihasználtság annyiban erősség, hogy a jó helykihasználás lehetővé teszi a működés fenntartásához szükséges bevételek megszerzését. Ez azonban a rendszer gyengesége is lehet, hiszen nehezíti az új vállalkozások belépését, illetve időben késleltetheti az új innovációk megvalósításában való közreműködést.

SZAKMAI ÉRDEKKÉPVISELETEK (VISZ, MISZ)

- A VISZ még az első inkubátorház kialakítása előtt létrejött ugyan, de egyesületi formája csak hosszú idő után tette lehetővé ismertségének, elismertségének növekedését. 1998 óta azonban a gazdasági tárca is fontos tényezőként kezeli az inkubátorokat, s erre az időszakra tehető az Innovációs Szövetség mérhető, folyamatos segítsége is.

PÁLYÁZATI LEHETŐSÉGEK

- Az inkubátorok számára 1999-től kezdődően, az MVA és a GKM kiírásai révén nyílt lehetőség különböző hazai pályázatokon való részvételre. Az ezt megelőző időszakban a PHARE csak az MVA hálózatos inkubátorok számára adott pályázati lehetőséget. E lehetőségek erősségként való megjelenését némileg csökkenti az utóbbi egy év visszaesése, illetve az ipari parkokba való telepítésük „erőltetett” elvárása. Csökkentő tényezők az önrész és biztosítékok szigorú (non-profitok számára olykor teljesíthetetlen) előírásai is.

KÉSZÜLŐ, ÚJ KÖZPONTOK

- Lokális megfontolásokból - és a központi preferenciákból (az inkubátorokat ipari parkokba pályázatokból) adódóan - újabb és újabb alapítási szándékok, megvalósíthatósági tanulmányok és inkubátorok (vagy hasonló célú intézmények) születnek. Fejér megye például a PEA-2-ben most készített a megyei inkubátorhálózat tanulmányát.

b/ Gyengeségek

KIS ALAPTERÜLET

- A hazai inkubátorok átlagos hasznosítható mérete kevesebb, mint 2000 m² (EU minimum 4000 m² méretet javasol). Tovább rontja a képet az a tény, hogy az átlag mögött 600-800 m²-es, sőt 130 m²-es adatok is szerepelnek. A felmérésben résztvevő 23 inkubátorból 3 teljesíti csak az EU minimumot. Ez azért gond, mert az egy inkubátorház működtetéséhez, fenntartásához tartozó költségek egy része független a bérlok számától, a nyújtott szolgáltatásoktól. Ezeket akkor is kell teljesíteni, ha kevés a bérlok, a szolgáltatás. Ebből adódik, hogy az inkubátornak elég nagynak kell ahhoz lennie, hogy kitermelje költségeit (EU norma 1500 m²/fő).

GYENGE KÜLFÖLDI KAPCSOLATRENDSZER

- Nincs meghatározó mértékű – vagy csak alkalmilag jön létre - szervezett együttműködés külföldi szervezetekkel, inkubátorokkal. Határ közeli inkubátorok esetén alakulhatnak ki esetleg szorosabb együttműködések, jó példa erre Sátoraljaújhely.

GYENGE ÉRDEKKÉPVISELETEK

- Az inkubátorok a kkv szektor tagjaival – azon belül is döntően a mikro-vállalkozásokkal – vannak kapcsolatban, mely rétegnek ma nincs igazi érdekképviselője. A gazdasági kamarák tagságát önkéntes részvételre változtató döntés után formálisan sincs kisvállalkozói érdekképviselő.

NORMATÍV KÖZPONTI TÁRS-FINANSZÍROZÁS HIÁNYA

- A hazai inkubátorok saját fejlesztési erőforrással nem rendelkeznek (döntő többségük nem profit orientált). Ugyanakkor semmilyen normatív támogatásban sem részesülnek. Pályázati lehetőségeik döntően csak fejlesztésre, vagy a fejlesztés megvalósításához – s szigorú elszámolási keretek között – felhasználhatók (az épületbővítési lehetőségek korlátozottak, az eszköz-beszerzési lehetőségek pedig szinte kizárólag gazdasági társaságok számára nyitottak). A dologi és személyi költségekre fordítható hányad is rendkívül csekély (a bevétel átlag 15 %-a, az EU átlag 37 %-a).

PRIORITÁS NÉLKÜLI KÖZPONTI ELKÉPZELÉSEK

- A vállalatközi réteget támogatni szándékozó hazai intézkedések globális tervek alapján működnek, átfogó nemzeti fejlesztési tervekből, EU programok lebontásából erednek. Az ezekre épített pályázati kiírások nem preferálják az inkubátorokat, így az inkubátorok többnyire azt kénytelenek keresni, hogy „hova férnek be”.

c/ Lehetőségek

ALAKULÓ SZÖVETSÉGESI KAPCSOLATOK

- Az inkubátorok iránti igényeket jelentősen növelné az ipari parkok, innovációs központok, klaszterek gyors fejlődése és az ipar-egyetem kapcsolatok erősödése is.

NEMZETI FEJLESZTÉSI TERV KÉSZÜL

- A 2007-2013 tervezési időszak lehetőségei között meg kell jeleníteni az inkubátoroknak és hálózataiknak fejlesztési elképzeléseit, ehhez erős lobbizás is szükséges.

DECENTRALIZÁCIÓS ELKÉPZELÉSEK

- A térségi együttműködés szükségszerűségének felismerése és az ennek nyomán meginduló folyamatok segítése régiós kapcsolatokat erősíthetne, aminek a hatására az inkubátoroknak a jelenleginél nagyobb teret adó szakmai vagy piaci centrumok, hálózatok alakulhatnának. Nem felejthető az sem, hogy a régiók kétféleképp - szűkebben (a mai hazai tagolást követve) és tágabban (EU régiók szerint) – értelmezhetők, s célszerű lenne a térségi lefedettségre és az inkubátorok kívánatos specializációjára vonatkozó, az utóbbi értelmezésből fakadó következtetések megfogalmazása is.

INNOVÁCIÓS MONITORING RENDSZER

- A 2004-es CXXXIV sz. innovációs törvény előírta az innovációs monitoring készítését az Országgyűlés részére. E dokumentum az inkubáció területén is szükségszerűen értékelni fogja a kialakult helyzetet és perspektívákat, ami reflektorfénybe állítja az adott tevékenység gondjait.

EU CSATLAKOZÁS

- Valószínűsíthető, hogy a csatlakozással megnyíló fejlesztési forrásokból az inkubátorok is részesedhetnek majd.

d/ Veszélyek

FELKÉSZÜLETLEN INKUBÁTOROK

- Az inkubátoraink felkészült menedzsereiről fent elmondottak ellenére ezen intézmények infrastruktúrája, menedzsmentje, kapcsolatrendszere az EU tagok többségéhez viszonyítottan gyenge. Az e tereken lassú fejlődés erőteljesen visszafogná az intézményrendszer dinamizmusát.

HAZAI FEJLESZTÉSI FORRÁSOK HIÁNYA

- Bizonytalanok a következő években a K+F céljaira rendelkezésünkre álló források. Jelenleg (a KSH előzetes adatai szerint) a GDP nem egészen 0,9 %-át fordítjuk e célra, s az arány az elmúlt két évben csökkent (ugyanakkor az EU átlag 1,7 %, s 2010-re célul tűzték ki ezen átlag 3 %-ra növelését). Tovább nehezíti helyzetünket, hogy az EU-ban a K+F ráfordítások nagyobbik felét vállalatok finanszírozzák, a hazai cégek innovációs hajlandósága viszont alacsony. Így, amennyiben a világgazdasági fejlődés a következő években lassul, vagy az EU dinamizmusa nem gyorsul, a magyar gazdaság se a hazai fejlesztési források bővülésére, se további jelentős tőke importra nem számíthat. Ez erőteljesen szűkítené az inkubáció iránti szükségleteket is.

INNOVATÍV HAZAI KKV-K ALACSONY SZÁMA

- De gazdaságunkban a kiélezett, illetve tisztességtelen verseny, a felvásárlási törekvések stb. miatt alacsony vállalkozási hajlandóság ugyancsak mérsékli – s félő, hogy mérsékelni is fogja - az inkubáció iránti szükségleteket.

6. A Program javaslat

A Magyar Innovációs Szövetség az INNOSTART és a Vállalkozói Inkubátorok Szövetsége közreműködésével – a hazai helyzet elemzése és a nemzetközi gyakorlat figyelembevételével – javaslatot tesz arra, hogy:

**a 2007-2013-as II. Nemzeti Fejlesztési Tervben a Gazdasági Versenyképességi Operatív Program keretében kormányzati segítséggel induljon központi program
Nemzeti Technológiai Inkubátor és Magvető Tőke Program néven
az induló innovatív vállalkozások szervezett támogatására.**

A program-javaslat követi a fejlesztési terv programozás metodikáját, szerkezeti felépítését.

6.1. Háttér és indokok

Az innováció az elmúlt időszakban bekövetkezett gazdasági-társadalmi változások eredményeként az egyik legfontosabb termelési tényezővé vált. Egy nemzeti innovációs rendszernek – a nagy vállalatok mellett – fontos elemét képezi az innovációt megvalósító mikro-, kis- és középvállalkozások. A magyar gazdaságban azonban az innovációs rendszer leggyengébb elemét a kkv-k képezik. Ezért indulásukhoz, fejlődésükhöz megfelelő támogató, finanszírozó mechanizmusok szükségesek, ezek nélkül ugyanis nem tudják kihasználni a bennük rejlő lehetőségeket.

Az inkubátorok feladata olyan elsősorban induló innovatív vállalkozások segítése, melyek megfelelő hely és személyre szabott szolgáltatás nélkül a rendelkezésükre álló anyagi eszközök hiányában fejlesztéseiket nem, vagy csak hosszabb idő alatt tudnák megvalósítani. A támogatás hiányában a korai szakaszban lévő innovatív vállalkozások többségének a növekedése a bennük lévő potenciál ellenére lassú, sőt, kudarcuk is magas arányú marad.

A tanulmányban részletesen bemutatott magyarországi helyzetből az alábbi következtetések vonhatók le:

- Magyarországon **nincs se az innovatív kezdő vállalkozások támogatását átfogó gazdaságfejlesztési koncepció, se az inkubációt – még kevésbé a technológiai inkubációt - segítő komplex program.**
- Az első inkubátorokat 1991-1993-ban ugyan átadták, mára pedig **közel 40 inkubátorház működik** (egyre javuló területi lefedettséggel). Méreteik azonban nemzetközi összehasonlításban alacsonyak, kihasználtságuk – piaci árak mellett is - túl magas. Leggyakrabban az általános vállalkozási feladat ellátást támogatják, **szolgáltatáskínálatukban az innovatív elem nem nagyon található.** Az ingatlan bérbeadás lehetőségeit kihasználják, de az informatikai hálózatuk hiányzik, vagy nagyon alacsony színvonalú. Az adatbázis szolgáltatás, az oktatás, a tanácsadás, a partnerkeresés, a pályázatfigyelés, a projekt-menedzsment támogatása lassan terjed. A technológia transzfer segítése ritka, a kutatási szolgáltatás kivételes. Hiányoznak a hálózati jellegű együttműködések és a külföldi kapcsolatrendszerek. Az intézményekhez nem kapcsolódik sem a vállalkozás megindításához szükséges forrás (pre-seed), sem az indulási fázist finanszírozó magvető tőke forrás. A bérlok többsége hagyományos tevékenységeket folytató kis-vállalkozás. Mintegy 20 %-uk már több mint 5 éve veszi igénybe a szolgáltatásokat. Innovációra csak töredékük törekszik.

- **Az inkubáció pénzügyi feltételei igen kedvezőtlenek.** A hazai tőkepiaci hiányzó intézményei (üzleti angyalok stb.) következtében a kezdő vállalkozások többsége tőkehiányos. Az inkubáció finanszírozása esetleges. A - legtöbbször szintén forráshiányos inkubátorok magas bérleti díj megállapításában és magas kihasználtság fenntartásában érdekeltek. Az inkubációs szolgáltatások költségeit teljes egészében a bérlők fizetik. A bérlők által megvalósítani kívánt projektek ugyancsak forráshiányosak.
- Az inkubáció, s különösen a technológiai inkubáció most bemutatott hazai feltételei jelentősen kedvezőtlenebbek, mint amilyenek a nemzetközi versenytársainknál kialakultak, s **ez erőteljesen rontja gazdaságunk versenyképességét.**

A nemzetközi gyakorlat fő elemei a következőkben foglalhatók össze:

- Az Európai Bizottság Vállalkozási Főigazgatósága és az unió legtöbb tag-országa felismerte az induló innovatív vállalkozások állami (köz)támogatású finanszírozásának jelentőségét, annak programszerű komplex (inkubátor, magvető tőke, adókedvezmény, egyéb támogatás) kezelésének szükségességét.
- A központi programok nemcsak az inkubátorok létrehozására és működésére terjednek ki, hanem egyidejűleg támogatják a szolgáltatásokat igénybevevő innovatív vállalkozásokat is.
- Az induló innovatív vállalkozások, valamint az inkubátorok kiszámítható, hosszabb időszakra szóló támogatásban részesülnek (a szükséges forrás összetétele: EU, nemzeti hozzájárulás, magán szektor, regionális források). A hosszú távú állami támogatás indoka, hogy az innovatív vállalkozások gyors növekedésre képesek, ezáltal munkahelyteremtő képességük nagy, továbbá magasabb hozzáadott értékű munkaerő felszívására képesek.
- A legtöbb inkubátor erősen függ a támogatásoktól, melyek lefedik a kezdő vállalkozások költségeit és a működési költségek nagy részét, az anyagi vissza nem térítendőek vagy magvető tőke típusúak, kiegészülve a felhasználás támogatását segítő egyéb intézkedésekkel (képzés stb.).

Magyarországon **az induló innovatív vállalkozásokat segítő komplex technológiai inkubációs program elemeit a készülő innovációs stratégia részeként kell kezelni.** A II. Nemzeti Fejlesztési Tervbe épülő központi támogatások adhatnának módot arra, hogy megoldjuk azokat a problémákat, amelyek egyrészt a hazai kkv szektor gyengeségéből, másrészt az innovációk lassú terjedéséből fakadnak. Mivel a gazdaság fejlődésének legfontosabb eleme az innováció, ill. az ezeket megvalósító új technológia-intenzív vállalkozások, szükség van egy segítő, támogató intézkedéssorozatra. Az ebből a célból javasolt a **Nemzeti Technológiai Inkubátor és Magvető Tőke Program**, melynek feladata, hogy:

- **társ-finanszírozza** azon (tetszőleges elnevezésű) intézmények fejlesztését és működését, amelyek az innovatív vállalkozások alapításának, piacra lépésének elősegítésére inkubátor házat - innovációs parkot, üzleti és gazdasági szolgáltatásokat, tanácsadást, stb. nyújtó telepet - **létesítenek**, illetve **működtetnek**,
- hozzon létre **Magvető Tőke Alapot**, amely tőke-rész nyújtásával segíti az újonnan alapított innovatív vállalkozások induló tőke-szükségletének előteremtését.

6.2. Célkitűzés

A Nemzeti Technológiai Inkubációs Program - a készülő innovációs stratégia részeként - hozzájárul az innovatív kkv-k indulásához, működéséhez. Az intézkedés sorozatot tartalmazó rendszer :

- támogatja a meglévő inkubátorok (alapterületének, infrastruktúrájának, eszközparkjának) bővítését és további (indokolt esetben) új inkubátorok létesítését, s ezzel lehetővé teszi elsősorban a kezdő innovatív vállalkozások támogatását a megfelelő infrastruktúra rendelkezésre bocsátásával, illetve az indulás időtartamára felajánlható kedvező bérleti díjjal,
- módot nyújt felkészült innovációs-menedzserek alkalmazására, inkubátorházak eszközparkjának bővítésére. Ezzel elősegíti, hogy mind a cég-alapítás, mind a kezdeti növekedés stádiumában lévő vállalkozások növeljék döntéseik és munkájuk hatékonyságát, kapcsolatokat építsenek a színvonalas képzés, projekt menedzsment, marketing, tanácsadás, üzleti angyal és kockázati tőke intézményekkel, fejlesszék piacaikat,
- előkészíti az innovatív vállalkozások, s különösen a technológia intenzív induló vállalkozások magvető tőke alapú finanszírozását.

A Nemzeti Technológiai Inkubációs Program révén létrejövő versenyképes vállalkozások kitörési pontokat teremthetnek a magyar gazdaság számára. Támogatási rendszere differenciált mind az inkubátorok, mind a magvető tőke alapok esetében. Az elérhető segítség az indulók növekedési képességétől, fejlettségétől és tevékenységtől függ. Ezért a Program létrehozatala egy minősítési rendszer kidolgozását, bevezetését feltételezi.

Célkitűzés elérésének módja: a javaslat központi programként való kezelése.

6.3. A Nemzeti Inkubációs Program fő elemei

I. Befektetés inkubátorok fejlesztésébe

a. Inkubátor infrastruktúra befektetések rész-finanszírozása

Ennek keretében a cél az, hogy a támogatás által az induló (technológia intenzív) vállalkozások megfelelő bérleti helyhez jussanak, kedvező áron, korszerű infrastruktúrával, úgy hogy a kezdeti időszakban ennek megteremtése ne rójon rájuk jelentős pénzügyi terheket. A feladat differenciált finanszírozást igényel.

Valamennyi intézményt képessé kell tenni az *inkubáció általános feladatainak* az ellátására, az infokommunikációs infrastruktúrát széles körben kell fejleszteni, szükséges a termelést elősegítő műhelyberendezések, minőség-ellenőrző, vagy kutatás-fejlesztési műszereknek, a logisztikai lehetőségeknek a kiegészítése.⁵⁸

Egyes esetekben célszerű **a technológia-intenzív cégek inkubációjához szükséges**, egyes szakmák sajátos igényeinek kielégítésére is képes *specializált inkubátorok infrastruktúrájának* a kialakítása is.⁵⁹

⁵⁸ Az általános inkubáció széles körben szükséges a technológia-intenzív vállalkozások fejlődése szempontjából is. A verseny ugyanis - korszerű versenyképességi elméletek, így M. Porter nézetei szerint – a termék-előállítás folyamatában résztvevő valamennyi vállalat együttese (az u. n. értékláncok) között folyik, azaz egy termék versenyképességéhez nem csak a high-tech feladatokat ellátó cégeknek, hanem valamennyi, az adott termék termelésében résztvevő intézménynek a versenyképessége kívánatos, s az utóbbiak hiányában ezek fejlődésének támogatása is fontos. (Porter, M.: *The Competitive Advantage of Nations*. Free Press. N.Y. 1990, Porter, M.: *Clusters and the New Economics of Competition*. Harvard Business Review 1998 Nov-Dec.).

⁵⁹ Ugyancsak a modern versenyképességi elméletek, így M. Porter nézetei szerint a régiók versenyképességük érdekében erőteljes specializációra kényszerülnek. Nyilvánvaló, hogy ez esetben az egyes régiókban olyan specializált inkubátorházak létesítése az indokolt, amelyek elsősorban a régió szakosodásának megfelelő profil új vállalatainak a támogatására felkészültek.

A támogatás elsődlegesen a meglévő, infrastruktúrával rosszul ellátott inkubátorok (inkubátorházak, innovációs parkok) felszerelésének megteremtését, bővítését szolgálja. Új inkubátor kialakításának támogatása csak kivételes esetekben lehet indokolt.

Támogatott tevékenységek:

- Az inkubátorházak céljára ingatlan vétele,
- infrastruktúrájának kialakítása, fejlesztése,
- informatikai hálózatának kiépítése,
- eszközvásárlás.

Támogatási mérték:

- egyszeri,
- 2-3 évre szóló (középtávú támogatás),
- 30 millió Ft-tól - max.200 millió Ft-ig (kivételes esetben, speciális hig-tech inkubátor esetében 500 millió Ft-ig) igényelhető.

Támogatási arány (függvénye a működtető jogállásának, a térség elmaradottságának):

- 50-90%.

Tervezett projekt szám:

- évente 10-12 meglévő inkubátor fejlesztése, és
- évente 1-3 új inkubátor létesítése.

b. Inkubátor szolgáltatás-fejlesztés támogatása

Cél az, hogy a program-elem elsődlegesen a technológia intenzív vállalkozások által igényelt széleskörű - az elő-inkubáció feladataitól a kezdeti növekedési szakaszban kívánatos speciális támogatásokig terjedjen, de az általános elemeket is tartalmazó szolgáltatási paletta kialakítását is segítse.

A program elem hozzájárul ahhoz, hogy az inkubátorok működése fenntartható legyen az által, hogy kedvezményes bérleti díjat biztosít az inkubátor technológia intenzív bérelőjének, másrészt képzett innovációs menedzsereket alkalmaz, harmadrészt a szolgáltatási palettája széles-körűvé válik - az általános szolgáltatástól, az elő inkubációs szolgáltatásoktól, a kezdeti növekedés szakaszának speciális szolgáltatásáig - a technológia intenzív vállalkozások részére. További cél az, hogy az inkubátorok feladatuknak érezzék az inkubátoron kívüli innovációs ötletek és vállalkozások, spin-off-ok felkutatását és támogatását is (virtuális inkubáció).

Támogatott tevékenységek:

- az inkubátor működéséhez szükséges
  - bérleti díj,
  - innovációs menedzser-alkalmazás, -képzés és
  - az innovációs marketing társ-finanszírozása, valamint
- az inkubációs szolgáltatások, úgy mint
  - innovációs ötletek, potenciális vállalkozók és induló innovatív vállalkozások felkutatása(inkubátoron kívül is),
  - elő inkubációs szolgáltatás: vállalkozók képzése, alapítási és üzletviteli tanácsadás (inkubátoron kívül is),
  - általános szolgáltatás: irodai szolgáltatás (központi adminisztráció), projekt menedzsment, projekt kiválasztás,

- kezdeti növekedés stádiumában nyújtott szolgáltatás: csapatépítés, befektetési tanácsadás, üzleti angyal és kockázati tőke kapcsolatépítés, hazai és nemzetközi marketing, projekt kiválasztás, projekt menedzsment.

Támogatási mérték:

- ismétlődő,
- 1- 5 évre szólóan (hosszú távú támogatásként)
- költségek 25-50 %-áig,
- éves szinten 10 millió Ft-tól max.50 millió Ft-ig.

Támogatási arány:

- 50-75 %

Támogatott inkubátorok száma: összesen 50-60 db

- évente 50-60 inkubációs szolgáltatás.

II. Magvető Tőke Alap(ok) létrehozása

Az intézkedés azt célozza, hogy létrehozza a hazai tőke-piac egy ma még hiányzó intézményét, az induló innovatív vállalkozások társfinanszírozását vállaló országos **Magvető Tőke Alapot** (Alapokat). Erre Magyarországon a magántőke (a 3 F és az üzleti angyalok) gyengesége miatt van szükség. Az Alap(ok) célja az, hogy az ígéretes induló vállalkozások feltőkésítéséhez szükséges piaci alapú befektetéseket orientálja/orientálják, illetve az innovációs befektetést - a piaci befektetők kockázatának csökkentésével - ösztönözze/ösztönözzék.

A Tőke Alap egyrészt – a támogatott cégben szerzett tulajdonosi részesedés ellenében – tőke-kiegészítést, tőke-juttatást nyújt, másrészt a befektetést nyújtó bank felé refinanszírozással csökkenti az induló innovatív vállalkozás hitelezésére vállalkozó bank átlagot meghaladó kockázatát. A megszerzett vagyon az inkubáció sikere esetén haszonnal értékesíthető, az ügylet nagy kockázata miatt azonban valószínűsíthető, hogy az Alap rendszeresen csak a kihelyezett tőke egy részét tudja visszakapni. Így az Alap induló tőke-ellátását időszakonként – 2 évenként – az alapító tőke 50%-ával újból fel kell tölteni.

Célszerű a megvető tőke szolgáltatás céljára regionális hálózatot létrehozni. Alternatív megoldás, hogy kialakítható egy központi Alap regionális irodákkal, vagy regionális Alapok hálózata.

A szakképzett munkaerő szűkössége miatt induláskor 3 regionális egység létrehozása képzelhető el, s az ezt követő években egészíthető ki a rendszer további 4 egységgel. Mivel a Központi régióban az átlagosnál több vállalkozás-alapítás várható, e régió tőke szükséglete 1.000 millió Ft-ra, a további régióké 600-700 millió Ft-ra becsülhető. Az Alap induló nagysága így kb. 5.000 millió Ft.

Az EU az Alap létrehozásakor hazai tőke-kiegészítést is előír. E kiegészítést az Innovációs Alap forrásaiból javasoljuk megteremteni.

Az Alap a ráfordítások társ-finanszírozásával már közvetlenül az innovációs projektek megvalósítóit támogatják a sikeres projektek kidolgozásában, elindításában, továbbfejlesztésében.

A támogatott tevékenységek a K+F-re, illetve az új termékek kifejlesztésére és piacra vitelére, az új technológiák és szervezeti megoldások kidolgozására és bevezetésére, valamint új piacok meghódítására fordított költségeinek 50-100%-a. Az egy cégnek juttatott tőke-injekció az alapítás évében legfeljebb 50 millió Ft lehet, majd a további évek során kapott összegekkel együtt összesen max. 200 millió Ft-ig terjedhet. A támogatási arány 50-85 %.

Támogatott tevékenység:

- magvető tőkealap létrehozása

Támogatási mérték:

- magvető tőke alap(ok) létrehozása: 5.000 millió forinttal
- magvető tőke alap(ok) háromszori refinanszírozására esetenként 2.500 millió Ft, összesen 7.500 millió Ft

Támogatási arány:

- összesen 75%,
- állami költségvetés 25%.

Tervezett projektszám:

- 5-10 cég tőke kiegészítése évenként (projektenként 50 millió Ft az első körben, további egy év alatt max.200 millió Ft-ig).

Mind az 1., mind a 2. pontban rögzített célkitűzés megfelel az EU 2007-2013-as időszakra kiadott tervezési irányelveinek.⁶⁰

6.4. Közreműködő szervezetek

Kutatási-Pályázati Iroda

Regionális Innovációs Ügynökségek

6.5. Hatásindikátorok

Kimeneti eredmény- és hatékonysági mutatók technológia fejlesztés és innováció ösztönzés szempontjából:

- támogatott technológiai inkubátorok száma
- támogatott új technológiai vállalkozások, spin-off-ok száma
- innovatív projektekre pénzügyi támogatást elnyert kkv-k száma
- támogatott szolgáltatások száma, értéke
- támogatás megszerzését követően működő (növekedést bemutató) vállalkozások száma
- támogatott cégek által bevezetett új technológiák, technikák száma
- új innovációs menedzsment technikát alkalmazó vállalkozások (bérelő) száma
- magvető tőke alap keretében megszerzett, értékesített befektetések száma
- üzleti K+F beruházások értékének növekedése
- innovációs szolgáltatásokat igénybevevő vállalkozások (bérelő) számának emelkedése,
- innovációra privát forrásból fordított pénzeszközök növekedése
- a program által létrehozott vagy megtakarított munkahelyek száma

---

⁶⁰ Lásd a Közösségi Stratégiai Útmutónak a Bizottság által a kohéziós politika újonnan meghirdetett programjaihoz kapcsolódó prioritásokat megvitató párbeszéd első lépéseként 2005. július 6-án „Kohéziós Politika a Növekedés és Foglalkoztatás Támogatására: Stratégiai Útmutató 2007-2013” címmel kiadott vázlatát. Cohesion Policy in Support of Growth and Jobs: Community Strategic Guidelines, 2007-2013.

6.6. Pénzügyi terv a 2007-2013 időszakra szükséges forrásokra

A program támogatásainak forrás-igénye

Int.	Támogatott projekt szám	Projekt/támogatás	Éves támogatás	Összesen (millió Ft)
1.a.	10-15 inkubátor	30-200	1.000	5.000
1.b.	50-60 inkubátor támogatás	10-50	1.200	8.400
Össz.			2.200	13.400

2.Magvető tőke alapok létrehozása (hét régió)	5.000	5.000
Magvető tőke alapok refinanszírozása	2.500	7.500
Össz.	7.500	12.500

Összességében a Nemzeti Inkubációs Program a 2007-2013. közötti időszakban 25.900 millió forint teljes forrást igényel.

6.7. A Program humán-erőforrás fejlesztési oldala

A Program hatékony működésének elengedhetetlen feltétele az innovációs szakember képzés összehangolt és az igényekhez igazodó fejlesztése.

Jelenleg meglévő továbbképzések:

- egy-egy inkubátorban már dolgozik néhány tapasztalt szakember,
- az INNOSTART eddig 180 innovációs brókert képzett ki,
- Magyar Szabadalmi Hivatal iparjogvédelmi szakemberképzést támogató rendszere.

Tervezett képzés:

- Az INNOSTART évente 30-40 innovációs brókert képez ki,
- 2005 szeptemberétől a BME Mérnöktovábbképző Intézet 6 hónapos innovációs asszisztens-képzést indít,
- 2005 szeptemberétől a BME Mérnöktovábbképző Intézet 1 éves innovációs menedzser-képzést indít,
- 2005. szeptembertől innovációs folyamatszervező diploma-képzés a Győri Egyetemen
- 2007-től a BME MSC fokozatú innovációs menedzser-képzést indít.

6.8. A Program várható eredményei

A 20011-2013-ra elvárt számszerű eredmények:

- 40-50 ténylegesen inkubátorként működő inkubátorház kialakulása,
  - o átlagosan 3-4 innovációs menedzsert foglalkoztatva,
  - o átlagosan 8-12 induló innovatív vállalkozásnak helyt adva.
- 2-3 ezer innovációs projekt feltárása.
- 3-400 új innovatív vállalkozás létrehozása,

- o ebből 2012- 2013-ra legalább 120 a versenyszférába kihelyezett, stabilan működő és nagy növekedési képességgel rendelkező kkv.
- A magánszféra – az állami tőke-kiegészítés vonzó hatására – 2010-2012-ig minimálisan 10-15 milliárd forint privát tőkét fektet be innovatív vállalkozásokba.
- 2-3 ezer nagy hozzáadott értéket teremtő új munkahely létrehozása.
- A makro-gazdaságban 2010-től évente a high-tech termelés 100 milliárd forintot megközelítő bővülése várható,
- 2010-től 50 milliárd forintot megközelítő többlet hozzáadott érték és 20-25 milliárd forintnyi többlet adó-és járulékbérvétel valószínűsíthető.

A várható előnyök az ismert nemzetközi gyakorlat és eredmények alapján (pesszimisztikus) becsléssel kerültek megállapításra.

7. A Program megvalósítását előkészítő munka

A program-javaslat elfogadását követően meg kell kezdeni a felkészülést a megvalósításra. Ez többféle feladatot jelent.

7.1. Felkészülés az inkubátorok fejlesztésére

A tanulmányban vázolt – részletes felmérésekkel igazolt – helyzetleírás alapján is megállapítható, hogy **az inkubáció hazai jelenléte szervezettebb együttműködést, szakmai segítséget, működéshez-, fejlesztéshez nyújtandó támogatást igényel.** Ennek felelősen leírható feltételeihez, eszközeihez és módszereihez ki kell alakítani

- (1) a minősítési rendszer
- (2) a régiós (vagy területi közelségi) hálózati működés,
- (3) az ipari parki együttműködés és
- (4) az innovációk terjesztése elveit és gyakorlatát.

Jelenleg Magyarországon különböző elnevezéssel működnek vállalkozás-segítő intézmények. A megnevezés azonban sokszor nem állt, s a mai napig sem áll összhangban tevékenységükkel, kínált szolgáltatásaikkal, bérlői összetételükkel. Így (az esetleges támogatások odaítéléséhez, s felhasználásuk ellenőrzéséhez) nélkülözhetetlen egy **minősítő rendszer**, amely az valamilyen formában mérhetővé tenné az – összefoglaló néven – inkubáció hatékonyságát. Ezt az igényt Magyarországon mindezidáig nem sikerült kielégíteni, mert nem volt olyan mérési módszer, melyet mindenki (az inkubátor, az állam, az esetleges támogató) elfogadott volna. Léteztek ugyan felmérések, módszerek, melyek megadták egy-egy inkubátor adottságait, jellegzetességeit, de a mérés elfogadott módszere általában az egyéni preferenciák által befolyásolt - kellően alá nem támasztott (például csak egyes nézőpontokra kiterjesztett) - utólagos hatásvizsgálat volt.

A megfelelően kialakított és standardizált minősítő rendszer folyamatosan nyomon követi és értékeli egy-egy inkubátor gazdasági, vállalkozásfejlesztési teljesítményét. Megfogalmazza azokat a kritériumokat, amelyek révén értékelhetővé válik, hogy az egyes inkubátorok, és a körük szerveződött, gazdaságkoordinációs és innovációs funkciókat is betöltő rendszer kellően segíti-e a kezdő vállalkozások alapítását és növekedését. Csak egy ilyen módon kialakított rendszer alkalmas arra, hogy a kormányzat döntéseit – így a központilag elosztható működési és fejlesztési támogatások odaítélését - támogassa és alátámassza. Lehetővé teszi továbbá, hogy úgy külső, mint belső szakemberek

- átvilágíthassák az egyes hazai inkubátorházak által a bérlő vállalkozások számára nyújtott szolgáltatások körét és minőségét,
- jellemezhesse az inkubátorházaknak a vállalkozói- és a települési környezetben betöltött szerepét,
- következtethessenek a KKV-fejlesztési, a regionális és az innováció politika céljaihoz való hozzájárulás célszerűségére,
- megalapozottan igényelhesse a fenntartáshoz, működéshez szükséges támogatásokat (nem csak a hazai, hanem a külföldi támogatók esetében is), végül
- egy adott inkubátort pozícionálhassanak a vállalkozásfejlesztési intézmények közösségében.

A tervezett minősítő rendszer kulcseleme az auditálás. Az auditori jelentés alapján a VISZ és a MISZ elnöksége által javasolt, a gazdasági tárca kijelölése szerint működő szakértői bizottság dönthet a minősítési fokozatról.

A minősítés meghatározott időre - célszerűség szerint 2 vagy 3 évre – szólna, s ez idő után az inkubátornak kötelező lenne újra minősíttetnie magát. Az időszakon belül is lehetséges lenne azonban a minősítés módosítását kérni, ha olyan változások történtek, amelyek hatására a minősítés is változtatható.

A jelenlegi – elszigetelt – inkubációk eredményessége nagyban függ az adott inkubátor földrajzi helyétől (sikerváros vagy hátrányos helyzetű kistérség voltától), az adott település vezetésének szándékaitól, a menedzsment munkájától, technikai, anyagi erőforrásainak a mértékétől és a pályázati lehetőségektől. Ezek külön-külön komoly értéket jelentenek, s gyakran - egymástól függetlenül párhuzamosan kialakított - eszközrendszerrel is rendelkeznek. Az így kialakított értékek felhasználói köre azonban bővíthetne, ha az inkubátorok **hálózatba** szerveződnenek, s a szolgáltatásokat, információkat megosztanák egymással (pl. szolgáltatási mátrixot alkotva). A szaktudás multiplikatív hatása is jobban érvényesülhetne, s összehangolt technikai fejlesztések is megvalósíthatók lennének.

Bár későbbi időpontban kezdődött, komoly eredményeket ígér az **ipari park program** is. Nem csak e parkok magas száma utal erre, hanem döntő többségük sikeres megvalósulása, s az a tény is, hogy ennek törvényileg, rendeletileg szabályozott eszközei vannak. A GKM megkülönböztetett figyelmet fordít a programra, Ipari Park Fejlesztési Tanácsot működtet. Az inkubátoroknak – s azon belül az évtizedes tapasztalatokkal rendelkező menedzsereknek – viszont a kisvállalkozói napi kapcsolatok kialakításában, fenntartásában, fejlesztésében vannak (lehetnek) együttműködést segítő lehetőségei.

A jelenlegi helyzetre az a jellemző, hogy kevés ipari park nyújt inkubációs szolgáltatást. Ezért is megfontolandó annak a jelenlegi pályázati elvnek a részbeni feloldása, hogy csak ipari parkban megvalósítandó inkubátorház fejlesztésre nyújt támogatást. A túlnyomó többségében multinacionális vagy hazai nagyvállalkozói összetételű ipari parkokban nincs szükség ilyen szolgáltatásra, az ő esetükben is indokolt lehet viszont a máshol – például inkubátor környezetében – tevékenykedő kisvállalkozások beszállítói potenciáljának erősítése.

Az elmúlt év végén megjelent NKTH pályázati felhívás révén valamennyi régióban megalakultak a Regionális Innovációs Ügynökségek. Ezek többségében inkubátorok is képviseltetik magukat, ami nagymértékben járulhat hozzá ahhoz, hogy az innovációs alap felhasználására kiírt majdani pályázatokon - inkubátorházak segítségével – a jelenleginél nagyobb számban induljanak az innovációs vállalkozások.

7.2. A magvető tőke-alapok létrehozásának előkészítése

A külföldi tapasztalatokból és EU-s irányelvekből is jól látszik, hogy – a felmerülő problémák és nehézségek ellenére is – szükség van az innovatív tevékenységet folytató kkv-k finanszírozása területén a piaci szereplők (pénzügyintézetek, kockázati tőke-befektetők, állami szervezetek stb.) közötti fokozottabb együttműködésre, mert csak így érhető el jelentősebb eredmény, csak ebben az esetben tudnak ezek a cégek fokozottabb módon hozzájárulni a gazdaság fejlődéséhez.

Nemcsak a nemzetközi példák, hanem a hazai szakértőkkel folytatott megbeszélések, szakmai viták⁶¹ eredményeként is az szögezhető le, hogy a piac szereplői fontos kérdésnek tartják a **seed capital jellegű finanszírozás előmozdítását** Magyarországon.

⁶¹ Egy lehetséges seed capital fund létrehozásával kapcsolatos kérdésekről, feltételekről és tapasztalatokról folytattunk szakmai vitát 2003. december 10-én az Innostart Üzleti Angyal Klub rendezvényén a jelenlevő szakértőkkel és befektetőkkel.

A növekvő mértékű állami szerepvállalásra az elmúlt 2-3 évben több példát⁶² is találhatunk és további fejlesztési elképzelések is vannak, ezek azonban jelenleg csak a kis- és középvállalkozások igen csekély hányadára kínálnak reális finanszírozási alternatívát és a kezdő, innovatív kis- és középvállalkozások finanszírozási problémáit nem tudják kellő mértékben kezelni.⁶³

A Regionális Fejlesztési Holding Rt. (RFH Rt.) befektetési tevékenységének megerősítése a hatályos kormányhatározat⁶⁴ alapján folyamatban van, bár a létrehozásra kerülő kockázati tőke-alapok is elsősorban a már fejlettebb stádiumban levő cégek finanszírozásához kívánnak és fognak majd segítséget nyújtani. A Kormányhatározat alapján az RFH Rt. által ellátandó fő tevékenységek:

- a) „Kockázati tőke- és alárendelt kölcsön-tőke kihelyezése: **(nyolc regionális, valamint szektor- és termék-specifikus kockázati tőkealap létrehozásával)**
- b) Tanácsadás, forrásközvetítés, oktatás
- c) Annak lehetővé tétele, hogy a **Regionális Fejlesztési Társaságok**, illetőleg azok pénzügyi vállalkozásai elsősorban fejlesztési tőke-befektetéssel, saját tőkéjükkel, különböző pénzügyi szolgáltatások széles körével segítsék elő az adott régió mikro-, kis- és középvállalkozásainak forráshoz jutását és fejlődését.”

„A fenti célok megvalósítása érdekében a Regionális Fejlesztési Társaságok állami pénzeszközökkel való jövőbeni megerősítése szükséges.” Az RFH Rt. – építve a felhalmozott szaktudásra, belső intézményrendszerére – fontos szerepet tölthet be egy később megalakításra kerülő, magvető tőke finanszírozást nyújtó alap létrehozásában és működtetésében.

A jelenlegi makrogazdasági feltételek mellett – az utóbbi hetek, hónapok pozitív irányú változásai ellenére – nem várható, hogy a következő 1-2 évben jelentősebb plusz állami források kerülnek bevonásra a magvető tőke finanszírozás előmozdítására. Ennek a szektornak a támogatására mindenképpen **hosszú távú program kidolgozására van szükség** és ehhez nem minden feltétel tekinthető adottnak. **Legalább 10-15 éves időtáv tekintetében kell (lehet) vizsgálni egy széleskörű fejlesztési program hatásait** ahhoz, hogy statisztikai mutatókkal is mérhetőek legyenek az eredmények. **Az egyes befektetések megtérüléséhez is min. 3-5 évre (speciális szakmák esetén 8-10 évre) van szükség** és a kezdeti magasabb egyedi kockázat, illetve kevesebb tapasztalat miatt nagyobb az összes kockázat is, ami szintén azt igényli, hogy hosszabb távon kell és lehet csak megfelelően értékelni az eredményeket.

Egy magvető tőke (seed capital) alap létrehozásához mindenképpen **szükség van uniós források bevonására** is. Egyes elemei már a jelenlegi szakaszban is (pl. az innovatív tevékenységek, technológia-intenzív fejlesztések, inkubációs központok támogatása, a beruházások, a vállalatok és kutatóintézetek közötti együttműködések, az oktatás fejlesztésének a támogatása) szerepelnek az egyes operatív programok támogatandó prioritásai és intézkedései között.

⁶² Kisvállalkozás-fejlesztő Pénzügyi Rt., Regionális Fejlesztési Holding Rt., MFB Rt., Beszállítói Befektető Rt., Informatikai Kockázati Tőkealap stb.

⁶³ A kockázati tőke-finanszírozás területén való állami szerepvállalásról Karsai Judit készített tanulmányt 2002-ben. (Karsai, 2002)

⁶⁴ 2288/2003. (XI. 26.) Korm. határozat az RFH Rt. 2003-2009 közötti időszakra vonatkozó stratégiájának elfogadásáról és az azzal kapcsolatos intézkedésekről

A hazai kockázati tőke-piacon dolgozó **szakértők véleménye szerint legalább 10 éves futamidő** szükséges ahhoz, hogy hosszú távon rentábilisan lehessen működtetni egy-egy seed capital finanszírozást nyújtó alapot Magyarországon. Kezdetben 3 alap létrehozása tűnik célszerűnek úgy, hogy a tapasztalatok birtokában lehetne később növelni a számukat. Az alapok működtetésében **közreműködő szereplőknek** (alapkezelők, a projektgenerálásban részt vevő szervezetek, inkubációs központok stb.) is szükségük van bizonyos időre, hogy a kiválasztási, döntési és működtetési folyamatok hatékonyak legyenek. Erre abban az esetben is szükség van, ha az állam által teljesen vagy részben biztosított források kezelését tapasztalt piaci alapkezelőkre bízta. A **kezdő cégek finanszírozása jelentős emberi erőforrás ráfordítást igényel** a befektető cégek részéről, mivel ezeknek a vállalkozásoknak még nem alakult ki a teljes szervezeti struktúrájuk, döntéshozatali-, irányítási- és ellenőrzési rendszerük. Általában a kockázati tőke-alapok saját munkatársaikkal nem minden esetben tudják megoldani ezeket a megnövekedett feladatokat, így például célszerűnek tűnik egy **támogatói, tanácsadói szakembergárdának a bevonása** is külső szakértőként, amit biztosítani tud egy jól működő inkubátor, vagy innovációs központ.

Függelék: A Program témakörére vonatkozó legújabb EU-s irányelvek

1. „Európának meg kell újítania versenyképességének alapjait, erősítenie növekedési lehetőségeit és termelőképességét, valamint társadalmi kohézióját a tudásra, az innovációra és a humántőkére helyezve a hangsúlyt” – rögzíti a Lisszaboni Program.⁶⁵

A lisszaboni stratégia felülvizsgálatára a 2005. márciusi Európai tanács ülésén került sor, ahol jóváhagyták a foglalkoztatás- és a gazdaságpolitikát meghatározó iránymutatásokat, melyek alapján a tagállamoknak 2005. október 15-ig el kell készíteniük a nemzeti reform programjukat annak érdekében, hogy javuljon a versenyképesség és foglalkoztatás.

A kohéziós politika újonnan meghirdetett programjaihoz kapcsolódó prioritásokat megvitató párbeszéd első lépéseként a Bizottság 2005. július 6-án kiadta a Közösségi Stratégiai Útmutató vázlatát „Kohéziós Politika a Növekedés és Foglalkoztatás Támogatására: Stratégiai Útmutató 2007-2013”⁶⁶ címmel. Az Útmutató meghatározza az Európai Regionális Fejlesztési Alapok, az Európai Szociális Alap és a Kohéziós Alap által támogatott új programok szerkezetét.

A stratégiai útmutató egyik fejezete a pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés javítására ad szempontokat. Kiemeli, hogy ha a hozzáférés nehéz, ez gátolja a növekedést és munkahelyteremtést. A forrásokhoz való hozzájutás elősegítése különösen fontos a tudás és az innováció, s a start-up-ok támogatásához. A növekedés és munkahelyteremtés céljából a vállalkozóknak újra kifizetődőbbé kell tenni a termékek és szolgáltatások kifejlesztésébe, előállításába - például a bérléssel kapcsolatos tevékenységekbe – való befektetést is. De ugyancsak szükség van az innovációs tevékenységekhez kötődő kockázati tőke piacok létrehozására, illetve a vállalkozásokat hatékonyabban segítő szabályozási környezet kialakítására.

Az új programok az Európai Befektetési Alappal (EIF) szoros együttműködésben kerülhetnek bevezetésre. Olyan területeken hozhatnak létre pénzügyi forrásokat, ahol a kutatás-fejlesztéssel együtt járó magas kockázatok és piaci kudarcok hátráltatják a vállalkozás fejlesztését és működését. Támogathatják továbbá az üzletteremtést is, annak érdekében, hogy a start-up cégek vonzzák a további magánbefektetéseket. Az innovatív start-up-ok számára elérhető magántőke, kockázati tőke és forgó alapok szintén fontos szerepet kaphatnak a vállalkozások életre keltésében, az innovációban és a munkahelyteremtésben.

A fenti alapelvek alapján **nem a „segély típusú”** (azaz visszatérítendő) **támogatási eszközök jöhetnek létre, mint például a kölcsönök vagy az ehhez szükséges fedezetek.** A támogatások a pénzügyi forrásokhoz való hozzáférést elősegítő infrastruktúra (technológia-transzfer irodák, **inkubátorok**, „üzleti angyal” hálózatok, befektetés felkészítő programok) kialakítására és fenntartására fordíthatók. A garancia eszközöket szintén támogatni kell.

2. A kis- és középvállalkozások életciklusaik bizonyos szakaszaiban és bizonyos befektetéstípusok esetében rések keletkeznek a piacon. Az indulási és korai fejlődési szakaszaiban befektetéseket igénylő kis- és középvállalkozások nehézségekkel kerülnek szembe. Különösen az induló innovatív és/vagy high-tech vállalkozások számára jelent jelentős akadályt akár egy kisebb összegű tőke-finanszírozás megszerzése. Ennek a „tőke résnek” a jelenségét megmagyarázó tényezők többek között a befektetők vonakodása kis- és középvállalkozások és induló üzleti

⁶⁵ Presidency conclusion, European Council, March 2005. július 13.

⁶⁶ Cohesion Policy in Support of Growth and Jobs: Community Strategic Guidelines, 2007-2013

tevékenységek kockázatainak a vállalásától, továbbá a korlátozott mértékben rendelkezésre álló garanciák, illetve kis- és középvállalkozások által a befektetők rendelkezésére bocsátott korlátozott üzleti nyomon követhetőségi adatok. A tőke finanszírozás nyújtásában akadályt jelentő másik ilyen tényező az igényelt tőkéhez viszonyítva jelentős összegű tranzakciós és átvilágítási költség.

A vázoltak miatt a Közösség a 2007-2013 tervezési időszakra létrehozta a Versenyképességi és Innovációs Keretprogramot (CIP), melynek célkitűzéseit „egyedi programokon” keresztül kívánja végrehajtani. A **Vállalkozási és Innovációs** egyedi programon belül a „**Gyorsan növekvő és innovatív KKV-k támogatására (GIF)**” biztosított közösségi finanszírozási eszközt azzal a céllal kívánják működtetni, hogy megkönnyítsék a KKV-k számára életciklusuk bizonyos szakaszaiban - alapításuk, elindításuk, bővítésük, valamint az átadás során - a finanszírozáshoz való hozzáférést.

A GIF-et a Bizottság nevében az Európai Befektetési Alap EIF működteti, és a következő feladatokat végzi:

- a) a KKV-k alapításához és finanszírozásához való hozzájárulás, a sajáttőkével és a kockázati tőkével kapcsolatos azon piaci hiányosságok csökkentése, amelyek akadályozzák a KKV-k növekedési potenciáljuk kihasználásában;
- b) az innovatív és gyorsan növekvő KKV-k támogatása, különösen pedig azoké, amelyek kutatási, fejlesztési és egyéb innovációs tevékenységeket végeznek;

A GIF két részből áll. Az első rész, a GIF 1 a korai (alapítás előtti, indító) beruházásokat foglalja magában. Ezek a szakosodott kockázati-tőke (magvető tőke) alapokba, úgymint a korai stádiumban történő, a regionálisan működő, illetve a meghatározott ágazatokat, technológiákat vagy K+F-et célzó alapokba és az **inkubátorházakhoz kapcsolódó alapokba történő befektetések**, amelyek KKV-knak nyújtanak tőkét. Társfinanszírozóként az „üzleti angyalok” által támogatott alapokban és beruházási eszközökben is részt vehetnek. A második rész, a GIF 2 a bővítési szakaszban történő beruházásokat foglalja magában, azokba a szakosodott kockázati-tőke alapokba fektet be, amelyek az innovatív, gyorsan növekvő KKV-k számára adnak kvázi tőkét vagy saját tőkét.

A GIF közvetítőkre is befektethet, adott esetben olyan nemzeti programokkal együttműködve, amelyek célja a kisvállalkozásokban érdekelt befektetési cégek fejlesztése.

3. Ugyancsak igen fontos az Európai Befektetési Alappal való szoros együttműködés, tekintettel az ott meglévő, évek alatt felhalmozott szakértői tapasztalatra, annak érdekében, hogy a KKV-k megkapják a szükséges támogatást.

Az EU által kidolgozott új „**Útmutató a Kockázati tőkefinanszírozáshoz a regionális politikában**” című dokumentum szerint a Bizottság törekszik a kockázati tőke-finanszírozási eszközök gazdag választékának használatával javítani a KKV-k hozzáférését a forrásokhoz. Hosszú ideje szorgalmazza az államilag finanszírozott pénzügyi támogatási intézkedéseket.

Az ilyen célú támogatásokra számos példa található a Vállalkozáspolitikai Főigazgatóság által, vagy még újabban a Kutatási Főigazgatóság által indított, valamint az Európai Befektetési Bank (EIB) és az Európai Befektetési Alap (EIF) által támogatott kezdeményezésekben is. Ezek nem csak kockázati tőke alapokba fektetnek be, hanem a Közösség programjai keretében támogatott alapokat is kezelik, ideértve az ETF Kezdesi (ETF Start-Up) alapot és a KKV Garanciaprogramot (SME Guarantee scheme). A Strukturális Alapok használata során a helyes gyakorlat mintapéldáinak tekinthetők, a támogatott régiókban mindenütt honosíthatók.

A KKV-k közvetlen támogatásának bizonyos típusait hatékonyabban lehetne hasznosítani, ha a pénzt inkább az állami és a privát szektorok által közösen finanszírozott kockázati tőke-programokba fektetnék. Ez nem csak a magánszektor befektetéseit fokozzák, hanem lehetővé tenné a magánszektor pénzügyi szakértelmének és ismereteinek a kiaknázását is.

Annak ellenére, hogy a jelenlegi 2000–06-os programozási időszakban a kockázati tőke-finanszírozási eszközökre szánt kiadások az előző programozási időszakhoz képest csaknem megduplázódtak, arányuk továbbra is alacsony a Strukturális Alapok összes kiadásaiban. A lemaradás különösen szembeszökő a vissza nem térítendő támogatások magas összegének ismeretében. Ezért a Bizottság arra bátorítja a tagállamokat, hogy a KKV-k számára diverzifikálják a Strukturális Alapok programozási keretén belüli állami finanszírozási eszközöket, tegyék lehetővé, hogy a kockázati tőke-eszközök - a KKV-k fenntartható finanszírozási formájaként - helyettesítsék a közvetlen, vissza nem térítendő támogatásokat.

4. Teendők az EU által támogatott tőkefinanszírozási programok létrehozásakor:

- **Felmérést** kell készíteni, amiben bizonyítani kell, hogy a piacon hiányzik a korai fejlesztési szakaszú finanszírozás, és meg kell határozni, hogy milyen módon fog a kockázati tőke jellegű finanszírozási program hozzájárulni a regionális fejlesztés célkitűzéseéhez.
- **Tanulmánytervet** kell készíteni, amelyben meg kell vizsgálni a kockázati tőkefinanszírozási program lehetséges működési változatait, finanszírozási forrásait, céljait, s azt, hogy a program miként egyeztethető össze az EU-nak az állami támogatások nyújtására vonatkozó szabályaival.
- **Üzleti tervet** kell készíteni - az alapvető fontosságú együttműködő partnerek (EU, nemzeti és regionális szintű hatóságok, magánszektor, szakmai támogató szervezetek stb.) bevonásával - a program megvalósítására.